

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

a.	anno
aanre	aanleggere
A.C	anno Christi
A.D.	anno Domini
aet.	aetatis
a.f.	alia fine
a.l.	alio latere
a.l.m.	artium liberalium magister
a.m.	ante meridiem
ampl.	amplissimus
a.r.d.	admodum reverendus dominus
a.u.s.	actum ut supra
a, ab	van, van..af
aaldingen	erfgenamen
aam	oude wijnmaat van 1,552 hl, ook bier en oliemaat
aankleven	aanhangen, steunen
aanwinning	boedelgemeenschap
a(b)	vanaf; door
abacistus	boekhouder, rekenplichtige
ab actis	secretaris (universiteit)
abactor	(vee)dief
ab altra parte	anderzijds
abamita	zuster van de betovergrootvader, zuster van de overgrootvader, zuster van de grootvader
abatis	stalknecht
abavia	betovergrootmoeder, voormoeder
abavunculus	broer van de betovergrootmoeder, broer van de overgrootmoeder, broer van de grootmoeder
abavus	betovergrootvader, voorondervoorvader
abba(s), -tis	abt
abbatia	abdij
abbatiael cachet	abtszegel
abbatiola	kleine abdij
abbatis	van de abt
abbatissa	abdis, overste van een vrouwenklooster
abbatis-villa	Abbeville
abbreviator	notarisklerk
Abcudia	Abcoude
abenarius faber	ketelmaker, ketelslager, ketelsmid, ketellapper, blikslager
ab hoc die	Van deze dag af
ab hoc mense	Van deze maand af
abiectarius	schrijnwerker, meubelmaker, boogmaker
abierunt	zij zijn vertrokken
ab igne ignem capere	het ene vuur aan het andere ontsteken
abiit	is vertrokken
ab infantia	vanaf zijn kinderjaren

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

abinstantieabsolvere	van het ten laste gelegde vrijspreken
ab intestato	(erfgenaam) bij gebrek aan testament
abire, abii, abitum	vertrekken, heengaan (sterven)
ablactatio	spenen, afwennen van de borst
ablutus	gezuiverd, gewassen (bijv. door het doopsel)
abmatertera	zuster van de betovergrootmoeder
abnepos, -potis	kleinzoon van kleinkind
abnepotes	nakomelingen
abneptis, -is	kleindochter van kleinkind
abnurus	vrouw van de achterkleinzoon
ab obstetrice baptisatus est	is gedoopt door de vroedvrouw
aborneur	afpaler
abortijf	misgeboorte
aborti(v)us	te vroeg geboren
ab ovo	vanaf het allereerste (letterlijk: van het ei)
abpatruus	broer van de betovergrootvader
abra	(dienst)meid
abreptus (morte)	weggenomen (door de dood)
abripere (-io), abripui, abreptum	wegrukken, wegnemen
abrocator	courtier
abrogati -o -e	intrekking, afschaffing, opheffing der wet
abrye	koppelaartser
absarius	houder van een pastorij
absens, -ntis	afwezig
absente ..., absentibus ... (plur.)	in afwezigheid van ...
absente corpus -ere	lijkdienst zonder lijk
absentia	afwezigheid
absentia mentis	verstrooidheid (letterlijk: afwezigheid van geest)
absit omen	moge dat geen voorteken zijn
absoluta et extrema unctione munitus	voorzien van absolutie en Laatste Oliesel
absoluta munitus	de absolutie verkregen hebbende
absolutio, -nis F	absolutie, vrijspraak
absolutio pura	algehele vrijspraak
absolutus	vrijgesproken; onvoorwaardelijk
absolvere, absolvi, absolutum	vrijspreken
absque	zonder
absque dubio	zonder twijfel
abstetrix, -trix	vroedvrouw
abstinere(n), abstinui, abstentum	Afslaan; Afwijzen; Afwimpelen; Bedanken; Onthouden; Vasten; Zich onthouden
abudant	obervloedig
abuseren	vergissen; opzegging
abusivus, abusive (bijwoord)	ten onrechte
ac	en
acatholicus -a	niet katholiek
accidentalialia	toevallige ontvangsten
accensus, -us	accijns

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

accepit	heeft aangenomen
acceptant	aanvaarder, degene die de koop aanvaard
accepto ..., acceptis ... (plur.)	na het ontvangen van
accepto necessitatis baptismo ab obstetrice	na het ontvangen van de nooddoop door de vroedvrouw
acceptus	ontvangen hebben
accijns	Belasting op verbruiksgoederen
accipere(-io), accipi, acceptum	ontvangen, accepteren, aanvaarden
accipitrarius	valkenier
accisor, -is	inner van de belastingen (veelal accijns-verbruiksbelasting)
accola	iemand die zich ergens vestigt
accorderen	(Lat. accordare) overeenkomen, een overeenkomst sluiten, overeenstemmen
accrediteren	crediet verschaffen
accusant	(Lat. accusare) de procespartij die haar tegenpartij van contumacie (verstek) beschuldigt
accusare	beschuldigen
achterboren, achterbaren	Achterneef
achterdeel	nadeel
achtererve	achterneef
achterkint	bloedverwant in de graad van achtersuster
achterkintmaech	achterneef
achterkintsvrede	verzoening tussen twee families
achterleen	leen uit de tweede hand
achtersaete	nazaten
achtersusterkintsvrede	zoon van verwanten in de 3e graad
achtervolgen	opvolgen, nakijken
acicularius	naaldenmaker
aciscularius	steenhouwer, steenkapper
acquirant	degene die iets verworven heeft
acquireren, acquisivi, acquisitum	in bezit krijgen, zich eigen maken, verkrijgen
acquisitie	iets wat men verwerft
acquiteren	kwijten, voor voldaan tekenen
acta	handelingen, akten
Actania	Terschelling
acte	in wettelijke vorm verleden door of ten overstaan van, een openbaar ambtenaar, die daartoe bevoegd is ter plaatse, waar zulks is geschied
acte van gifte	akte van overdracht van een onroerend goed
acte van partagie	akte van verdeling; deling
actie	(Lat. actio) recht tot het instellen van een vordering, voortkomende uit eigendom of een ander zakelijk recht of uit een verbintenis handeling, werking, bedrijvigheid, rechtsvervolging, reden tot bezorgdheid, schuldvordering, aanspraak op het verkrijgen van goed, aandeel (haars - hebbende) haar rechthebbende
actie hebben	aandeel hebben

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

actionarius	handelaar, koopman, venter, winkelier; ook fiscaal beamte
actis bannis	na de huwelijksafkondigingen, roepen, bannen
acto ..., acta ..., actis ...	na het voltooien van
actor, -is	aanklager
actor dominicus	regisseur
actuarius	bedrijfsleider, overheidsklerk, griffier, functionaris die een openbare veiling houdt; schrijver
actum	akte; behandeld (op een bepaalde datum); geschied, gedaan, geacteerd
actum approbationis	akte van goedkeuring
actum consentionis	akte van toestemming
actum et subsignatum	akte van ondertekening; behandeld en ondertekend
actum in communiforma	akte in de gewone vorm
actum informa	formeel geschrift
actum infra	onder de akte
actum in judico	verhandeld, geschied voor het gerechtshof
actum ut supra	akte als boven; datum als voorgaande
actum zie: agere	
actus requisitis	Van deze akte
acuciator	slijper
acufex , -ficus	naaldenmaker
acuminator, acuciator	slijper
acupictor	borduurden, zijdeborduurder, zijdeweaver
ad	naar, tot, bij
ad (+ acc.)	aan, bij, tot, naar, volgens
ad ... usque	tot aan
ad aeternitatem transiit (abiit)	ging naar de eeuwigheid
adamita	zuster van de betovergrootvader
a dato	van de dag af
adavunculus	broer van betovergrootmoeder
adcensus	belasting op verbruiksgoederen
adcensus zie: accensus	
adde	tel op, voeg toe
ad definitivam usque	tot aan het eindvonnis
addere, addidi, additum III	toevoegen, optellen
additionaal	(Lat. addere) toegevoegd
ad domum	aan huis (bij een gerechtelijke aanzegging of dagvaarding)
Ad Duodecimum	Dodewaard
adelbroeder - suster	broer of zus uit een wettelijk huwelijk
adelinc	edelman
adelincschap	adeldom
adeo	zo zeer
a dessein	naar een ontwerp
adferre	aanbrengen, aanvoeren, veroorzaken
ad finem litis	tot het eind van het proces
ad hibere	aanwenden
ad hibere honores	eer bewijzen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

ad hibitis solemnitatibus requisitis	met de vereiste plichtplegingen
ad hoc	tot dit (doel)
ad hunc actum requisitis	gevraagd voor het opmaken van deze akte, voor deze akte geroepen
adinstar (instar)	gelijkend, even groot
adiudicare, adiusticare	toewijzing bij openbare verkoop, aanbesteding, toekenning
adiudicatio, adiusticatio -nis F	toewijzing van eigendom (door rechter)
adiunctus	bezitter, bekleder (van een ambt)
adiusticiare ad	in bezit stellen
adiusticiatio	recht van bezit
adiutorium	hulp
adiuvare, adiuvi, adiutum	helpen
adjusteren	gelijk maken, in overeensteming brengen, vereffenen
adjutor	helper, medewerker
ad libitum	naar welgevallen, naar goedvinden
ad limina	voor de bisschoppen voorgeschreven bezoek om de 3 è 10 jaar
ad-lites	Voor een proces, voor de zaak
ad litteram	letterlijk
ad lyberam	vrij, naar keuze
admatertera	zuster van de betovergrootmoeder
ad matrimonium inscripti	Ingeschreven voor het huwelijk
ad merum usum	voor zuiver gebruik
adminicula	dienstmeid
adminiculator	aalmoezenier, armenverzorger
administrare	besturen, beheren, uitoefenen, toedienen
administratis sacramentis	met de sacramenten bediend
administratus	bediend
administreren	bekeren, besturen voor een derde waarnemer
admitteren, admisi, admissum	toelaten, toegeven
admodum	zeer
admodum reverendus	zeer eerwaarde
adnepos, -potis	kleinzoon van kleinkind
adneptis, -is	kleindochter van kleinkind
ad octo	tot over acht (dagen)
ad oculum	bij oge, met het oog, voor het oog
adolescens	ongehuwde jongeling/jonge dochter (tussen 15 en 30 jaar)
adolescentula	jong meisje, maagd
adolescentulo	voor het jongetje
adolescentulus	jongetje, knaapje
adonis	heel mooie behaagzieke jongeling
adoptivus	door adoptie tot stand gebracht
ad opus + gen.	ten behoeve van
ad opus jus habentium	ten behoeve van de rechthebbende
a dorso	op de rugzijde
ad pactum	bij het verdrag
ad Patres	naar de vaderen gegaan, naar het dodenrijk gegaan
adpatruus	broer van de betovergrootvader

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

adpendere	toebehoren
ad perpetuam memoriam	ter eeuwige nagedachtenis
ad primam	op de eerstvolgende (rechtstag)
adresseren	opleggen, aanwijzen
adscriptus glæbæ	bij de grond gerekend: lijfeigene
adscriptus glebae	lijfeigene, bij de grond gerekend (Lat. gleba: aardkluit, grond)
adserere	bekennen, bevestigen
adsistent	helper; politie, diender
adsistere, adstiti (+ dat.)	aanwezig zijn bij
adsisteren	helpen, bijstand verlenen
ad solemnizationem huius actus requisitis	gevraagd voor het opmaken van deze akte
adstare	aanwezig zijn
adstitit; adstiterunt	was aanwezig; waren aanwezig bij+B30
adstrictie	vaste voorwaarden
ad tempus	tijdelijk
ad tempus vitae	levenslang
ad triduum	tot over drie dagen
adulescens,	zie adolescens
adulescentula,	zie adolescentula
adulescentulo	zie adolescentulo
adulescentulus	zie adolescentulus
adulta virgo	volwassen jong meisje
adulter	overspelig, echtbreker, minnaar
adulterare	overspel bedrijven, verleiden, vervalsen
adulterio natus	uit overspel geboren
ad ulteriora	verder gaan met de procesvoering
adulterium	echtbreuk
adultus -a	opgroeïend, bijna volwassen
adumbrare	schetsen, tekenen
adumbrator	tekenaar
ad usem	volgens gebruik
ad ... usque	tot aan
ad valorem	berekend naar de waarde, overeenkomstig de waarde
Advaticum	Tongerloo
advena	vreemdeling
advenant	naar verhouding, in overeenstemming, in evenredigheid
adventivus	bruidsschat (gegeven door een ander dan de vader)
adventus	aantocht, aankomst
ad verbum	woordelijk, woord voor woord
advertentie	kennisgeving, bericht
ad vitam	levenslang, op het leven (bijv. bij rente)
advocarius	pleiter
advocator	zaakgelastigde; procuratiehouder
advocatus	advocaat
ad vocem	bij het woord opzoeken, bij het woord te vinden
ad vota secunda	bij, tot de tweede belofte (nl. het huwelijk)
aedes, aedium F	huis

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

aedificator	architect; bouwmeester
aedilis	kerkmeester
aeditus; aedituus	koster, kerkwachter, kloklouder, godsdienstonderwijzer, beheerder van het kerkelijk vermogen
aeger, aegri	ziek
Aegidius	Gillis, Gielis, Jellis
aegrescere	ziek worden
aegritudine quadam	door een of andere ziekte
aegritudo, -dinis F	ziekte
aegrota per ... dies	na een ziekte van ... dagen
aegrotare	ziek zijn
aegrotavit	was ziek
aegrotus, -a	ziek
aegrum	ziek, zwak
aenbesterven	door erfenis (dood) in eigendom krijgen
aenboorte	gegronde recht van voorkeur bij verkoop
aenborenschap	familie en eedshulp van familie
aencleven	eigen zijn, gehecht zijn aan, trouw aanhangen
aendaedigh	bij betrokken
aenerve	aan iemand als erfgoed ten deel vallen
aeneus	koperen
aengeboren	door de geboren verkregen
aengecavelt goet	een goed door erfenis verkregen
aengedeylt	uit deling verkregen, toebedeelt
aenkomende	degene die een ambt of bediening gaat waarnemen
aenleggen	geld aanleggen: uitzetten, op interest zetten; eigenlijk tot een bepaald doel bestemmen of aanwenden
aenlegger -se	geldschietter; degene die eerst een aanzoek doet, de eerste beginner; de uitdager, de beschuldiger in de middeleeuwse rechtstaal: eisende partij in een proces; degene die de strijd begint, de aanvaller
aenpaert	aandeel, deel
aenslachten	door afkomst aangeboren zijn
aensoekinge	eis in rechte; vordering
aenspreker	eiser in rechte
aensterven	erven
aentael	aanspraak
aentegen	betichten
aenvaen	in bezit nemen, aanvaarden, aannemen, beslag leggen
aenvrouwe	grootmoeder
aequali gradu	in gelijke graad (van bloed- of aanverwantschap)
aequalis	gelijk
aequus	gelijk, rechtvaardig
aeramentarius	blikslager; ketelsmid, ketellapper
aerarius	kopersmid, schatmeester, financieel beheerder
aerarius (faber)	kopersmid
aerarius praefectus	penningmeester, thesaurier

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

aerarius veteramentarius	ketellapper
aerdgange	terrein, gebied, als een geheel beschouwd deel in een groter geheel
aeripercussor	blikslager; ketelsmid, ketellapper
aeris flator	blikslager; ketelsmid, ketellapper
aes; aeris	koper, brons, geld
aes alinum	schuld
aes mutuuum	geleend geld
aestas; atis	zomer
aestimare	schatten, menen
aestimatio	schatting
aestivus	van de zomer, zomer-
aestuanti febri	door hete koorts
aestuarē	heet zijn
aetas, aetatis F	leeftijd
aetatis	oud, in de leeftijd van
aetatis annorum	jaren
aetatis dierum	dagen
aetatis hebdomadorum	weken
aetatis horarum	uren
aetatis mensium	maanden
aetatis propectae	op gevorderde leeftijd
aetatis septimanarum	weken
ætatis (suæ)	op de leeftijd van
aetatis venia	wettelijke meerderjarigheidsverklaring
aeternitas, -tatis F	eeuwigheid
aeternitatem (abiit)	naar de eeuwigheid
aeternum	voor eeuwig, eeuwigheid
aeternus, bijwoord aeternum	eeuwig
aevum	tijd, leeftijd
afboedelen	aan een rechthebbende zijn deel uitkeren
afdracht	het bedrag dat men aan een persoon overhandigt
afdrijf	de afdrijf was het bedrijf van goederen die gelegen waren buiten de gemeente waar de bedrijver woonde. De afdrijver diende de zitting van zijn bedrijf te betalen aan de gemeente waar het goed gelegen was.
afdrijf	de afdrijf was het bedrijf van goederen die gelegen waren buiten de gemeente waar de bedrijver woonde. De bedrijver diende de zitting van zijn bedrijf te betalen aan de gemeente waar het goed gelegen was
affactor; affaitor	looier
affectatie	toewijzing, het aanwijzen van goederen, middelen voor een bepaalde bestemming
affectatiebrief	brief waarin de bestemming van een goed duidelijk gemaakt wordt
affecte	gevoel, aandoening
affecteren	voorwenden, de schijn aannemen van, aanwijzen ter dekking van bepaalde uitgave, bestemmen
afferre, attuli, allatum	brengen, aanvoeren

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

affgedejlt is	afgescheiden
affictarius	cijnsplichtige
affidati	verloofden
affidatio	attestatie
affidatus	verloofd
affidavit	hij heeft verklaard onder eed
affigere	aanplakken, ophangen (affichen)
affines	verwanten aan vrouwelijke zijde
affines	verwanten aan vrouwelijke zijde
affinis	huwelijk met de kinderloze weduwe van iemands broer, zwager, aanverwant, aangehuwd, verzwagerd
affinis, -is	aanverwant, verwant door huwelijk
affinitaiis	van de zwagerschap
affinitas, -tatis F	aanverwantschap
affinitas spiritualis	geestelijke verwantschap
affinitis	aanverwantschap, zwagerschap
affirmator	borgsteller, borg
affixie	aanhechting, het aanplakken, aankondiging met affiches
afgeleydt	terugbetaald (hoofdsom + intrest)
afgesetenen	niet inwoners
afgewonnen goed	bij vonnis verkregen goed
afhanck	zijbeuk
afkomeling	afstammeling
aflijvig	(bijv. nw.) dood
aflijvigheit	(z. nw.) de dood, het overlijden
afmeynen	door een hoger bod de vorige koper afzetten
afquijtinge	het geheel en al betalen tot het laatste toe, een schuld afbetalen
afsaijesel	hetgeen gezaaid is
afterstellen	achterstallige betalingen, beslagen
aftinitas	aanverwantschap
afzaey	zijn laatst gezaaide oogst binnenhalen
agagianten	verlengstuk aan de mouwen van een dameskleed, meestal in 3 trappen en van kant of zijde gemaakt
agaso, -nis	ezeldrijver, stalknecht
agellarius	kleine eigenaar
Agendincum	Sens (stad in Fr.)
agens	beambte
ager, agri	veld, akker
Ager / Cataracta Gandavensis	Sas van Gent
agere, egi, actum	doen, handelen; drijven
agere porcos	de varkens hoeden
ager novalis	braakland, omgeploegd land dat men onbebouwd laat liggen
agestis	landbouwer
agger, -eris M	dijk, wal
aggerator	maker van dijk, dam of schans
aggerator	maker van dijk, dam of schans

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

aggreatie	opneming in een stand; toestemming; goedkeuring van de benoeming van een diplomatiek vertegenwoordiger door de ontvangende mogendheden; voorbehoud van de zijde van de koper het gekochte goed te onderzoeken en te weigeren als het niet aan zijn verwachtingen voldoet
aggreëren	aanvaarden, toestemmen
aginessatio	braakligging
aginator circumforaneus	rondreizende scharensleep
Aginum	Agen (hoofdstad van Guyenne)
agittarius	vervaardiger van kruisbogen
agnatio	bloedverwantschap van vaderszijde
agnatus, -a	verwant van vaderskant
agnitio; agnovit	erkenning (van een onwettig kind)
agnomen, -minis	bijnaam
agnoscere, agnovi, agnitum	erkennen (kind)
agoranomus	architect
agrarius	landbouwer, boer
agrestis	landbouwer, boer
agricola(e)	landbouwer(s), boer(en)
agricultor	landbouwer, boer
agricultura	akkerbouw, landhuishoudkunde
agrimensor	landmeter, opmeter
Agrippina Romanorum	Keulen
Agrippinensium Colonia	Keulen
agrorum custos	veldwachter
agynus	(Grieks) man zonder vrouw
ahenarius	ketelsmid
a iudice ex officio supplicans	aan de rechter op grond van diens ambt verzoekende
a lapide	door een steen
Alba Sabusiana	Wissembourg (stad in de Elzas, Fr.)
albator	bleker (beroep)
albatix, -trix	bleekster
albe	wit linnen onderkleed waarover de priester de stoel en de kazuifel draagt
albicorarius	witlooier, zeemlederbereider
albifactor	witmaker
albis (sepultus)	In het wit (begraven)
Alcmaria(e)	(te) Alkmaar
Aldenardum	Oudenaarde
alegenus	(Grieks) geboren in den vreemde
Alenconium	Alençon (stad in Fr.)
alere	onderhouden, verstrekken
alferis	vaandeldrager (uit het Spaans alferéz)
alia fine	aan het andere einde
alias	anders genoemd, anders geheten, anders gezegd
alibi	elders
aliegenus, -a	geboren in den vreemde
aliëneren	verpanden

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

alienigenus	buitenlands; van een andere streek
alienum corpus	vreemd element
alienus	vreemd
alii ... alii	sommigen ... anderen
alimenteren	voeden
aling	Geheel, volkomen
alio latere	aan de andere zijde
aliquis -a	iemand, een of andere
aliquis M, aliquid N	iemand, iets
aliquot	enige
aliter	anders
aliunde	van elders
alius	ander
alius (multi alii)	ander (vele anderen)
allato nullo impedimento	zonder dat er een beletsel was aangevoerd
allatus, zie: afferre	aangebracht
allegare	aanwijzen, afvaardigen
allegatus est pro patre	aangewezen is als vader
allegeren	aanvoeren
allengs	langzamerhand, van lieverlede
alleutier	eigenerfde
alliance	trouwing
allocatus	officiaal (kerkelijk rechter)
allodiael	niet leenroerig; vrij van feodale verplichtingen
allodiones	mede-erfgenamen
allodium	vrij eigendom
allodium -ael	eigendom, eigen bezit (zonder enige leenplicht) - goederen vrij van feodale verplichtingen
almuys	stool dat de kanunniken droegen; Kanunniken probeerden zich via het dragen van een almuis te onderscheiden van de gewone geestelijken. Soms met bont afgezet.
Alostum	Aalst
alpha et omega	van a tot z, van het begin tot het einde
alrande	allerhande
alrtoes	altijd
alsdoen	als toen
altare, -ris N	altaar
altarista	altaarbedienaar
altenteil	lijftocht, beding van levenslange verzorging van degene die een boerengoed, enz. Overgeeft.
alter	een andere
altera	(vr. enkelvoud en onz. meervoud) andere
altera die	de dag daarna, de andere dag
alteratie	ontsteltenis, opschudding, consternatie
Altorsium	Altdorf (stad in D.)
alumna	pleegdochter
alumnus	pleegzoon, leerling, discipel, beursstudent; schoolmeester

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

alumus	leerling, discipel
alutarius	bereider van zacht leer, leerlooier, lerenschoenmaker
ama	aam (oude wijnmaat)
amatinus	kind van een tante langs vaderszijde, kind van vaderszuster, volle neef/nicht
ambactiator, ambassiator	gezant, ambassadeur
ambassiator	advocaat
Ambianum	Amiens (stad in Picardië, Fr.)
ambiguum	onzekerheid
ambiguus	neiging naar twee kanten
Ambla / Amblum	Ameland
ambo	beiden
ambo	spreekgestoelte, preekstoel
ambo hic nati	beiden hier geboren
ambo parochiani	beiden van deze parochie
ambubaya	badknecht, badmeid, masseur, masseuse
amediator	pachter
amende	boete
amenden	erkenning van schuld
amens, -ntis	krankzinnig
amentarius	vervaardiger van (aandrijf)riemen, banden
a me pastore baptizatus	door mij pastoor gedoopt
amica	vriendin, verwant, vertrouwd
amicitia	vriendschap; (bloed)verwantschap; gilde
amict	vierkante witte doek onder albe (priesterkleding)
amicus	vriend, verwant, vertrouwd
amieschap	concupinaat, bijzit
amiragius, amireus	admiraal
amita	tante, zuster van vaderszijde
amita~ magnus	achterneef: kleinzoon van amita magna
amita magna	zuster van grootouder aan vaderskant
amita magna	groottante van vaderszijde
amita major	zuster van de overgrootouders
amita maxima	zuster van de betovergrootouders
amitina	dochter van een tante langs vaderszijde
amitini	kinderen van een tante langs vaderszijde
amitinus	zoon van een tante langs vaderszijde
amitinus/a	neef/nicht: zoon/dochter van amita
amitinus magnus	kleinzoon van de zuster van de grootvader
Amivadum, Amivadi	(te) Amersfoort
amman; amptman	schout of drost; ambtenaar; vroegere overheidspersoon belast met de rechtspraak in een bepaald district, gerechtsofficier in Brussel (samentrekking van ambtman)
ammanus	ambtenaar van de hertog van Brabant
ammelaken	tafellaken
amortisatione	goederen in een geestelijke hand brengen,
amortiseren	in de dode hand brengen van goederen zie <i>dode hand</i>

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

amoveren	verwijderen
ampel; ample	breedvoerig; wijd, rijk (oogst)
ampl	zie <i>amplissimus</i> (<Lat. superlatief van <i>amplus</i>)
amplissimus -a	hoog aanzienlijk, hooggeëerd, edelachtbaar, doorluchtig ; wordt gebruikt als titel voor hoge staatsambtenaren
amplissimus (dominus)	hooggeëerde (heer)
ampul(l)arius	flessenmaker, flessenblazer
amputator arborum	snoeier
Amstela	Amstel
Amstelodamensis	Amsterdams
Amstelodamum, Amstelodami	Amsterdam, te ~
amye	vriendin; bijzit
an	of (in vraagzin)
a nativitate	sinds de geboorte
anatomus	geneesheer; chirurg
ancellator	jager op vogels
ancerum	gans
ancilla	dienstmaagd, dienstmeisje, jonge vrouw
ancilla nutriens	voedster, zoogster
ancilla propria	lijfeygene
Andegavum	Angers (stad in Fr.)
anderhand	dan wel
Anderlacum	Anderlecht
anderling	neef in de 2e graad
andersweer	kind van volle neef of nicht
anderwerf	andermaal, een tweede maal; een andere keer
Andes	Anjou (hertogdom)
Andomatum	Langres (stad in Champagne, Fr.)
Angarium	hoefstal = oistal
angelus	bode, besteller
Angia	Edingen (stad in B.)
Anglia	Engeland
anglice	in het Engels
anglicus	Engels
Angolisma	Angoulême (stad in Fr.)
angulator	gordelmaker
angulus	hoek
anilis	bejaard (van oude vrouw)
anilitas	ouderdom, hoge leeftijd (van vrouwen gezegd)
anima	ziel; persoon (een parochie van 300 "zielen")
animam sud creatori reddidit	gaf zijn ziel terug aan zijn Schepper
annalis	een jaar oud, jaarlijks
annex	aangehecht, bijgevoegd
annexis	met bijbehoren
annexis, cum-	met bijbehoren, daar aan verbonden
anni	januari
anniculus	een jaar oud

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

anniversarium	(ver)jaardag, jaargetijde, jaarlijkse herdenking van een overledene soms vergezeld van het dodenoffice of een deel ervan
anno	in het jaar
anno aetatis suae 12	in het 12e jaar van zijn leven, 12 jaren oud
anno ætatis suæ vicesimo	in het twintigste jaar van zijn leven
anno Christi	in het jaar Christus
anno Domini	in het jaar van de Heer
anno eadem ut supra	in hetzelfde jaar als boven
anno elapso	in het voorafgaande jaar
anno eodem ut supra	in hetzelfde jaar als boven
anno et die ut supra	jaar en dag als boven
annonarius	graanhandelaar, korenhandelaar
anno passato; praeterito	In het voorafgaande jaar
anno reparatae salutis	in het jaar van het herstelde heil, d.w.z. na Chr.
annorum	van ... jaren
annorum	in de leeftijd
annotatierecht	recht om beslag op goederen te leggen (±1500)
annoteren	aantekenen
annuatim	jaarlijks
annulator; annularius faber	maker van maliënkolders
annum	jaar (als lijdend voorwerp)
annum sequentum	volgend jaar
Annuntiatio, -nis	Maria Boodschap (25 maart)
annus	jaar
anonymus -a	naamloos
ante, (ut-)	voor (van tijd of plaats), vroeger, (zoals) vroeger
antea	vroeger, tevoren
antecessor, antecessor	voorganger, vooronder, voorzaat, voorvader, persoon die voor een ander een bepaald ambt uitoefende
antecessor, -is	voorganger
antedictus	voornoemde
ante diem pridie	eergisteren
ante interlocutoir,	zie: <i>ante interlocutoriam sententiam</i>
ante interlocutoriam sententiam	de fase van de procedure voor het tussenvonnissen, waarbij aan beide partijen nader bewijs van hun stellingen wordt opgelegd. N.B. Door dit speciale tussenvonnissen wordt de procesgang in tweeën verdeeld, waardoor men spreekt van het proces ante interlocutoriam en het proces post interlocutoriam
ante meridiem	voor de middag
antenatus	(eerder geboren:) stiefzoon uit eerste huwelijk
antenatus	stiefzoon (waarvan de vader overleden is)
Antennacum	Andernach (stad in D.)
antenuptialis	voor het huwelijk
anterieurelijk	voorafgaand
antesignanus	sergeant-majoor, opperwachtmeester
ante -ut	(ut-) als vroeger, als tevoren

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

anticipatie	(<Lat. anticipere) het vooruitlopen op iets
Antipolis	Antibes (stad in Fr.)
Antiqua Jacea	Oude Gete
antiqui	voorouders, voorvaderen
antiquus -a	oud, bejaard
Antissiodorum	Auxerre (stad in Fr.)
antistes, -stis	opziener, hogepriester, bisschop (lett. vert. van Gr. episkopos)
anus	oude vrouw
anus antiqua	oude vrouw
anus vetula	oude vrouw
apaltor	boer; landbouwer
apendentie	toebehoren (ap- en dependenties = met alle bij- en toebehoren)
apiarius	imker, bijenhouder
apodix	hoer
apoplexia	beroerte
apostileren	nazien van een akte of staat en voorzien van de nodige kanttekeningen
apostille	kanttekening, beroepsbrief, naschrift, aanbeveling toegevoegd aan een petitie of memorie
apostolicus	pauselijk
apo(u)stileren	nazien van een akte of staat en voorzien van de nodige kanttekeningen
apparant	schijnbaar
apparatorius	portier; deurwachter
apparitor	gewapende dienaar, opzichter
appartinentiis	met toebehoren
appellant	diegene die in hoger beroep gaat
appelatie	appèl, hoger beroep, beroepschrift
appellare	noemen
appellatur	wordt genoemd, heet
appelleren	(<Lat. appellare) in beroep gaan
appendentien ende deparentien	al wat tot het huis of erf behoort
appendere (+ dat.)	ophangen aan
appertinentiae	toebehoren, wat er bijhoort
appliceren	ijveren, toepassen
appoin(c)ement	(<Lat. adponere) beschikking op een verzoek, vaak in de kantlijn gesteld
appoin(c)teren	(<Lat. adponere) beschikken, beslissen
apostille	beroepsbrief, kanttekening, naschrift, aanbeveling, toegevoegd aan een petitie of memorie
appoustilleren	kanttekening, naschrift maken
appraehendere	in hechtenis nemen
appraehensio	in hechtenisneming
approbare, approberen	goedkeuren
approbatio, approbatie	goedkeuring
approbatione	met goedkeuring

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

apricator	bleker
Aprilis	april, van april
a priori	van te voren
apud	bij, voor
apud + acc.	in, bij
apud acta	bij volmacht
apud acta	bij volmacht
aqua	water
aquabojolus	sacristain
Aquae Augustae	Dax (stad in Fr.)
aquæductus IV (niet: aqua-)	sloot, waterloop
Aquae Mortuae	Aiges-Mortes (stad in Fr.)
Aquae Sextiae	Aix (stad in Fr.)
Aquae Veteres	Oudewater (stad in NL)
aquarius	bronmeester, opzichter over fonteinen en waterwerken, waterdrager
aquensis	van Aken
Aquisgranum	Aken (stad in D.)
Aquitania	hertogdom Guyenne (Fr.)
aquitarius	stalknecht
arabilis (terra)	ploegbaar, bebouwbaar (land)
Arae Bachi	Bacharach (stad in D.)
Arae Flaviae	Nordlingen (stad in D.)
arator	akkerman, landbouwer, ploeger
aratrorum faber	maker van ploegen
aratrum	ploeg
Arausio	Orange (stad in Fr.)
arbalista	slingeraar, slingerschutter
arbitrale correctie	(<Lat. arbiter) straf waarvan de maat aan de rechter wordt overgelaten
arbor, -is F	boom
arborator	boomkweker
arbor aurea	vertaling van de Gulden Boom
arca	kist
arcarius	penningmeester
arcarius (faber)	kistenmaker, kastenmaker
arca vestiaria	kleerkast
arcelarius	maker van koffers
arces	boogschutter
archa	ark; val- of schuifdeur van een sluis
archetypus	uitvinder, auteur
archiater	arts, eerste geneesheer (in ziekenhuizen), officier van gezondheid, ook deken van de medische faculteit
archicantor	voorzanger
archidiaconus	aartsdiaken, waardigheidsbekleder in een kathedraalkapittel en eersterangs
archidiaconus	medewerker van de bisschop

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

archiepiscopus	aartsbisschop
archifer	boogschutter
archipincernarius	opperschenker
archipresbyter	aartspriester, waardigheidsbekleder in een kathedraalkapittel en deken van de parochiekerken van de bisschopsstad
architriclinius	meester kok; hoofd van de keuken
arcista	boogschutter
arcke	schuif of schot (in waterlopen)
arcoballista	kruisboogschuuter
arcolarius; arcularius	schrijnwerker
arcularius	schrijnwerker, meubelmaker, boogmaker
Ardevicum / Harderovicum	Harderwijk
area	hofstede, erf, binnenplaats, dorsvloer
aream	erf
Arelate	Arles (stad in Fr.)
Arenacum	Arnhem (stad in NL)
Aresacum	Aarschot (stad in B.)
arfname	erfgenaam
argelist	bedrog; (zonder -): ter goeder trouw
argentarius	zilvermid, bankier, (geld)wisselaar
argentarius faber	zilvermid
argentifaber	edelsmid
Argentino; Argenteratum	Straatsburg (stad in Fr.)
Argenteratum, Argenterati	Straatsburg, te Straatsburg
argillator	lijmmaker
arillator	handelaar
arlunum	Aarlen
arma	wapens
arma, -orum	wapenen
armamentarius; armator	wapenmaker; gereedschapsmaker
armarium	arsenaal
armarius	bibliothecaris, archivaris
armborst	kruisboog
armentafel	ook H.Geesttafel, parochiale instelling die instond voor de armenzorg
armentarius	veedrijver, koeherder
armiductor	wapenmeester
armiger; armifer	gewapende, wapendrager, page, edelknaap, schildknaap
armis	onder de wapenen
Armorica	Bretagne
armurarius	wapensmid
Ar(o)l(a)unum	Arlon
aromatopola; aromatarius	specerijenkoopman, kruidenier, drogist, apotheker
arques	boogschutter
arendator	cijnsplichtige
arrende	pacht, genot hebbende van
arrepitius	bezeten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

arrest	(<Lat. adrestare) beslaglegging; de opgemaakte afgesloten rekening, het saldo
arrestadia	achterstallige betalingen, beslagen
arrestant	(<Lat. adrestare) degene die beslag laat leggen
arresteren	(<Lat. adrestare) ingevolge bevelschrift beslag leggen op; vasthouden
ars	ambacht
ars fabra	smeedkunst
artes liberales	de vrije kunsten
articulen	(<Lat. articulus) punten waaruit de ingediende schriftelijke processtukken bestaan; vandaar ook benaming voor zulke puntsgewijs gestelde stukken
articulo mortis	op het ogenblik van het sterven
articulus	moment, artikel, punt
artifex, -ficus	handwerksman, ambachtsman
artifex bombardarum; - machinarum	wapensmid
artifex calcarior	sporenmaker
artifex candelarum	kaarsenmaker
artifex globulorum; - nodarius	knoppenmaker
artifex lorarius; - loricarius	zadelmaker
artifex organorum	orgelmaker
artifex scenicus	toneelspeler
artifex scopularum	borstelmaker
artificium	handwerk, ambacht
artista	artiest, handwerken, ambachtsman
artium liberalium magister	meester in de vrije kunsten (ongeveer gelijk te stellen met drs. in de letteren en wijsbegeerte)
artopaeus	bakker
Arvernia	Auvergne (streek in Fr.)
arvinarius	charcuteriebereider
as	koperen geldstuk
asca	asse
Ascalingium	Hildesheim (stad in D.)
ascendens	voorgaand, opgaand, opklimmend
ascendenten	verwanten in opklimmende linie
Ascensio Domini	Hemelvaartsdag
ascensor	ruiter
Asciburgium	Duisburg (stad in D.)
asinarius	ezeldrijver
Asnapium / Ganipa	Gennep
Aspera	Asperen
assator	kok in een gaarkeuken, gaarkeukenhouder
assentator	pachter; huurder
asserens se nominari	die beweert te heten
asserere; asseruere	bekennen, beweren, toevoegen, verklaren, aanspraak maken
asseribus	boeken met een houten kaft en met leer bekleed
assertio, -nis F	verklaring

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

assertione matris (ex-)	volgens de verklaring van de moeder
assertor pacis	vrederechter
asseruit	heeft bekend
assessor	bijzitter, lid van het grietenijgerecht
assestant	die verklaring aflegt
asset	textiel, soort stof
assiette	grondslag voor de belasting
assignare	toewijzen, aanwijzen, machtigen
assignat	hij/zij wijst aan, wijst toe
assignatus	gevolmachtigde
assignatus	gevolmachtigde
assigneren	schriftelijke aanwijzing dat een ander iemand een som of pand kan voldoen
Assindria	Essen (D)
assisia	onkosten die men betalen moet bij een openbare verkoping, belasting vooral op levensmiddelen, verterings- en gebruiksbelasting
assisteren	bijstaan
assopiëren	te neder leggen; in ter minne regelen, sussen
assumeeren	Zich toevoegen, t.w. gezegd van personen die in een college in bepaalde gevallen worden opgenomen om dit volledig te maken of te versterken; ook wel van personen die men vraagt in een bepaald geval te assisteeren. Assumeren, bynemen, annemen, toenemen,
Assumptio, -nis F Mariæ	Maria ten Hemelopneming (15 aug.)
astans	de aanwezige
astantes	de aanwezigen
astantibus	(aan de) aanwezigen
astare	erbij staan, erbij zijn
astare	aanwezig zijn (bijv. bij een doop)
astavia,	zie <i>atavia</i>
asthma, -tis N	astma
asthmate	door asthma
asthmaticus	astmalijder
astRICTIE	bewering
astrologus	sterrenkundige, sterrenwichelaar
atamita	zuster van de betoudovergrootvader
atavia	grootmoeder van de overgrootmoeder, betoudovergrootmoeder
atavunculus	broer van de betoudovergrootmoeder
atavus	grootvader van de overgrootvader, betoudovergrootvader
atmatertera	zuster van de betoudovergrootmoeder
atnepos	kleinzoon van de achterkleinzoon
atneptis	kleindochter van de achterkleinzoon
atpatruus	broer van de betoudovergrootvader
atque	en; en zelfs, en ook
Atrebatum	Arras (stad in Fr.)
atrium atrum	huis, woning

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

attestari	getuigen, verklaren, aantonen
attestatie	(<Lat. attestatio) getuigenis, getuigenverklaring
attestatio de morte	verklaring van overlijden
attestatio de vita	bewijsschrift van leven, getuigenis, getuigschrift
attesteren	(Lat. attestare) getuigen
attinentia	Aanhorigheid
attinentiae, -iarum	toebehoren, aanhorigheden
attingens	bereikend (van een leeftijd)
attingere	aangrenzen, aanraken, in verbinding staan
attingere, attingi, attactum	bereiken
attuli zie: afferre	ik heb gebracht
aucellator	vogelaar, vogelvanger, valkenier
auctionarius	handelaar; verdeler
auctor, -is	degene die iets heeft veroorzaakt, rechtsvoorganger
auctor delicti	hij die de misdaad begaan heeft
auctor gentis	stamvader van een familie
auditor, -is	toehoorder, scholier, student
aufugere	vluchten
augmenteren	vermeerderen, verhogen
Augusta Trevirorum	Trier
Augusta Veremanduorem	St Quentin (stad in Fr.)
Augusta Vindelicorum	Augsburg (stad in D.)
augusti	augustus
Augustodunum	Autun (stad in Fr.)
Augustus	augustus
auj(f)ugere	vluchten
aula	hof
aulacum	tapijt
aulaeorum opifex	tapijtwever
aulicus	van het hof, hoveling
aurcatum	Eichstaett (stad in D.)
Aurelia	Orleans (stad in Fr.)
auricampsor	geldwisselaar
auricularius	raadgever; biechtvader
aurifaber	juwelier, goudsmid, zilversmid
aurifex	goudsmid
aurifodinaris	goudgraver, putjesschepper
auriga	voerman, wagenbestuurder, wagenknecht
auriga - auriger	voerman, wagenbestuurder, wagenknecht
aurum	goud
australis	zuidelijk
autem	echter, ook
authentica si qua mulier	zie <i>beneficium senatus consulti vellejani</i> ; is uyt de voorgaende redenen ook 't hunnen voordeel geïntroduceert en heeft plaetse als de vrouwen hun verbinden voor baerlieden mans en niet voor derde personen, ten ware zij al voren daaraan ook expresselijk hadden geronciert

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

authentique	eigenhandig geschreven
authoriseren	bekrachtigen; machtig maken; volmacht geven, vergunning verlenen; geldigheid geven aan documenten
autumnalis	van de herfst
autumnus	herfst
auxilium	hulp, bijstand
ava; avia	grootmoeder
avanceren	vorderen, bevorderen
avenant	evenredigheid
Avenio	Avignon (stad in Fr.)
aversum	beeldenaar
avetronc	onecht kind
avi	grootouders, voorouders
avia materna	grootmoeder van moederszijde
avia paterna	grootmoeder van vaderszijde
avi pater	overgrootvader
avitus	grootvaderlijk; soms ook voorvaderlijk
avuncula	moederszus, tante van moederszijde; vrouw van moeders broer
avunculus	moedersbroer, oom van moederszijde; man van moeders zuster
avunculus magnus	broer van grootouder aan moederskant
avunculus major	overgrootmoeders broer
avunculus maximus	broer van de betovergrootmoeder
avunculus -o	moedersbroer, oom van moederszijde; man van moeders zuster
avus	grootvader; voorvader
avus maternus	grootvader van moederszijde
avus paternus	grootvader van vaderszijde

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

b.	baptisatus
bap.; bapt,	baptisatus
b.b.	besethbrieven
b.L	benevole lector
b.M.	Beatae Memoriae
b.M.V.	Beata Mariae Virginis
baai	grof, op molton gelijkend flanel
baccalaureus	houder van de laagste academische graad (student die zijn algemene academische opleiding afgesloten en de specialisatiecyclus aangevat heeft), ondermeester
bacchus	Griekse god van de wijn en het uitbottend natuurleven
Baduhennae lucus	Veluwe
baemis	1 oktober, feest van St.-Baafs
baergie	<i>zie bargie</i>
baeten	inkomsten
Bagalosum	Bakel (NB)
baggaert	stog van uit het water die als mest gebruikt wordt
baimisse; baifmisse	St Bavo, 1 oktober, betaaldag
baiulus	bode, bestellen, boodschapper, kruier, lastdrager
baiulus lit(t)erarum	postbode
bajula	kinderverzorgster
balbulus	stotteraar
baljuw	plaatsvervanger van dorpsheer
ballator	danser
balli(v)us	opperrechter, landvoogd, grafelijk ambtenaar, hofmeester, baljuw, regent
ballinx; ballich	vel, omkleedsel van vruchten
ballistifex	vervaardiger van werpprojectielen
ballivus	baljuw
balneator	badstoofhouder, scheerden, barbier, kapper
balt, de balt legghen te terne	een gerechterlijke handeling
Bamestra	Beemster
Bamisse	1 oktober
ban	rechtsgebied, rechtsdistrict, ambacht
bandimente	afkondiging
banier	vaandel, veldteken, vierkante vlag
bankarmborst	werptuig voor stenen (blijde)
bannen	oproepen, bijeenroepen, op plechtige wijze bijeenroepen, plechtig afkondigen, bij vonnis iemand iets toewijzen of ontzeggen, een vonnis geven waarbij iemand uit of in gevangenschap geraakt, rechtsmacht of soevereiniteit uitoefenen
bannis actis	na de (drie) afkondigingen
bannissement	(<Lat. bannimentum) verbanning

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

bannitus	vogelvrijverklaarde, balling
bannorum	roepen (de 3 roepen voor huwelijk)
bannum	behorend tot de banne (gedwongen gebruik van een voorwerp toebehorende aan de landheer en waarvoor deze betaling eiste, bijv. dwangmolens, bannale oven)
bannus	huwelijksafkondiging
banvloek	veroordeling tot verbanning
bapirifex	maker van papier
baptisabatur	is gedoopt
baptisans	hij die doopt
baptisare, baptizare	dopen
baptisati sunt	zij zijn gedoopt
baptisatus -a	hij -zij is gedoopt
baptisatus a ministro haeretico	gedoopt door een ketters bedienaar
baptisavi	ik heb gedoopt
baptisma, -tis N; baptismum; baptismus	doop(sel)
baptismate necessitatis	door de nooddoop
baptismate posentis prolenque none suam agnoscentis	erkend bij het doopsel
baptismatis	van de doop
baptismum	doopsel
baptismum necessitatis	nooddoop
baptismus	doopsel
Baptista	doper
baptizare, w.w.	Dopen; commissiobaptizata (v.), baptizatus (m.): gedoopt; baptizavi
baptizatorum	van de gedoopten
baptizatus	Gedoopt
baptizorum	van de gedoopten
barbaric(ar)ius	zijdewerker, zijdewever
barbarius, barbitonsor	baardscheerder, kapper, barbier
barbator	maker van handbijlen
barbatus	lekebroeder
barbitonsor	baardscheerder, kapper, barbier
bardaks	hellebaard
bargie, barge	trekschuit
bargiehuis	in het water gelegen schuilhuis voor een bargie
barlengen	koets
baro	(<Germaans) vrijheer, baron
baronia	baronie
baselaar	dolkmes
Basilea	Basel
bastaardbroeder -dochter	buiten echt geboren kind
Bastonia / Bastonacum	Bastenaken (Bastogne)
bat (ook bet) soms gevolgd door -dan	meer ... dan
batalores	schipper
batave	in het Nederlands

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Batavoburgium / Batavorum Oppidum	Batenburg
batavoduranus	uit Wijk bij Duurstede
Batavodurum	Wijk bij Duurstede
Batavorum insula, Bat(h)ua, Betuwa	Betuwe
batavus	Nederlands
battitor	graandorser
beatae Mariae Virginis	Heilige Maagd Maria
beatae memoriae	zaliger gedachtenis
beatus	gelukkig, heerlijk, zalig
beatus	heilig (niet: zalig)
beaupot	steinen pot
beboesemen	bewijs leveren van verwantschap
beccarius	slager; beenhouwer
becharius	kuiper, tonnenmaker
beckenele	helm bestaande uit ijzeren kapje en een beweegbaar vizier
becommenen	in nood brengen, in het oog houden, een plaats bezetten, met schulden belasten, een persoon arresteren
becundigen, becondigen	afkondigen
bedde	huwelijksbed
bede	oudste vorm van belasting door de vorst ingesteld toen zij hun inkomsten uit domeinen en regalia (rechten) ontoereikend achtten en zij zich tot het volk richtten met een bede (een verzoek om geldelijke bijstand) waar een tegenprestatie of privilege tegenover stond. De beden worden onderscheiden in gewone en buitengewone beden. De gewone werden al spoedig zonder vragen ingevorderd als een vaste heffing (botting of schot). Naast de indirecte (impost) werd de bede tijdens de middeleeuwen de belangrijkste directe belasting. Daar de buitengewone beden gericht werden tot de vertegenwoordigers der standen konden deze langs deze weg grotere invloed verwerven en zo kregen de staten invloed op het landsbestuur.
bede	verzoek
bedeboeck	boek waarin deze beden opgetekend werden
bedehuis	kerk
bedellus	pedel, gerechtsdienaar
bedesetter	hij die de belastingen int
bedinarius	huiseigenaar
bedinghen	voor de rechtbank brengen, bepleiten, in recht behandelen, bij vonnis uitmaken, een gerechtelijke eis instellen
bed-oud-overanen	bed-oud-overgrootvader
bedwanckbaer	bedwingbaar
bedwang	aanwenden van rechtsmiddelen tot het doen vervullen van een rechtsplicht
beestsys; bestiaelgelt	een buitengewone belasting op het veel

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

beg(h)ina	begijntje
begheerten	op zijn verlangen, uiterste wens, verzoek
begina	begijntje
behijmen	omheinen, van een omheining voorzien
behoef	ten bate van
behoirlijke	passend, geschikt, verschuldigd
behoudelijk	met uitzondering van
behoude zoone	gehuwde zoon
behoudkinderen	kinderen waarover men het hoederecht bezit
behooven	moeten, behoren te doen
beiaard	ziekenzaal
bekaeren	afgehouden worden
bekundigen	zie becundigen
beleyde	beslagname op onroerend goed voor schuld
belezen	bannen
belgice	in het Nederlands
belgicus	Nederlands, Belgisch
Belgium	Nederland, België
Belgium Novum	Nieuw Holland, New York
bellator	krijgsman
Bellomontium / Bellus Mons	Beaumont
bellum	oorlog
benaen	omtrent
benedicere, benedixi, benedictum III	zegenen
benedictio	zegen; huwelijksinzegening
benedictio, -nis F	zegen, inzegening
benefacere	schenken
beneficatus	priester die de inkomsten van een beneficie geniet, beneficiant
beneficia	weldaden, (voor)rechten, inkomsten
beneficiarius,	zie beneficatus
beneficie (zie Mechelse genealoog mei-juni 2002)	(<Lat. beneficium) weldaad, voorrecht
beneficien divisionis	voorrecht van schuldsplitsing.
beneficien ordinis et excussionis	Het recht van een borge om een schuldeiser af te keren zo lang tot hij de zaakweldige heeft uitgewonnen; voorrecht voor borgsteller dat men eerst de hoofdlener moet aanspreken
beneficium	weldaad, (voor)recht, beneficie (inkomen van een geestelijke), ambt
beneficium abstinendi	recht der kinderen om de erfenis van hun vader te weigeren
beneficium curatum	een ambt, waaraan zielzorg verbonden is
beneficium discussionis	voorrecht de vordering te mogen betwisten
beneficium inventarii	voorrecht van boedelbeschrijving
beneficium senatus consultum velleianum	het werd vrouwen verboden zich tenbehoefte van een ander borg te stellen of zich anderszins te verbinden
benefieten	winsten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

benevole lector	welwillende lezer
benevolus	welwillend
benoodighen	noodzaken
beoudelaken	behalve
bepeijst ende onbepeijst	bedacht en onbedacht
bercarius	schaapherder
Bercizoma, Bercomum, Bergae ad Zomam	Bergen op Zoom
berennen	onverwacht en snel insluiten, omsingelen
Bergae	Bergen (Mons)
Bergae Divae	Geertruidenberg
Bernardus Claraevallensis	Bernard van Clervaux
bernarius	inner van belastingen
Berolinum	Berlijn
bersarius	jager
bert	uithangbord; plank
bertonarius	proost
besaijtheit	op te velde staande oogst
bescheed	stuk, akte
beschrijfbrieven	beschrijven: opgeven, schriftelijk toewijzen, door een stuk verklaren, toeschrijven, op iemands rekening stellen, vast stellen, bevelschrift om voor de bevoegde instantie te verschijnen, dagvaarding
beschrijven	iemand aanschrijven
beschudden	beveiligen, verdedigen in recht, verpanden, bewaren, beletten, een voorwendsel aan iets ontlenen om aan een verplichting te ontgaan
beseth	beslaglegging, beschikking, regeling; het vestigen van een rente; hypotheek; beschikking ten voordele van iemand, legaat
besetman	iemand die in dienst staat van de heer
besetten	in bezit nemen, aanvaarden; beslag laten leggen; een vonnis constateren
besetter	bijzitter, assessor in een raad (rechtbank); hij die beslag legt op iemands goed
besoigneren	beraadslagen, overwegen, vergadering
besolliciteren	Te bewerkstelligen
bespreck	Voorbehoud
bestemoeder -vader	grootmoeder -vader
bestiering	beschikking
bestoeren	Gerechtig protest aantekenen tegen
besuijden	met iets bestrooien
besondere	afzonderlijk, buitengewoon
bet ook bat	beter; meer
bet an der tijt	tot aan de tijd dat
betymmeren, betimmeren	een gebouw oprichten op een stuk grond
beukelaar	rondas; schild
Beverovicum	Beverwijk

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

bevonissen	over iemand of iets een vonnis of oordeel uitspreken
bewerende	beletten, afweren, vermijden, verdedigen
biarchus	intendant; zaakvoerder
bibax; bibacis	drinker; dronkaard
bibere	drinken
biblia	bijbel
biblia sacra	heilige schrift
bibliopega	(<Grieks) boekbinder
bibliopola	(<Grieks) boekhandelaar, boekhouder
bicariator	maker van houten bekers
bidellus; bedellus	gerechtsdienaar, beulsknecht, pedel
biduo	op de tweede dag
biduum	twee dagen
bieden	Aanbieden
bienn(al)is	tweejarig
biennalis; biennis	twee jaar oud
bigami	van de bigamist
bigamus	bigamist, man die tegelijkertijd met twee vrouwen gehuwd is
bigarius	karvoerder
bijvang van Lier	Lier was het centrum van een kwartier van het markiezaat van het roomse rijk. Het heette bijvang van Lier en omvatte de dorpen Nijlen, Kessel, Bevel, Emblem en de gehuchten Hagenbroek, Mijlen en Lachenen
billet	schuldbrief; cedulle; handschrift
bimaritus	voor de tweede maal gehuwd
binatus: binati filii	tweelingen
Bindrium zie: Buscum Ducis	
bini	twee
binubus	voor de tweede keer getrouwd
bis milies	tweeduizendmaal
bis millesimus	tweeduizendste
bladarius	graanhandelaar
bladinghe	vruchtgebruik, opbrengst van een stuk land, figuurlijk de rente van een kapitaal
bladum	graan
blamuser	zilveren geldstuk
blanck	zilveren munt
blasphemia	godslastering
blasto	herbergier
blattearius	goudslager
blazoen	wapenschild; veldteken; banier
bleckanten	bleck = bleek = grasplein waarop linnen wordt gebleekt
bleckbosch	eikenschaarhout voor oogst schors voor leerlooierij
blijckende penning	Baar geld
blisia	Bilzen (stad in B)
bloedtwegen	familiebanden
blokhuis	houten wachttoren

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

blouwel	wordt gebruikt bij het wassen samen met een wasbord en houten hamer
bocrael	fijne geweven stof van geitenhaar
boedelhouder	persoon die aangesteld wordt om toezicht te houden op de inboedel ten voordele van de wezen
boekrokske	stoffen wikkel om rond boek te doen
boertsel	boord of galon
Bolsverda	Bolsward
bolwerk	borstwering
bombarda	(geweer)schot
bombardarius	gewerenmaker
bombarde	steengeschut
bombardiarus; bombardiator	wapenhandelaar
bombardicus	buksschieter, schutter, kolvenier
bombardus	buksmeester, kanonnier
bombex, -bicis	katoen
bombicinator	zijdeweaver, zijdewerker, brocaatmaker
bomgat	galmgat in kerktoren
Bommelia	Zaltbommel
bona	goederen
bona hereditaria	erfgoederen, stamgoederen, stokgoederen
bona materna	de goederen van moederszijde
bona minorum	goederen die aan een minderjarige toebehoren
bonarium	bunder (meestal iets groter dan 120 are)
bona valentia annuatim circa ...	goederen die jaarlijks ongeveer opbrengen ...
bonavoglia	galeiroeier
bonerius	handelaar erwten
bonitor	kleine boer
Bononia	Bologna
bonus	goed; bona ook: goederen
bootes	ossendrijver
bordarius	dagloner
borge	borze; beurs
borst	jongen, kerel

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

c.	canonicus
c.a.	cum annexis
can.	canonicus
capell.	capellanus
c.d.v.	campana divae virginis
civ.	civis
cod.	codex
cop.	copulatus
c.q.	casu quo
c.s.	cum sociis; cum suis
cs.	consiliarius
ca	circa
can.	canonicus
conj	conjug(i)alis
cons. eccl. Rom. Smtis	Consuetis ecclesiae Romanae Sacramentis
caarte figuratief	opgemaakt door landmeters zeer nauwkeurig
caballarius	ruiter
caballium	Châlon sur Saône (stad in F)
cacaborum malleator, -is	pannengieter
cacabus	ketel
caclanus	kapelaan
cacepollus	belastingontvanger
cachereau	waarschijnlijk een huishoudboek dat men achter slot en grendel bewaarde
cachet	stempel, zegel
cachexia	groene ziekte, uittering
cacubarius	oventegelzetter; kachelmaker
cadaver	Lijk
cadere, cecidi, casum	vallen; cadere ab ook: kwijtraken
cadomum	Caen (stad in F)
caduceator	heraut, onderhandelaar, stratenmaker, wagenmaker, bruggenbouwer
cadurcium	Quercy (provincie in F)
cadurcum	Cahors (stad in F)
caecus	blind
caedere	neerhouwen, doden
caelator	plaatsnijder, graveerder, graveur, drijver
caelator ferarius	ijzersnijder, stempelsnijder
caelator gemmarum	edelsteensnijder
caelator monetarium	munstempelsnijder
caelator typorum	lettersnijder
caelebs	ongetrouwd, vrijgezel

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

caelebs, -libis	vrijgezel
caelibatus	ongehuwde staat
caelibis	van de ongehuwde man
caelum abut (in)	is naar de hemel gegaan
caementarius	steenkapper, metselaar; beul
caer; care	korf voor het vangen of bewaren van vis
caerimonia	verering, plechtigheid
Caesar, -is	Keizer
caesareus	keizerlijk
caesaromagus	Beauvais (stad in F)
calamus	fout
calangien	calange: aanspraak, tegenspraak, aanmerking, onrechtmatige in bezitneming; twist onenigheid; last, overlast, berisping, scherpe vermaning
calator	knecht; dienstbode
calc(e/i)arius	schoenmaker
calcariator	maker van sporen
calcarius	spijkersmid, nagelsmid;
calcator	volder (laken); wijnperser
calceare	bekleden met schoeisel
calcearius; calceolarius	schoenmaker
calceus	schoen; halve laars
calciaci	Kalkar (stad in D)
calcianius; calciarius	schoenmaker
calciferrator	hoefsmid
calcinarius	kalkbrander
calcographus	koperetser
calculus	legpenning, rekenpenning
caldarifex, -ficis	ketelmaker
caldarius; caldaritor	ketelmaker
calector, -is	stoker
calendae	eerste dag van de maand
calendarius	boekhouder
calendis	op de eerste dag van de maand
calengieren	zich beklagen, betichten, recht eisen
caletum	Calais (stad in F)
calida feбри	door een warme koorts
calidobecum	Coudebec (stad in F)
calidus	warm
califex	bekermaker
califex, -ficis	schoenmaker
caligarius	soldatenknecht, kousenmaker
caligator	laarzen, kousen-, broekenmaker
calis	Zwerver
callifex	laarzenfabrikant
calopedarius	klompenmaker
calopodiator	schoenmaker

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

calopodifex	pantoffelmaker
calum(p)niare	gerechtelijk protest aantekenen tegen
calumnia	laster, kwellerij, chicane
calumpniare	Gerechtelijk protest aantekenen tegen
calvarius	spijkersmid
calvus mons	Chaumont (stad in F)
camba; camma; kamme	mouterij, brouwerij
cambarius	brouwer
camberium	Chambery (stad in F)
cambialis moneta-	wisselgeld
cambiator, -is;	wisselaar
cambitor	geldwisselaar
camelotten	van kameelhaar
camera	kamer
cameracum	Cambrai (stad in F)
camerarius / camerae propositus	kamerheer
camerlinck gelt	hetgeen de nieuwe leenhouder aan de heer verschuldigd was wanneer een leen door overeenkomst of overlijden in andere handen overging
camera theolonij	wisselkamer
caminarius	schouwveger
camme	brouwerij
cammer	wolkamster
campana	klok
campana divae virginis	klok van goddelijke maagd
campanarius	klokkenuider
campanator	klokkengieter
campania	Champagne (streek in F)
camparius	veldwachter
campensis	kleine boer
Campi(s)	(te) Kampen
campi custos	veldwachter
campi pars	cijns betaald in de vorm van veldvruchten
Campovertia / Veria / Vurnia	Veere
campus	kamp (omheind land), veld
camsor; campsor	houder van wisselbank
canabaserius	touwslager
canabum	hennep
canavarius	huismeester
cancellare	doorhalen
cancellarius	kanselier
cancellatum est de consensu partium	Is doorgehaald met toestemming van partijen
candela	kaars; kandelaar
candelarum artifex	kaarsenmaker, kaarsengieter
candelifix	kaarsenmaker, kaarsengieter
candidarius	bleker
caninicus	Kanunnik

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

caniparius	hulpje in herberg
cannonicus	kanunnik
cansellista	schrijver, klerk
cansi	hond
cantabria	Biscaya (streek in F)
cantarius	koffermaker
cantatum	gezongen
cantor	zanger
cantrifex	tinnegieter
cantrifusor	tinnegieter
cantuarium	gezongen eredienst
cantus	gezing
capax	ontvankelijk; bekwaam
capellanus -i	kapelaan, hulppriester(s)
capellarius	kappenmaker; mutsenmaker
capelle ad sylvam	Kapelle op den Bos
capellula	kapelletje
capillamentarius	pruikenmaker
capitaele	hofsom van het op rente uitgezette bedrag
capitagium	hoofdelijke belasting, personele belasting, hoofdcijns
capitaneus	hoofd; kapitein
capitaneus equestris	ritmeester, cavaleriekapitein
capitularius	belastingontvanger
capitulum	kapittel (college van kanunniken)
caponator	herbergier
caprarius	geitenboer
capricia	Kaprijke (gemeente in B)
capsarius	dozenmaker
captor	visser
caput	hoofd
capuyn	gesneden haan = kapoen
carbanista	stuurman; roerganger
carbonarius	kolenbrander
carbonellus	smid
carcan, carcanum	Halsijzer voor misdadiger
carcer	kerker; het steen
cardinalis	kardinaal
carere, carui	missen
caretarius	voerman
carinarius	verver (stoffen en klederen)
carinavius	kleermaker
caritas	Charité (stad in F)
caritas	naasteliefde; waardering
carmina ad cunas	wiegeliedjes
carminarius	kaarder
carminator, is	kaarder
carminum opifex, -ficus	kaardenmaker

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

carnarius	slager
carnifex	scherprechter, beul, vilder, slager, vleeshouwer
carnifex, -ficus (= lanio)	slager
carnificis	van de beul, van de slachter
carnotum	Chartres (stad in F)
carolopolis	Charleville (stad in F)
caroloregium	Charleroi (stad in B)
carolurgus	Cherbourg (stad in F)
Carolusgulden	munt uit 1521 (20 stuivers = 1 gulden)
carpentarius	timmerman, schrijnwerker, wagenmaker, rijtuigmaker
carpentum	koets; rijtuig
carricarius	voerman
carricaror	wagenmaker
carruca	wagen, kar
carrucarius	voerman
carrufel	kazuifel
carrus	vrachtwagen
carsy	<i>zie karsaai</i>
carta	charter, oorkonde
cartarius	papierfabrikant
Carvo	Grave
cas	(<Frans) geval
cas(s)a	huis
Casandria	Cadzand
casarius; casatus	kleine boer
casearius	handelaar in kaas
casellanus	dagloner; dorpeling
cassandria	Kadzand (stad in NL)
cassarius	maker van netten
cassatie	verbreking
casseren	(<Lat. carere) teniet doen
castelein	Kastelein, slotvoogd, burchtvoogd, burggraaf
castellana	kasteelvrouw, burggravin
castellania	het gebied van een kasteelheer of burggraaf
castellanus	kasteelheer, burggraaf; ook kastelein
castellum	burcht, kasteel
castigare	tuchtigen; (boek) corrigeren
castigeren	(<Lat. castigare) kastijden, tuchtigen
castigator	beul
castralis	woning van de kapelaan oorspronkelijk aan een kasteel verbonden
castritius	kastreerder
castrum	burcht, kasteel
casuelijck	toevallig
catabolensis	vrachtrijder, wagenvoerder
catalaunum	Châlons-sur-Marne (stad in F)
catalogus	lijst, opsomming

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

catalogus confirmatorum	naamlijst van de gevormden
cataphractarius	kurassier, zwaar bewapend ridder
Cataracta Gandavensis	Sas van Gent
catarrhus	neusverkoudheid, darmontsteking
catholicus	katholiek
catopt(r)icus	spiegelmaker
catoptricus	spiegelmaker, spiegelgieter
cattimeliboci	Katzenelnbogen (stad in D)
cattium	Kats (stad in NL)
Cattorum Vicus	Katwijk
cattovicus	Katwijk (gemeente in NL)
caucidicus	Advocaat
caucoliberis	Coullioure (stad in F)
caucus	potsenmaker
caudebeca	Caudebec (stad in F)
caudex	codex; handschrift; boek
caupo -is	waard, herbergier, kastelein, wijntapper, brouwmeester; ook kramer
caupona	kroeg, herberg
causa	(recht)zaak, oorzaak, reden, bewijs
causa civilis	burgerlijke rechtszaak
causa criminalis	strafzaak
causa debiti	oorzaak van een (geld)schuld
causa mortis	doodsoorzaak
causa uxoris	uit hoofde van het huwelijk
cause	recht
causidicus	advocaat
cautie	(<Lat. cautio) waarborgsom
cautie pro litium expensis	waarborg voor de kosten van processen
cautio -naris	borgtocht, waarborgsom -borgsteller
cavarius	keldergast
cavere	behoedzaam, voorzichtig zijn
cavere de rato	borgstellen voor een medestanders aandeel bij een veroordeling (vooral de man die tevens voor zijn vrouw borgstelt)
caveren	(<Lat. cavere) borgstellen,
caverende	borg blijvende
cecus	zie caecus
cedens; cedentis	hij die door cessie overdraagt
cederen	overdragen, afstand doen van
cedere, cessi, cessum III	wijken; overdragen
cedule	heffingslijst met belasting opgave
cedulle	akte of schriftelijke verklaring
ceesen	sjees, koets
cel..., coel... zie ook: cael...	
celator	steenkapper
celeber	veel bezocht, beroemd, gevierd

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

celebrare	plechtig vieren
celebrare	vieren
celebratus	gevierd
celebravi	ik heb gevierd
celebs,	zie caelebs
celista	violist
cellarius	gevangenenbewaker
cellarium	Kelder
cellarius	keuken- of keldermeester
cellator	bedekker
celnarius	koekjesbakker
Cembum zie: Cenebum	
cementarius	metselaar
cemeterio	op het kerkhof
cemeterium	kerkhof
ceme- zie: coeme-	
Cena domini	(Maaltijd des Heren:) Witte donderdag
Cenebum	Gennep
cenomanum	Le Mans (stad in F)
cenotaphium; cenotaaf	grafmonument ter ere van iemand wiens lijk daar niet aanwezig is
censionarius	ontvanger der cijnsen
censitor	belastingontvanger
censo (pleno-)	(met volle) vermogen
ensor librorum	boekenkeurder in de Rooms-Katholieke Kerk
censuarius	erfpachter; cijnsplichtige
census	cijns, belasting
census hereditatis	erfpacht
census inclusus est	De cijns inbegrepen
census vicinorum	gebuurcijns
centarius	honderdjarige
centenarius	verantwoordelijke van een gemeenschap
centenarius	honderdjarige
centesimo	honderd
centesimo	op zijn honderdste, in het honderdste jaar
centesimus	honderdste
centie(n)s	honderdmaal
centiriones superior	eerste luitenant
centum	honderd
centurio	ritmeester, kapitein, bevelhebber over honderd man
centurio equestris	ritmeester, cavaleriekapitein
cerarius	handelaar in kaarsen
cerdo	handwerksman, leerlooier, schoenmaker, ongeschoolde
cerdo, -nis	schoenmaker, leerlooier
cerdonia	vetterij; leerlooierij
cereficarius; cerearius opifex	wasbewerker; kaarsenverkoper
cereifactor	kaarsenmaker, kaarsengieter

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

cerevisia	bier
cerevisiae coctor	bierbrouwer
cerevisiae dispensator	bierverkoper, kroegbaas
cerevisiarius	brouwer
certificator	borgsteller
certum -a	zeker
cessat	afgehandeld
cesseren	ophouden, staken, wijken, terugtrekken
cessie	afstand
cessionarius	aannemer; verkrijger
cetera (N plur.)	de overige dingen, de rest
cetera desunt	de rest ontbreekt
ceterus	andere; overig
chalcographus	kopergraveerder
charaxator	schrijver; klerk
charta	papier
chartarius	papiermaker
chartularius	archivist
chatellenie; casterie; casselrie	ambt, waardigheid of leen van de kastelein, kasteleny; ook het gebied van de kastelein, burggraafschap
Chattorum Vicus	Katwijk
chelista	violist
chierdagen	verkoopdagen met opbod
chijnsgoederen	goederen die niet verkocht of in pand worden gegeven
chijns <i>ook cijns</i>	belasting, rente (zie pacht)
chiliarcha	overste (over duizend man), kolonel
chiliarchus	opperbevelhebber, overste
Chilonium	Kiel (D)
chimacum	Chimay (stad in B)
chirochrista	schrijver, schriftsteller
chirotecarius	handschoenenmaker
chirurgicus	heelmeester, chirurgijn (zijn maatschappelijke positie was lager dan de positie van de medicus)
chirurgus, chirorgus	dokter
chirurgus iuratus	gezworen chirurgijn
choralis	koorzanger
chorearius	kerkzanger
chorus	koor
chramarius	kruidenier, winkelier
christiane	op christelijke wijze
christianus	christelijk
chymiator / chymicus	chemicus
chymicus	apotheker, bereider van medicijnen
chyrotecarius, chyrothecus	handschoenmaker
cibinium	Hermannstadt (stad in D)
cidlarius	imker
cijns <i>ook chijns -cijnsboek</i>	belasting, rente (zie pacht) -boek = register

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

cimator	lakenscheerder
cimiterium	kerkhof
cimiterium,	zie cemetarium
cimiterium, zie: coemeterium	kerkhof
cingularius, cingulator	gordelmaker, gespenmaker
cipparius	cipier
ciraticator	vergulder, decorateur
circa, circiter	omstreeks
circa + acc.	rond, omstreeks
circa cinquam matutinam	vijf uur 's nachts
circa decimam antemeridianam	tien uur 's ochtends
circa decimam matutinam	tien uur 's ochtends
circa decimam vespertinam	tien uur 's avonds
circa duodecimam diumam	twaalf uur's middags
circa duodecimam meridianam	twaalf uur 's middags
circa duodecimam nocturnam	twaalf uur 's nachts
circalator	landloper
circa meridiem	twaalf uur 's middags
circa nonam matutinam	negen uur 's ochtends
circa nonam vespertinam	negen uur 's avonds
circa octavam matutinam	acht uur 's ochtends
circa octavam vespertinam	acht uur 's avonds
circa primam matutinam	een uur 's nachts
circa primam meridianam	een uur 's middags
circa primam nocturnam	een uur 's nachts
circa quartam nocturnam	vier uur 's nachts
circa quartam promeridianam	vier uur's middags
circa quintam promeridianam	vijf uur's middags
circa quintam vespertinam	vijf uur 's middags
circa secundam matutinam	twee uur 's nachts
circa secundam nocturnam	twee uur 's nachts
circa secundam promeridianam	twee uur's middags
circa septimam matutinam	zeven uur 's ochtends
circa septimam vespertinam	zeven uur 's avonds
circa sextam matutinam	zes uur 's ochtends
circa sextam meridianam	zes uur 's avonds
circa tertiam matutinam	drie uur 's nachts
circa tertiam promeridianam	drie uur's middags
circator	wachter, bewaker, rechter
circa undecimam antemeridianam	elf uur 's ochtends
circa undecimam matutinam	elf uur 's ochtends
circa undecimam nocturnam	elf uur 's avonds
circa undecimam vespertinam	elf uur 's avonds
circa vesperam	rond de avond
circinarius	kompasmaker
circinarius	hoepelmaker
circiter	omstreeks

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

circitor	wachter, bewaker
circulator	venter, marskramer, marktschreeuwer, kwakzalver
circum	rondom
circumcellio	bakker (ronde broden & taarten)
circumcellio, -nis	rondzwerende monnik
Circumcisio Domini	Besnijdenis des Heren (6 jan.)
circumductie van instantie	(<Lat. circumducere) vrijspraak van de eis, tot de gedaagde opnieuw in rechte wordt aangesproken
cirulgicus	chirurgijn
cis	aan deze kant van
cisor	kleermaker
cist(i)arius	kisten-, kastenmaker
cistator, cistarius, cistifex	schrijnwerker, korvenmaker, kistenmaker, mandenmaker
cistinarius, cistularius, cistulator	schrijnwerker, korvenmaker, kistenmaker, mandenmaker
citanus, citata	gedaagde, gedagvaarde
citatie	(<Lat. citatio) dagvaarding
citeren	(<Lat. citare) dagvaarden
citernepoort	poort waar een waterbak (citerne) is
civilis	burgerlijk
civis	burger
civis, -is	burger
civis a parentibus	ingeboren poorter, poorter door geboorte uit poorters
civis cum jure braccaturae	poorter die tot brouwen gerechtigd is
civis de jure	grootburger (volberechtigd poorter)
civis ex emto	gekocht poorter
civis forensis	paalburger, buitenpoorter, hagepoorter, landpoorter (plattelander mer burgerrecht in de stad en tot krijgsdienst verplicht)
civis forensis	foorkramer
civis nonresidens	niet gevestigd burger
civis originarius	burger van rechtswege
civis parentibus	erfelijk burger
civis perpetuus	poorter blijvend in de stad gevestigd
civissa	burgeres
civis temporarius	tijdelijk poorter
civitas, -tatis	stad
civitate (in)	in de stad
civium magister	burgemeester
claeren	in orde brengen
clanculo; clauculo	in het geheim
Claraevallum	Clervaux
clarissimus	zeer beroemde
clarorum vivorum progagines	stambomen
classarius	trombonespeler
claudere, clausi, clausum III	(af)sluiten
claudius	bedelaar
claudus	kreupel, mank, lam

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

claudus	kreupel
claustrarius	portierster, wachtster van een klooster
claustrarius	deurwachter
claustrarius	slotenmaker
claustrum	klooster
Clausulae / Clusa	Sluis
clausulen	(<Lat. clausula) bepalingen (van de rechtsgang)
clausus van claudere	gesloten
clavarius, clavic(ul)arius	spijkermaker, portier
clavarius / clavicularius	spijkersmid
cleeragie	kledij
clenodarius	juwelier
clericus	geestelijke; leerling, academicus, student, geleerde
clericus iuris	klerk van het gerecht
clericus scabinorum	schepenklerk
Cleva, Clevæ	Kleef, te Kleef
cleyne	geheim gemak
clibanarius	bakker, ovenmetselaar, ovengieter, ovenist; zwaar bewapend ridder
clibanarius	ovengieter
clip(p)erator	schilder van uithangborden
clipearius, clipeator	schildenmaker
clivia	Kleve (hertogdom in D)
cloaca	riool, goot
cloacarius	veger, kuiser, schoorsteenveger
cloacarius	beerputgraver
clueghene	meerder, andere
Clusa / Clausulae	Sluis
clusarius	wachter bij een grensovergang
clusor	juweelzetter, graveur; jagersknecht
clusor, -is	smid
cnape	Gewapend dienaar
coactor	geldophaler, ontvanger, incasseerder
coactus	bijeengedreven
coadjutor	hulpgeestelijke, plaatsvervangend bisschop of abt, medewerker, hulpje
coca, coqua	keukenmeid
cocaster	keukenjongen, koksjongen
coctor	rechtzaak
coctor (cerevisiae)	(bier)brouwer
cocus, coccius	kok
codde	knots, knuppel
codex	handschrift
codicile	aanhangsel bij testament, eigenhandig geschreven
codicillair	een soort van uitersten wille zonder erven of onterven
codurarius	kleermaker, naaier
coelebs, celebs	Ongehuwd

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

coelebs zie: caelebs	vrijgezel, ongehuwd
coelibatus,	zie caelibatus
coelum,	zie caelum
coemeterio,	zie cemeterio
coemeterium	Kerkhof
coemeterium,	zie cemeterium
coena Domini	Witte Donderdag
coena zie: cena	
coenobita	monnik
coere	keur, handvest
coetse	slaapstede
cofferarius	houthakker
cogere	bijeendrijven
cognatio	bloedverwantschap
cognatio, -nis F	bloedverwantschap
cognitionis	van de bloedverwantschap
cognatus	bloedverwant
cognatus germanus (patris-matris)	= cousin germain = volle neef (vaderszijde - moederszijde)
cognitor	advokaat, expert
cognitus -a	verwant(e)
cognomen	familienaam
coheres, coheredis	mede-erfgenaam
coiuges,	zie coniuges
colerius, collarius	portefaix, halsband; halsijzer voor slaven
colicumpassie	buikloop, ingewandspijn
collactanea	zoogzuster
collactaneus	zoogbroeder
collarius, colerius	kruier, sjouwer, portefaix
collateralis	bloedverwant in de zijlinie
collatie	(<Lat. collatio) vergelijking (van een afschrift met het origineel)
collatio, -nis F	benoeming, toewijzing
collator	die het recht heeft een ambt te begeven
collatum concordat	komt blijkens vergelijking overeen
collector, is	belastinginner
collector paniculorum	verkoper van wild
collector steurae	inner van belastingen
collegatarius	medelegataris
collybista	munter (werkman in de munt)
colonellus	overste, kolonel
colonia	pachthoeve
colonia agrippina	Keulen (stad in D)
coloniensis	Keuls
colonus	boer, landbouwer, cijnsman, bouwman, kolonist, bewoner, inwoner, pachter
colonus partiarius	deelbouwer, halwinner
colonus perpetuarius	erfpachter

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

colopifex	klompenmaker
colorator	verver
columbarius	duivenmelker
columbus	duif
combustus -a	verbrand
comes	graaf, begeleider
comes, -mitis	graaf
comes palatinus	paltsgraaf
comitas	vriendelijkheid, minzaamheid, voorkomendheid
comitatu	in het gezelschap van
comitatus, -us	graafschap; gezelschap
comitis	grafelijk
comitissa	gravin
commant	stroman, koper op verzoek van een derde persoon, opdrachtgever
commater	doopmoeder, meter, peet(tante)
commater, -tris	meter, peettante
commatris	van de doopmoeder
commendator	commandeur, overste
commendator provincialis	landcommandeur
comménde	soort dienst zoals vigilien
commentarius	notaris
commercarius	handelaar
commere	last, hinder, beslag, nadeel, gebrek, behoefte
commissarius	(<Lat. commissarius) functionaris met een speciale opdracht, b.v. rechter (raadsheer) die de opdracht heeft gekregen om voor een der partijen diens bewijsstukken in ontvangst te nemen, getuigen te horen enz.
commissarius	gemachtigde, bemiddelaar, commissaris, plaatsvervanger, uitvoerder
commissie	(<Lat. commissie) aanstelling, opdracht
commissie onder het zegel	(<Lat. commissie) opdracht aan een raadsheer om voor een der partijen na het interlocutoir (tussenvonnis, zie ante interlocutoriam sententiam) op bewijs de bewijsprocedure te leiden
commissie op een blijken	(<Lat. commissie) opdracht aan een deurwaarder om op de plaats waar zich een eigendomskwestie voordoet, de zaak te gaan zien en een voorlopige uitspraak te doen
commissio	opdracht, proefstuk, wedstrijd, toestemming
commissione (ex-)	in opdracht; bij volmacht
committeren	(<Lat. committere) aanstellen, een opdracht geven
commongmeester	staat aan het hoofd van een gemeente
commorans, -ntis	verblijvend, wonend
commorans apud	verblijvend bij
commorare	verblijven

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

commorari	verblijven, wonen
communia	gemeenschappelijk weiland
communicantes	deelnemers aan Heilig avondmaal of communie
communiceren	(<Lat. communicare)deelnemen aan Heilig avondmaal of communie; meedelen
communio, -nis F	communie
communis	gemeenschappelijk; gewoon
communis aqua	Gemeenschappelijk water
communis plaetsa	Openbare plaats
communis platea	Openbare weg
communista	gemeentedienaar
communitas	gemeente,
communitas, -tatis F	gemene gronden, gemeente
communy forma	in de gewone manier van handelen
commutator	wisselaar
compactor (librorum)	(boek)binder
comparant	(<Lat. comparat) degene die verschijnt
comparare	verschijnen; kopen
compareren	(<Lat. comparare) verschijnen
comparitie	vergadering, bijeenkomst, het in rechte verschijnen
compater	doopvader, peet(oom), peter
compatriota	landgenoot, landsman
compatris	van de doopvader
compatronus	medebeschermer
compe	kluis of koffer
compendium	Compiègne (stad in F)
compensatis expensis	met compensatie van de gerechtskosten, die beide partijen van elkaar hebben geëist, maar die tegen elkaar wegvallen
compere	peter
competeert	aan iemand of iets toekomen
competent	behoorlijk
competentem in domo, area, rto ac hereditatibus	Toekomend in een huis, erf, tuin en de erfgoederen
competente ouderdom	volwassenheid (= 25 jaar of gehuwd)
competentien	vereisten
competere, competivi, competitum III	toekomen
competeren	toekomen, toebehoren
complex, complicitis	deelnemer, deelgenoot, handlanger
componeren	schikking treffen
compos + gen.	in het bezit van
compositie	schikking dat bij een lichtvergreep er van afkomt door de schout een geldsom te betalen
compositor cacaborum	ketellapper
compositor calopodiorum	leestmaker, houten schoenvormmaker
compositor luti	pottenbakker
compositor vaginarum	wapenschedenmaker
compossessor	medeëigenaar
comprehenderen	begrijpen, samenvatten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

comprivignus	medestiefzoon
comprobatio	goedkeuring, erkenning
compt	toekomst
comptoir	kantoor
computare	rekenen
computus	rekening
con(e)stabularius	politieagent, bewaker
con(e)stabulus	politieagent, bewaker
con(n)ubium	huwelijk
conceptio Mariae	Maria Ontvangenis, 8 december
concergius	portier, huisbewaarder
concessio, -nis F	afstand (die men doet)
conciliator, concilatrix	stichter, grondvester, bewerker
concilie	raadgeving
concilium	concilie
concinnator capillorum	pruikenmaker
concionator	predikant
concivis	medeburger
concludendo	een gevolgtrekking makende, besluitende
concluderen	(<Lat. concludere) tot een slotsom komen, afsluiten
conclusie	(<Lat.conclusie) slotsom (waarin de eiser aan het eind van zijn geschrift zijn vordering voordraagt of waarin de gedaagde aan het eind van zijn antwoord de afwijzing van de eisers vordering voordraagt)
concomitant	begeleider
concordare	overeenkomen (kopie met origineel)
concordat	Stemt overeen met
concordantiam	hetgeen ik in overeenstemming bevestig
concubinaatus	concubinaat, buitenechtelijke samenleving van man en vrouw
concurrentie	gelijkgerechtigheid van schuldeisers of schuldvorderingen
condate	Rennes (stad in F)
condemnare	veroordelen
condemnatie	(<Lat. condemnatio) veroordeling
condemnatum	veroordeling
condemnatus	de veroordeelde
condemneren	veroordelen
condetum	Condé (stad in F)
condevincum	Nantes (stad in F)
condicio	afpraak, overeenkomst
condicio	voorwaarde; toestand, beroep
conducta	bruid, verloofde
conducta	bruid
conductus	bruidegom
conductus	bruidegom
condimentarius	specerijenkoopman, kruidenier, drogist
condimentarius	kruiden-, specerijenhandelaar, drogist

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

conditio	beroep, voorwaarde, omstandigheid
conditio (sub-)	(onder) voorwaarde
conditor	banketbakker
condividenten	mededeelhebbers
condottier	aanvoerder van huursoldaten
conducere	samenbrengen, pachten, huren
conducere, conduxī, conductum III	huren
conducticius	dagloner
conductor, -trix	regisseur, pachter, huurder
conductus, -us	geleide
condus	keukenmeester
confamiliaris	tot de familie behorend
confectionarius	apotheker, bereider van medicijnen
confector	hersteller, fabrikant
confector, -is	maker van
confector laterorum	dakpannenmaker
conferre, contuli, collatum	toewijzen
confessarius	biechtvader
confessie	(<Lat. confessio) bekentenis, verklaring van de verdachte, waarin hij reageert op de 'artikelen examiner' (het ondervragingsgedeelte van het processtuk) van de procureur-generaal, hetzij bekennd of ontkennend
confessio	biecht, bekentenis
confessione et extrema unctione praemunitus	voorzien van de biecht en het Heilig Oliesel
confesso	zaken die in confesso staan zaken waarover beide partijen het eens zijn
confessus	gebiecht
conficere (-io), confeci, confectum III	(op)maken
confinatie	(<Lat. confinare) hechtenis
confinis	aangrenzend
confinium	aangrenzend gebied
confirmare	bevestigen, verklaren
confirmati	gevormden (mnl.)
confirmatio	vormsel
confirmatorium	van gevormden
confirmatorium (registrum)	register van gevormden
confirmatus -ta	persoon die het vormsel heeft ontvangen, gevormde
confirmeren	Bekrachten van bijv een akte
confiscatie	het verbeurd verklaren op grond van een wettelijke bepaling
confitendus	boeteling, boetedoener
confitens	biechteling
confiteren	(<Lat. confiteor) bekennen
confiteri, confessus sum	bekennen, biechten
conflator (ferri)	smelter, gieter (ijzer)
confluentia	Koblenz (stad in D)
conformiteit	overeenstemming
confundere et miscere	brassen en brouwen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

congeneralis	verwant, familielid
conionctum vel separatum	samen of apart
coniuncti (sunt)	zij zijn getrouwd
coniunctus (vrw. -a)	getrouwd
coniuga	de echtgenote
coniugae	van de echtgenoten
coniugalis	getrouwd
coniugare	in het huwelijk verbinden
coniugatio	huwelijk
coniugatores	echtelieden
coniugatus	getrouwd
coniugere	uithuwelijken, ten huwelijk geven
coniuges	de echtgenoten, gehuwden
coniugialis	huwelijks
coniugis	van de echtgenoot
coniugis van coniunx	van de echtgeno(o)t(e)
coniugium	huwelijk
coniugum	van de echtgenoten
coniuncti	gehuwden, echtgenoten
coniunctio	huwelijk, verwantschap; verwanten
coniungere, coniunxi, coniunctum	verbinden
coniunx	de echtgenoot, echtgenote
coniunxi matrimonio	heb ik in het huwelijk verbonden
coniurgatus	getrouwd
coniux	echtgenoot, echtgenote
conjug	conjug(i)alis
conjugatus; conjugalis	gehuwd
conjuratio	samenzwering
conlugum	van de echtgenoten
connubium	huwelijk
conostabilis	stalmeester
conquest goederen	goederen verworven tijdens het huwelijk
consanguineus -a	bloedverwant
consanguinitas	bloedverwantschap
consanguinitatis impedimentum	het beletsel, gevormd door bloedverwantschap
conscabinus	medeschepen
consciencie	Geweten
consecutus	vervolgd
consensu meo	met mijn toestemming
consensu parentum	met de toestemming van de ouders
consensu pastoris	met de toestemming van de pastoor
consensu quorum interest	met de toestemming van de belanghebbenden
consensus, -us M	toestemming
consenteren	vergunning
consentementen	instemming, toestemming
consenteren	(<Lat. consentire) toestemmen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

consentio, -nis F	toestemming
consequentie	(<Lat. consequentie) gevolg
consequi	vervolgen, bereiken
conservus	bekeerd
considerable	belangrijk
consideratie	overweging
consideren	(<Lat. considerare) in aanmerking nemen, in overweging nemen
consignatie	(<Lat. consignatio) het bij het gerecht in bewaring geven van het geld waar het proces om gaat
consigneren	(<Lat. consignare) in bewaring geven van geld aan het gerecht
consiliarius	raadslid, raadsheer, raadgever, bijzitter
consiliarius	raad, raadsheer
consilium	raad
conspiceren	samenvatten, berekenen, beramen, een plan opmaken, vermoeden
consobrina	tantesdochter van moederszijde, dochter van moederszuster (volle of eigen nicht)
consobrina magnus	kleindochter van de zuster van de grootmoeder
consobrinus	volle neef, kind van zus
consobrinus magnus	kleinzoon van de zuster van de grootmoeder
consocer	medeschoonvader
consocialis	bondgenoot, makker
consoorten	medestanders, soortgelijken
consors, consortis	echtgenoot, man, medeplichtige
consors litis	medestander in een burgerlijk proces, medeplichtige
consortis	van de echtgenoot, van de man
conspicillarius	brillenmaker
constabularius	politieagent, bewaker
constabulus	stalmeester
constat	het staat vast
constituant	vestiger van lijfrente of hypotheek, ten gunste van ..
constituieren	aanstellen, verordenen, in de plaats stellen; een zaakwaarnemer aanstellen
constitutie	toezegging
constitutiebrieff	stuk waarbij iets ingesteld of vastgesteld wordt
consuetis ecclesiae (Romanae) sacramentis	met de gebruikelijke sacramenten van de Rooms-Katholieke Kerk
consuetus	gebruikelijk
consul	raadsheer, vaak ook burgemeester
consules	burgemeesters, soms schepenen
consul mercatorum	koopman verkozen tot rechter in zaken van koophandel
consultatie	(<Lat. consultatie) beraadslaging, overleg
consultor	raadslid, raadgever, raadsheer, bijzitter
consutor	kleermaker, naaier
contectalis	echtgenoot/man, echtgenotelvrouw

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

conte ende kinnelijck	afgekondigd en gekend
contegulator	dakdekker
contenderen	(<Lat. contendere) eisen
contersegel	kleine zegel gedrukt op de achterzijde van het grote zegel
conthoralis	(<Grieks) echtgenote
contignarius	lattenmaker
continere, continui II	omvatten
continuatie	(<Lat. continuatio) het aanhouden (van de volgende stap in de procesgang tot de volgende rechtsdag)
continueren	uitstellen tot een volgende zitdag, verdagen
contionator, -is	prediker, pastoor
contra	tegen(over)
contra + acc.	tegen
contractante nuptiali	huwelijkse voorwaarden
contrahere	sluiten, samentrekken
contrahere, contraxi, contractum	sluiten (bijv. huwelijk)
contrahunt (matrimonium)	zij sluiten een huwelijk
contrapetentie	pretentie = het aanspraak maken op contra = tegen
contrapignus	onderpand
contrarie	(<Lat. in contrario) in tegenspraak
contrarie	in strijd met
contrarotulator	controleur
contratestis	getuige van tegenpartij
contravieerende	Er tegen in gaan
contraxerunt matrimonium	Sloten een huwelijk
contraxit sponsalia	hij heeft de trouwbelofte gegeven, hij is verloofd
contribueren	bijdragen
contribulis	stamgenoot, verwant
contumacia	verstek, weerspannigheid
contumaciam	verstek
contumacie	(<Lat. contumacia) verstek (bijv. verstek laten gaan bij een rechtszaak)
contumax, -macis	die niet komt opdagen bij een rechtzaak
contusum; contusen	(Lat contundere) letsel, verwonding, kneuzing
conubium	huwelijk
convenieren	overeenkomen
convent	klooster
conventie	(<Lat. conventie) oorspronkelijk proces (wanneer op de eis van de eiser een tegeneis van de gedaagde volgt, noemt men de eerste de eis in conventie en de tweede de eis in reconventie; de eiser (in conventie) wordt dan gedaagde in reconventie en omgekeerd. Twee processen worden a.h.w. ineengeschoven en met behulp van deze beide termen onderscheiden)
conventualis	kloosterling
conventualus	Kloosterlingen
conventus, -us	klooster , convent

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

conversus	bekeerd; bekeerling
conversus (ad fidem catholicam)	bekeerd (tot het katholiek geloof), bekeerling
convertere, conversi, conversum	bekeren
convertuaal	bekeerling
conviciator	lasteraar, kwaadspreker
convicinus	buur
convivator	herbergier
convocatie	vergadering
coomuniarius	burger, magistraat
coopertor	dakdekker
coopmanschap	koopwaar
cooppenninghen	waarmee de koop betaald wordt
cophinopoeus	mandenmaker
copia authentica	authentieke copie
copiae	legers, krijgsvorraden; levensmiddelen
copula	band
copula conjugalis	echtvereniging, echtverbintenis
copulandus	(vrw. -a) persoon die wil huwen
copulare	trouwen
copulati fuerunt	zij zijn getrouwd
copulatio	(kerkelijke) huwelijksvoltrekking
copulati sunt	Zij zijn getrouwd
copulatus -a	getrouwd
coqua	keukenmeid
coquarius	bakker
coquinarius, coquinator	kok
coquus, coqua	kok, kokkin
coram	in tegenwoordigheid van
coram ... et aliquibus	in tegenwoordigheid van ... en enige anderen
coram iudice	ten overstaan van de rechter
coram me	in mijn tegenwoordigheid
coram me infrascripto pastore	ten overstaan van mij, ondergetekende pastoor
coram notario et testibus	ten overstaan van notaris en getuigen
coram omni plebe	ten overstaan van het gehele volk (publiek)
coram pluribus aliis	in tegenwoordigheid van verscheide anderen
coram plurimis aliis	in tegenwoordigheid van zeer veel anderen
coram populo	in het openbaar
coram praedicante acatholica	voor de niet-katholieke (protestantse) predikant
coram quibusdam aliis	in tegenwoordigheid van enige anderen
coram testibus	ten overstaan van de getuigen
corator	magistraat belast met de politie
corbifex	mandenmaker
corbo, -nis	mandenvlechter
cordarius	touwslager, lijndraaier, koordmaker
cordevisarius	schoenmaker
cordicille	additie
cordifex	touwslager

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

cordis	hart
cordoanarius	leerbereider, leertouwer
cordonista, cordulanus	gordelmaker
cordu(v)anarius	schoenmaker
corduatarius	corduanier
cordularius	touwslager, lijndraaier, koordmaker
coreator	schoenmaker
corem	bij
coriarius	leerbereider, leerbewerker, (leer)looier, schoenmaker, riemenmaker, gordelmaker
Coriovallum / Huleri	Heerlen
cormiede; cuermede	opbrengst van het bestehoofd of cateil, het beste stuk uit de nalatenschap van een horige, keurmedige, door de heer krachtens zijn recht te kiezen
cornarius	graanhandelaar
cornicularius	griffier bij het gerecht
corninarius	mandenmaker
corobante (corrobante)	bevestigen
coroplatus	poppenmaker
corpora	lichaam
corporaal	altaardoekje
corporalis	corporaal
corpore	gezamenlijk
corporeel	(<Lat. corpus) lichamelijk, daadwerkelijk
corporicida	slager, slachter
corpus	lichaam, rechtspersoon
corpus, -poris	lichaam, lijk
corpus alienum	vreemd element
corpus christi	Sacramentsdag
corpusculum	lichaampje
corratarius, correctarius	makelaar
correctie	(<Lat. correctio) bestraffing
correptus	overvallen, weggerukt
corrigator, -is / corrigiarius	gordel-, riemenmaker
corrigeren	(<Lat. corrigere) bestraffen
corrigiarius	riemenmaker, gordelmaker, zadelmaker
corroboreren	(<Lat. corroborare) bevestigen
corrufel	kazuifel
corten	afhouden
Cortracum / Cutracum	Kortrijk
coossaert	keuterboer zonder vee
costa	wederhelft, vrouw (rib)
costume, coustume	gewoonterecht
costurarius	koster
costuymen	gebruik
cotarius	kleine boer, boerenarbeider, arbeider, huisbediende

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

D.
d.
d.a.
d.cella
d.d.
dec.
D.G.
dict.
dlla
dna
dnus
dioc.
D.J.U.
D.O.M.
D.V.
dachmaet
daco (grieks)
daeraff
dagement
dagge
dagmaal; dagwant
dagvaert
dagwant, dachmael
Dammona / Damum
damnare
damoiseau
dando in huiusmodi redemptione
danreen
dapifer
dare, dedi, datum
dare ad censum
dare ad pactum
data generali absolutione(in articulo mortis impertiri solita)
dato
datum
Daventria(e)
de
de (mea) licentia
deambulator
deaureator
debere, debui, debitum
debilitas, -tatis F
debilitate
debilitate senectutis

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

debitior, debitor
debitrix
debitis
debitor cessus
debitum
debitus
debvoiren
decadentie
decalciare
decanatus
decanus
decarchus
decassatien
decedere, decessi, decessum
decem
decembris
decempedator (iuratus)
decemvir, -i
decennis
decennium
deceptor
decideren
decima
decima bladi
decima de nutrimentis animalium
decimae novales
decimae veteres
decima feni
decima gelimae
decima predialis,
decimator
decima torbonum
decimo
decimonono
decimoquarto
decimotertio
decimus
declarans se scribere non posse
declarant
declarare
declaratie van kosten
declaratus

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

declaravit se scribere non posse
declatoir
decollare
decollatus
de consensu
de consensu meo
de consensu parentum
de consensu pastoris
de consensu quorum interest
decretum
deculciare
decurio maior
decurio militum
de dato
dedi, zie dare
dedicatio
deducent
deduceren
deductie
de effectu arresti
deesse, defui
de expressa licentia
defecto virium
defemitorum
defensor
deferre, detuli, delatum
definitieve sententie
definitiva (sententia)
definitivus
definitor
deflorator
defructueren
defuncti
defunctorum
defunctus/a
defunctus -a
defungi, defunctus sum
deglubitor
de gratia speciali
de hodie
dei gratia
deinde
dei zie: deus
de labore suo vivens
delator
delatus

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

delatus van deferre
delesmanum, delesmanus
Delf... zie: Delph...
deliberare
delictum
delineator
delineator
delirium
Delphi(Batavorum) / Delph(i)um
de mea licentia
demigravit
demissions de biens
demolieren
de more
dempto
denarium
denarius
denatus
deni
denier
denique
de nocte
denominatie
de nullitate
denuntiare
denuntiatio
denuntiator
deo juvente
deo optimo maximo
deo optimo spiritum dedit
deo solo
deo zie: deus
depêche
depecheren
dependentie
dependentien
dependerende
deponent
deponere
deponeren
depositie
depositor
depost
de prima contumacia
deputatus

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

deputatus civium
de rato caveren voor,
derdehalf
derdesweere
derelicta
dergenen
derogare - derogeren
de sacro fonte susceperunt
descendens
descendenten
descendere
descendi
descensum
descriptor
de secunda contumacia
desere
desertus
desert verklaren van een appel
deservitor
desherence
designare
designeren
desisteren
desponsare
desponsatio
desponsatus
dessein
desservieren
destitutus (sensibus)
destitutus sensibus
de suis vivens
desunt cetera
desunt van deesse
detector
detentio
detentor
de triduo ad triduum
detuli van deferre
deus, dei
devoire en plaisieren
devolutie
devolveren
devotus
dexter
dexteram

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

dextrarius
diabolus incarnatus
diaconus
diarrhea
dicere, dixi, dictum
dicit
dicitur
dictas hereditates
dictator
dicti anni
dictionis caesariae
dicto
dicto loco
dictum
dictum (est)
dictus
dicunt
didymi
die
diebus
die een den ander
diem suum clausit
dienende
die precedente
dier; diër
dierum
dies, diei, dierum, diebus
die sequenti
dies feriatus
dies illa
dies irea
dies jovis
dies lunae
dies martis
dies mercurii
dies mortis
dies mortuorum
dies natalis
dies saturni
dies solis
die subsequente
dies veneris
dies veneris parasceves
dies veneris sanctus
dietarius, dietator
diets
different

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

differre
dificionis
digamus
digesta
digitalarius
dignus + abl.
diis manibus sacrum
dikwerf
dilatus
dilirium,
dilligentie
dimachus
dimensor
dimerie
dimidium
dimidius
diminueren
diminutien
dimissoriales, litterae ~
dimissoriales dedi ad contrahendum matrimonium
dimissus
dingen
diocesanus
diocesis
dionantum
diospurhum
direptor
dirimant
dirimentibus (impedimentibus)
disapprobatie
discalsen
discedere
discessit
discessus
disciplinatus
discoord
discretor
discretus
discursor
discussie
discussio, -nis F
discutire , discussi, discussum

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

dispensare
dispensatio
dispensatio, -ionis
dispensatio affinitatis
dispensatio consanguinitatis
dispensatio in bannis
dispensatio in uno banno
dispensator
dispensavi
dispensavit
disponeren
dispositum; didpositie
dissenteria
disserge
dissimilis
dissimulatie
dissolutio conjugii
distinctio - distingueren
ditionis caesariae,
dito
diurna
diurnaal
diurnus
diuturna infirmitate
diuturno languore
dives, divitis
divinatrix
divini verbi minister (D.V.M.)
divinus
divisie, divisio
divortatus -a
divorti sententia
divortium
divus
dixi
dixi, dixit, dixerunt
doceren
doctor
doctor juris utriusque
doctus, doctissimus
dode hand
dods; dotis
doekenspeler
doemen
dolator

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

doliarius
dolor
doloribus partus
dolorosa
domesticus
domi
domicella
domicellus
domicilium
domicilium citandi eligere
domina
dominella
dominie
dominica
dominium
domino obiit
dominus
dominus (anno domini)
dominus castris
dominus ligius
dominus loci
dominus supremus
dominus temporalis
domistadium
domo propria
domum
domus

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

dominus; doctor
denarius
dicti anni
domicella
de dato
decanus
dei gratia
dicto, dictus
Domicella
Domina
dominus
diocesis
doctor juris utriusque
Deo optimo maxitnoque
deo volente
hetgeen in een dag gemaaid werd
duivel, dragonder
daarvan, waarvan
oproeping, dagvaarding
korte degen, dolk
stuk land dat men in een dag kon bewerken
Vergadering, landdag, rechtszitting
oppervlaktemaat (1 dagwant = 100 roede: 1 roede ~14m ²) 1/3 ha
Appingedam
schade toebrengen
edelman die te jong is om ridder te zijn
Gevend in geval van deze lossing
eetwaren (Frans: denrées)
drossaard, drost
geven
In cijns geven
In pacht geven
na het geven van de algemene absolutie (die men gewoonlijk ontvangt in het stervensuur)
op de dag (van uitgifte)
gegeven; dag van uitgifte van een oorkonde of brief
(te) Deventer
van, vanaf, vanuit, over
met (mijn) toekenning/toestemming
reiziger, pelgrim
vergulder
moeten; verschuldigd zijn
gebrekkingheid
door gebrekkingheid
door zwakheid, veroorzaakt door ouderdom

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

schuldenaar, debiteur
met, door verplichtingen; verplichte
schuldenaar uit een overgedragen vordering op naam
schuld, verplichting
verplicht, verschuldigd
devoir = taak
verval
het schoeisel uitdoen
dekenaat
deken (a) kerkelijk waardigheidsbekleder in een domkapittel (b) voorzitter van een universitaire faculteit
korporaal
vonnis (cassatie = verbreking)
vertrekken, sterven
tien
december
(gezworen)landmeter
lid van een college van tien raadsheren
tiener, tienjarige
tijdvak van tien jaar
bedrieger, oplichter, verleider
(<Lat. decidere) beslissen
tiende, tiende gedeelte van de oogst (of geboren vee) dat men aan de eigenaar van de grond moest afstaan
grote of grove tiende (geheven op de veldgewassen), graantiende; zie ook decima
landtiende, weilandtiende, krijtende tiende (geheven op het jonge vee) (zie ook decima)
nieuwe tienden (geheven op land dat nog nooit ontgonnen is)
oude tienden (geheven op land dat al ontgonnen is)
hooitiende
stro-tiende
zie decima de nutrimentis animalium
tiendeheffer
turftiende
tiende
negentiende
veertiende
dertiende
tiende
verklarende niet te kunnen schrijven
(<Lat. deelarare) eiser voor een gespecificeerd geldsbedrag
verklaren
(<Lat. declaratio) eis die een eiser bij het gerecht indient wanneer hij een bepaald gespecificeerd geldsbedrag van de gedaagde te vorderen heeft
verklaard hebbende

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

hij/zij verklaarde niet te kunnen schrijven
verklarende
onthoofden
onthoofd
met toestemming
met mijn toestemming
met toestemming van de ouders
met toestemming van de pastoor
met toestemming van de belanghebbende
beslissing
het schoeisel uitdoen
sergeant majoor, opperwachtmeester
onderofficier, korporaal
van de dag, op de dag
ik heb gegeven
(in)wijding van kerk, viering
(<Lat. deducere) degene die een deductie voor gerecht brengt
(<Lat. deducere) afleiden; aftrekken; verhalen; verklaren
(<Lat. deductio) stuk waarin uit gestelde feiten een eis (in rechte) wordt afgeleid; aftrekking, uittreksel
met betrekking tot de werking der beslaglegging
afwezig zijn, missen
met de uitdrukkelijke vergunning/toelating
in gebreke van krachten
overlijdensregister
verdediger
brengen
(<Lat. sententia definitiva) eindvonnis
eindvonnis
definitief, eind-
lid van de kerkfabriek, kerkmeester
ontmaagder, bezwangeraar, verleider
oogsten
overledenen
van de overledenen
overleden M/F
gestorven, overleden, uitgestorven
overlijden
vilder
door een bijzondere gunst
vanaf de huidige dag
door de gratie Gods
opvolgend, daarna
van God
die zijn brood verdient door zijn werk
aanbrenger, verklikker
persoon aan wie een eed werd opgelegd

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

gebracht
inwoner
overleggen; (af)leveren
misdaad
landmeter
tekenaar
waanzinnigheid
Delft
met mijn toestemming
overleden; verhuisd
afstand van goederen aan de vermoedelijke erfgenamen mits zekere verplichtingen en voorwaarden
(<Lat. demoliri) slopen
volgens de gewoonte
zonder, met uitzondering van
denarius, denier (munt)
Romeinse zilvermunt
gestorven
telkens tien
idem als penning; 1/12 schelling of 1/240 pond
eindelijk; tenslotte
's nachts
naamgeving, het noemen, aangewezen
met betrekking tot nietigheid
(de huwelijksgeboden) afkondigen
afkondiging
aangever, aanklager
met Gods hulp
aan de heerlijkste opperste God (op grafzerken)
hij gaf aan God, de Allerhoogste, zijn geest
van God alleen
God (dat./abl.)
ambtsbericht; telegram
officiële brief neerleggen (bij de raad van ...)
toebehoren (zie ook appendentie)
bijgebouwen
toebehorende
(<Lat. deponere) hij die een verklaring aflegt
Afdoen
In rechte verklaren dat iets gebeurd of het geval is
(<Lat. depositio) beedigde verklaring, afgelegd voor een gerechtelijk commissaris
bewaargever
achteraf
van eerste verstek; zie ook contumacie
afgevaardigde, afgezant

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

genmeenteafgevaardigde, gemeenteraadslid
zie cavere de rato
twee- en een half
achterachterneef
weduwe
van die
afbreuk doen, inbreuk maken, afwijken van de wet
ze (peter en meter) namen (het kind) op van de doopvont
nederdalend, afstammeling, nakomeling
verwanten in afdalende lijn
neerdalen, afstammen, overlijden
ik ben afgedaald, ik stam af van
neergedaald, afkomstig van, overleden
schrijver; verdeler der belastingen
van tweede verstek
verlaten, achterlaten, ontruimen
verlaten, eenzaam, onbewoond
(<Lat. desertus) verklaren, dat tegen een uitspraak van een gerecht geen hoger beroep mag worden ingesteld
bedienaar van de parochie, koster
bij onstentenis van wettige ergenamen vervalt de erfenis aan de staat
aanwijzen
betekenen, aanwijzen
afzien van, laten varen
verloven, uithuwen
verloving
(vrw. -a) verloofd
Oogmerk, doel plan
een godsdienstoefening leiden
(van zijn zinnen) beroofd
van zijn zinnen beroofd
die in zijn eigen onderhoud voorziet
de rest ontbreekt
zijn afwezig
ontdekker
hechtenis; houderschap
houder van een goed of van een recht
van termijn tot termijn (bij het voeren van een schriftelijke procedure mochten tussen het wisselen van de stukken maar drie weken liggen)
ik heb gebracht
God
plichten en rechten
overdracht van; overgang op; inzonderheid bij versterf
afwentelen; toevallen door versterf
toegewijd, vroom
rechts
ter rechter zijde

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

rechtshandig
mensgeworden duivel
diaken
diarree
zeggen
hij/zij zegt
wordt gezegd, wordt genoemd
genoemde erfgoederen
opsteller
de genoemde jaren
onder keizerlijk gezag, in een rijkland
in het gezegde
op de gezegde plaats
uitspraak (in een rechtszaak), gezegd
(er is) gezegd
gezegd, vernoemd, geheten, genoemd, voornoemd, bijgenaamd
zij zeggen
tweeling (Grieks: didumoi)
op de dag
op de dagen
Elkaar
sloot zijn levensdag af
wie op dat ogenblik in een bediening is aangesteld (of uitoefent)
op de voorgaande dag
van dien
(van de) dagen
dag
op de volgende dag
feest-/marktdag
deze dag
dag des toorns
donderdag
maandag
dinsdag
woensdag
dag van overlijden
allerzielen
geboortedag, stichtingsdag
zaterdag
zondag
op de volgende dag
vrijdag
Goede Vrijdag
Goede Vrijdag
dagloner
wijs (iemand iets wijsmaken)
geschil, onenigheid, kwestie

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

uitdragen verstrooien, uitstellen
niet verdelen
voor de tweede maal gehuwd
uitgelezen, geordende, berekende zaken
handschoenmaker, vingerhoedmaker
waard(ig)
gewijd aan de zielen van de afgestorvenen
vaak
uitgesteld, verwijderd
zie delirium
Ijver, inspanning, aandacht
dragonder, lichtbewapend ruiter
opmeter
(<Lat. dimeritum) gebied waar tiende geheven werd
helft, half
Half
verminderen in waarde (bijv. bij afbetaling)
(<Lat. diminutio) verminderingen, antwoord op een declaratie van kosten
geloofsbrieven
ik gaf verlofbrieven voor het voltrekken van een huwelijk
gezonden (wanneer de bruidegom door zijn pastoor naar de parochie van de bruid 'gezonden' wordt om daar te trouwen)
Rechtspreken
bisschoppelijk
van het bisdom
Dinant (stad in B)
duisburg (stad in NL)
rover
ongeldigmakende huwelijksbeletselen zijn deze die de nietigheid van een huwelijk meebrengen; de kerk heeft alle graden van verwantschap als ongeldigmakend huwelijksbeletsel verklaard
(door, met) vernietigende beletsels
Afkeuring
ongeschoeide Carmelieten
weggaan, zich verwijderen
hij ging weg (overleed)
dood (gegaan)
geselaar, geselbroeder, boetedoener, flagellant
(<Lat. discordia) onenigheid
aartspocher
verstandig
bode
(<Lat. discussie) (wederzijdse) bestrijding (van een ingestelde vordering)
het betwisten (van een vordering)
betwisten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

gelijkmatig verdelen, ontslaan van, dispensatie verlenen
vrijstelling
dispensatie, ontheffing
vrijstelling voor aanverwantschap
vrijstelling voor bloedverwantschap
vrijstelling van de drie huwelijksafkondigingen
dispensatie van een huwelijksafkondiging
uitdeler van aalmoezen, majordome, huismeester
ik heb vrijstelling verleend
heeft vrijstelling verleend
schikking treffen
beschikking, wilsbeschikking in testament
dyssenterie
lossing van een schip (Frans:décharge)
ongelijk
ontvijnzing; verbloemen
chtscheiding
onderscheid - onderscheiden
onder keizerlijk gezag (ook: dictionis caesariae)
op dezelfde dag
namiddag
gebedenboek
een dag durend, dagelijks
na een langdurige ziekte
na een langdurige ziekte
rijk
waarzegster, helderziende
bedienaar des goddelijken woords, predikant
goddelijk
verdeling
gescheiden
chtscheidingsuitspraak
chtscheiding
goddelijk
ik heb gezegd
ik zei, hij/zij zei, zij zeiden
doen blijken
leraar, gepromoveerde aan de universiteit, meester in de rechten
meester in de beide rechten (kanoniek en Romeins recht)
geleerd, zeergeleerd
bezittingen die niet kunnen vererft worden; schuldverordening jegens een overledene; inkomsten uit dode hand zijn opbrengsten van instellingen
bruidsschat
bedrieger
veroordelen
timmerman, meubelmaker

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

vatenmaker, kuiper
pijn, smart
barensweeën
treurend
huiselijk, huisgenoot
thuis
juffrouw, jonkvrouw (dochter van de heer), jonge edele vrouw
heer, jonge edelman
woning, woonplaats
een adres kiezen waar men gedagvaard kan worden, waar men dus 'procesrechtelijk' te bereiken is tijdens de procedure
(adellijke) vrouwe des huizes
juffrouw
in heerschap, in bezit
zondag
domein
Is gestorven in de Heer
heer (titel van ridders, seculiere priesters en predikanten)
heer (in het jaar des Heren)
burchtheer
leenheer
de heer van de plaats
kolonel
plaatselijke heer (wereldlijk heer)
hofstede
eigen huis
Huis
huis, woning

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

e	est
e	ex
eccl.	ecclesia
e.o.	ex officio
eps.	episcopus
eq.	eques
eatenus	tot nu toe
ebdem anno	in hetzelfde jaar
ebdem die	op dezelfde dag
ebdem instati	op hetzelfde oogenblik
Eboracum	York
Eburacum Novum	New York
ebursator	betaalmeester
ecclesia	kerk
ecclesiae denuntiatio	kerkelijke huwelijksaankondiging
ecclesiae sacramentis munita	voorzien van de kerkelijke sacramenten
ecclesiastes	geestelijke
ecclesie minister	dienaar van de kerk: pastoor, predikant
ecclia	ecclesia
ecuyer	schildknaap
edentarius	tandarts, tandentrekker
edere, edidi, editum	uiten; uitgeven (boek)
edictum	bekendmaking, verordening
edificie	gebouw
educator -trix	opvoeder -ster, pleegvader
effecten	geldwaardig papier, schuldbrief, aandeelbewijs
effestucando resignare	door middel van de halm afstand doen
effigiei	afbeelding, schijngestalte
egaleringe	gelijkmaking
egge	driehoekig bolwerk
ei zie: is	aan hem, aan haar, eraan, zij (meervoud)
Eindovia	Eindhoven
eius	zijn, van hem, van haar
eiusdem: ejusdem	van dezelfde (bijv.) maand, hetzelfde
eiusdem zie: idem	van de/hetzelfde
eius loco	in diens plaats
elapsus (van elabi)	afgelopen
elemosinarius	(Grieks) armenverzorger, aalmoezenier
elemosyna	aalmoes
elevare	grootbrengen
elftwinninghe	leen waarvan de helft van de vruchten aan de leenheer, de andere helft aan de leenman toekwam
emancipatie	(Lat. emancipatie) ontslag uit de vaderlijke macht
emaneren	uitgaan, uitkomen, uitvloeien

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Embdae, Embdis	(te) Emden
emisit spiritum	gaf de geest
emissio	pestepidemie
emissio (secunda)	(tweede) druk
emissio sanguinis	aderlating
emissus - emmeso	uitgezonden
emit	heeft gekocht
emittere	vrijlaten, wegsturen
emittere, emisi, emissum	uitgeven, publiceren
emmers	immers; in elk geval; steeds
emoluenten; emolumenten	ongeregelde bijkomende verdiensten boven de vaste aan een ambt verbonden beloning
empescheren	verhinderen, beletten
emphitensie	erfpacht
emptor, -is	(in)koper
emptor bladorum	korenkoper
emundator	zwaardveger, wapensmid
Enchusa	Enkhuizen
enim	immers, want, inderdaad
enkel; enkelin	kleinkind
enkelkind	achterkleinkind
envoijen; envoyen	zending
eo	daarheen, zover
eodem	(de)zelfde
eodem instanti	op hetzelfde ogenblik
eodem morbo	door dezelfde ziekte
eodem zie: idem	door/in dezelfde/hetzelfde
eo quod	te meer, omdat
eparchus	commandant, bevelhebber, bevelvoerder
ephipp(i)arius	zadelmaker
ephorus	kerkopziener, schoolopziener, (huis)onderwijzer
epiphania	verschijning des Heren, 6 januari
episcopalis	van de bisschop, bisschoppelijk
episcopus	bisschop
episcopus electus	verkozen bisschop (door een kapittel verkozen, maar nog niet door de paus in zijn ambt bevestigde bisschop)
epithalamium	huwelijkszang
equalis	gelijk
eques, equitis	ridder, ruiter
eques aureivelleris	Ridder in de Orde van het Gulden Vlies
eques cataphractus	gepantserd ruiter, kurassier
eques hungaricus	huzaar, Hongaarse ruiter
eques loricator	gepantserd ruiter, kurassier
equicida	paardenslager
equicius	paardenkoopman
equitis	van de ridder, ruiter
equus	paard

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

erant, fuerunt	zij waren
erare	dwalen, wijfelen, zich vergissen
erat, erant	(hij/zij) was, (zij) waren
erdinia	erkelenz
e regione	tegenover
erfachtigheid	erfdeel aan vaste goederen
erfbrief	eigendomsrecht op vaste goederen
erfcijns	jaarlijkse betaling aan de grondheer
erfclage	aanklacht met betrekking tot een onroerend goed
erfcommer	erfelijke rente
erfcoren	erfrente te voldoen in graan
erfcusten	verbintenis op een erf gevestigd, ook custinge van erven
erfdienstbaarheid	dienstbaarheid die op een erf rust; erfdienstbaarheid is een last waarmede een erf bezwaard is, tot gebruik en ten nutte van een erf, het welk aan een andere eigenaar toebehoort
erfdrager	iemand die het erf bezit, de naakte eigendom bezit tegenover de tochtenaar die de opbrengst geniet
erfelijke rente	een verworven vruchtgebruik in de vorm van een lijfrente voor het leven (=lijftocht rente)
erffenis	grondeigendom
erffue, erf	erfgoederen, cijnsgronden
erfgewinghe	erfpacht
erfpacht	pacht die overgaat op erfgenamen
erfrente	overdraagbare verschuldigde rente, eeuwigdurend
erfscheder	erfscheider, landmeter, rooimeter, grensbepaler, persoon die de grenzen van een grondbezit vaststelt
erfte	geslacht
erftins	erftijns, vaste uitkering uit een onroerend goed te betalen aan de eigenaar; het goed dat tegen zulk een uitkering wordt uitgegeven heet men erftingsgoet
erftocht	erfelijk vruchtgebruik
ergastularius	tuchthuismeester
ergastulum = carcer	gevangenis, het Steen
ergo	dus
ergotismus	kriebelziekte, vergiftiging met moederkoorn (giftig schimmel op graan)
erisipel ate	door het St.-Antoniusvuur
erren	pen (houtbewerking)
error juris	rechtsdwaling
eruginator	zwaardveger, wapensmid
erve	vast goed in tegenstelling tot leengoed
esse, fui	zijn
est, sunt	(hij/zij) is, (zij) zijn
estimatie,	zie aestimatie
et	en, ook
et aliis	en andere
et a me infra scripto notario	en door mij ondergetekende notaris

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

et c(a)etera	enzovoort
et ego comparui ipso	ik verschijn, ik kom zelf
etiam	ook
eusel (1)	toestel om te wegen
eusel (2)	meestal droge zomerweide, meestal privaat bezit en daarom omheind. In de kempen meestal begroeid met buntgras (pijpestrootje) meestal voor het weiden van schapen.
evenen	zwarte haver, paardenhaver
evenknie	zelfde graad van verwantschap
evenmate	maat voor haver en andere granen
evenrente, evenschult	schuld of rente in haver uit te betalen
evenschoof	haverschooft
evictie	(Lat. evincere) uitwinning, rechtsvordering waardoor een eigenaar zijn eigendom kan verliezen ten gunste van een ander die beter recht heeft
evinceren	bewijzen
e vivis abiit	overleed
e vivis discessit	overleed
e vivis excessit	overleed
e vivis migravit	overleed
e vivis obiit	overleed
ex	uit, sinds, tengevolge van, op grond van
ex(s)tinctus	overleden
exactiones et tallia	schot en lot
exactor	belastinginner, belastingheffer, belastingontvanger
exaltatio crucis	kruisverheffing, 14 september
ex altera	anderszijds, langs de andere zijde, grenzende aan
examinatio	ondervraging
examinatoir	(Lat. exaniinare) dienende tot ondervraging
examinator iuste mesure	ijkmeester
examineren	(Lat. examinare) ondervragen
exemptie - exepie	(Lat. exceptio) uitzondering; verweermiddel voor het gerecht, bestaande uit het aanvoeren van een grond van onontvankelijkheid, zodat de gedaagde niet hoeft te antwoorden op de eis van een eiser
exequio	uitvaart, rouwstoet
excidere	uitvallen, vergaan, uithouwen, vernielen, uitroeien
excindere -scidi -scissum	uit- of weghalen (bij een bevalling)
excipient	(Lat. excipere) degene die een exceptie opwerpt
excipieren	uitzonderen, uitnemen
excissus	weggehaald (bijv. kind bevrijd uit de baarmoeder bij de geboorte)
excitus	door, het heengaan
excogiteren	bezinnen, verzinnen
ex commissione pastoris	in opdracht van de pastoor; bij volmacht van de pastoor
excoriator	leerlooiër, vilder
excudere, excudi, excusum	drukken (boek)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

exculpator reorum	vrijpleiter van de verdachten
excusare	verontschuldigen
excussie	uitvlucht
excussionis	niet verkopen
ex debilitate senectus	uit seniliteit, wegens zijn ouderdom
ex dictis dicendis	uit hetgeen gezegd is en gezegd moest worden
executeren	(Lat. exsequor) (een vonnis) uitvoeren; een vordering gerechtelijk innen, eventueel door verkoop van goederen van de debiteur; ter dood brengen
executeur	(Lat. exsecutor) uitvoerder, hoofd der politie van het gerecht
executie	(Lat. exsecutio) voltrekking van een vonnis (civiel of crimineel)
executoriaal	uitvoerbaar
executorien	uitwinningsbrieven
exempel	(Lat. exemplum) (afschrikwekkend) voorbeeld
ex eodem morbo	tengevolge van dezelfde ziekte
exeptie van geen en getelde gelden	zie: <i>non numerata pecunia</i>
exequiae	uitvaart, rouwstoet
exequiis infimis	lage uitvaart (3 lezingen)
exequiis mediis	middeluitvaart (6 lezingen)
exequiis sumis	hoge uitvaart (9 lezingen)
exerceren	(Lat. exercere) uitoefenen
exercitie	(Lat. exercitie) uitoefening
exercitor	die een beroep uitoefent, een zaak drijft, een werk uitvoert, een bezigheid verricht, een vak beoefent
exercitus	leger
exeuntium sacramenta	de sacramenten der stervenden
exeuntium sacramentis munitus	voorzien van de sacramenten der stervenden
exeuntium zie: exire	
exeurseren - geexeurseert	uitgeven - uitgegeven
exfebri(s)	door koorts
exfluxu sanguinis	door een bloeding
exfomicatione conceptus	(vrw.-a) uit onwettige verhouding geboren
ex hac	van deze, van hier
ex hac misera vita decessit in Domino	ging van dit droevig leven naar de Heer
ex hac vita ad aeternam transivit	van uit dit leven ging hij over naar het eeuwige
ex hac vita emigravit	nam afscheid van dit leven
exhaustus	uitgeput
exhiberen	(Lat. exhibere) vertonen
exhibitien	vertoningen; voorleggingen
ex hoc	van hier
ex ictu equi	getroffen door een paardenhoef
eximius	voortreffelijk
eximius ac doctissimus dominus	de hoogachtbare en geleerde heer
ex ipso bello	onmiddellijk na
exire	eindigen, sterven
exire, exii, exitum	uitgaan, verlaten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

exitus	dood, het heengaan
exitus letalis	dodelijke afloop
ex longa infirmitate	ten gevolge van een lange ziekte
ex malignafebri	ten gevolge van een kwaadaardige koorts
ex nobili officio	op grond van het edele ambt (van de rechter)
exnunc	vanaf nu
ex officio	uit hoofde van zijn ambt, van ambtswege
exonereren	(Lat. exonerare) ontlasten, van een lastgeving ontheffen
ex parte + gen.	namens; uit deel van ... ; vanwege; te voren
expedieren	(Lat. expedire) afhandelen, afdoen, beslissen
expeditie	(Lat. expedire) afhandeling, beslissing, uitvaardiging van een rechterlijke uitspraak
expensis	tegen kosten, met kosten
expensum	uitgave
expirare	uitblazen, uitademen, sterven
expiratie	(Lat. exspiratio) afloop van een gerechtelijke termijn
expiravit	blies de laatste adem uit
expireren	(Lat. exspirare) ten einde lopen
exploot	officiële kennisgeving van het gerecht aan de geciteerde, aanzegging van een dagvaarding of rechterlijke beslissing
exponere infantem	kind te vondeling leggen
expositus -a	vondeling -e
expresse	met opzet; voorbedachtelijk
expressus	uitdrukkelijk
exprikueren	vermelden
exprimeren	uitdrukken
ex primo thoro	uit het eerste bed (huwelijk)
ex protestantismo conversus	vanuit het protestantisme overgegaan
excindere,	zie excindere
excissus,	zie excissus
ex secundo thoro	uit het tweede bed (huwelijk)
exsecutio,	zie executio
exsequiae	lijkstoet, begrafenisfeest, uitvaart
exsequiae (ook exequiae)	uitvaart
exspoliare	plunderen, beroven

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

f.	folio; filia; filius
fa.	filia
fl.	florijn
f.l.	filia legitima, filius legitimus
flr.	folio recto
flv.	folio verso
fo.; fol.	folio
fr.	frater
fs.	filius
faber	smid, ambachtsman, werkman (in naam : smets/smeets)
faber annorum	wapensmid
faber cordarum	touwslager
faberfer(ra)mentarius	hoefsmid, paardenbeslager
faberferrarius	smid
faber grossarius	grofsmid, ijzersmid
faber laminarius	blikslager
faber lignarius ; tignarius	timmerman, schrijnwerker, meubelmaker
faber liguaris	kopersmid
fabra ars	smeedkunst
fabrica	kunst; handwerk
fabrica ecclesiae	kerkfabriek
fabricator	Fabrikant
fabricator ligneorum calicorum	fabrikant van houten bekertjes
fabrilia -ius	handenarbeid
fabritius	(Lat. fabricus) smid
facere; factum; feci	maken, verrichten, doen vervaardigen
facie ecclesiae	Ten overstaan van de kerk
facies	uitzicht, voorkomen, beeld, aangezicht
facit	maakt, bedraagt (in rekeningen)
facta	gedaan, uitgevoerd
factis praeviis tribus bannis	na de drie voorziene huwelijksafkondigingen
factis tribus (consuetis) proclamationibus	na de drie gebruikelijke (opeenvolgende) huwelijksafkondigingen
factis tribus bannis	na de drie huwelijksafkondigingen
factis tribus ecclesiae denuntiationibus consuetis	na de drie gebruikelijke huwelijksafkondigingen
facto	inderdaad, door de daad
factor cordarum	koordenmaker, touwslag
factor sporcarum	sporenmaker
factum	geschrift waarop in het kort de omstandigheden van een geschil en de gronden waarop men de aanspraken steunt, worden opgeschreven; daad, handeling, voorval, gebeurtenis
fæmella,	zie femella
falcarius	sikkelhandelaar, sikkelsmid, zeisensmid

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

falcoburgum	Valkenburg (stad in NL)
Falconis Mons	Valkenburg
fagoën	takkenbossen
falie	regenmantel voor vrouwen
falsarius	vervalser
famella	dienstmaagd
famellus	knecht, bediende
familia	familie, gezin, dienstpersoneel, huisgenoten, gezinsleden
familiaries	vertrouwelingen, raadgevers van een vorst, leken die zich bij een orde aansluiten
familiaria	bezittingen van de familie
familiaris	verwant, familielid
famula	dienstmeisje, leerlinge
famulus	knecht, huisbediende, dienaar, bediende, leerling, gezel
farina	meel
farinarius	meelverkoper
fartor	worstenmaker
fascine	een bundel rijshout dat gebruikt werd voor de buitenzijde van borstwering, ook versteviging van dijkwerken.
fasseel	komt van fascies: de bundel roeden die bij de Romeinen symbool was van heerschappij, (dit symbool werd later geleend door de fascistten).
fatalia appellationis	de dingen die noodzakelijk zijn voor het instellen van het appel
fatigeren	vermoeien
fatuus	onnozel
faute	gebrek
faveure	ten gunste van; in zijn of haar voordeel
febri	Door koorts
febri aestuanti	door een gloeiende koorts
febri calida	door een hete koorts
febri frigida	Door koude koorts
febri maligna	door een kwaadaardige (hevige) koorts
febri putridus	door koorts uitgeput
febris	koorts
febri vehementi	Door hoge koorts
februarii	van februari
februarius	februari
feci	ik heb gemaakt
fecit	heeft gemaakt
felonie	ontrouw tegenover zijn leenheer
Felua / Velua	Veluwe
femella	vrouwelijk; vrouwtje
femina	vrouw
femini generis	van het vrouwelijk geslacht
femini sexus	van het vrouwelijk geslacht
feminus	vrouwelijk, van vrouwen, van een vrouw

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

feniseca	(gras)maaier
feodalia	leengoederen
fere	Bijna
feretrum	een lijkbaar, een draagbaar
feria	(feest)dag
feria penultima	voorlaatste dag
feria prima	zondag
feria prima, secunda etc.	zondag, maandag etc.
feria quarta	woensdag
feria quinta	donderdag
feria secunda	maandag
feria sexta	vrijdag
feria tertia	dinsdag
feria ultima	de laatste dag
ferrarius	ijzer
ferrarius faber	smid
ferre, tuli, latum	dragen, brengen, zeggen
festo sancti N.	Op het feest van de Heilige N.
festum	feest
fetura	kind, kroost, nakomelingen
fetus	kind, kroost, nakomelingen
feu	wijlen
fibula	speld
fide dignus	betrouwbaar
fideicommissio	erfstelling over de hand
fideicommissum	testamentaire beschikking, waarbij men een vertrouwd persoon die voor de wet als erfgenaam optreedt, opdraagt een zeker legaat uit te keren aan iemand die wettelijk niet als erfgenaam kan worden aangewezen; de erfgenaam heeft vruchtgebruik, d.w.z. hij mag de vruchten, inkomsten behouden, maar moet het eigendom in stand houden en zo nodig aan de eigenaar teruggeven
fideiussio, -nis	borgstelling, borgtocht
fidejussor	borg, doopgetuige, doopheffer
fides	vertrouwen, geloof, geloofwaardigheid, belofte
fides, -ei	geloof
fiduciarius	persoon aan wie iets is toevertrouwd
fief	leen
figler(i)us	pottenbakker, tegelbakker
figulus (figuus)	pottenbakker
figuren	meetkunde
filia	dochter
filia devota	geestelijke dochter, religieuze, non
filiae	dochters, van de dochter
filia fratris	Nicht, dochter van broer
filia in(n)upta	ongehuwde dochter

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

filia legitima	Wettige dochter
filialis	hulpkapel, hulpkerk
filia relicta	nagelaten dochter
filiarum	van de dochters
filia sorores	dochter van zus
filiaster	stiefzoon, schoonzoon
filiastra	stiefdochter
filiastri	stiefkinderen, schoonkinderen
filiatio	bloedverwantschap in nederdalende rechte lijn, afstamming in eerste graad, kindschap
filicarius	straatmaker, strater, steenzetter, plaveier
filietas	zoonschap, zie ook filiatio
fili	van de zoon, de zonen
filiola	dochtertje, doopdochtertje
filiolus	zoontje, doopkind, petezoon
filiorum	van de zonen
filitrix	spinster
filius	zoon
filliae,	zie filiae
filliola,	zie filiola
filliolus,	zie filiolus
filozel	van floretzijde gesponnen garen
finalijk	tot slot
finaliter	uiteindelijk
fine	op het einde
finis	einde
firmarius	landbouwer
fiscus	kas, penningmeester, belasting
fistularius	fluitier, fluitspeler, speelman, (stads)muzikant
flaccus	flauw; slap
flambeeuw - flambauw	1) kaars op steel, meestal in processies gedragen; toorts, aan een stok gedragen lichtbron (bijv. bestaande uit losgedraaid touw, in een mengsel van hars en terpentijn gedoopt, daarna geperst en met kardoespapier omwikkeld. 2) soort van fijne aardappel
Flandr(i)a	Vlaanderen
flandrensis / flamingus	Vlaams
flator	smelter, gieter
flavus	goudgeel, blond
flebotomarius	aderlater
flere	bijna, ongeveer
Fles(s)inga	Vlissingen
Flevo	Urk
Flevolandia	Vlieland
Florentia	Florence
florenus-florenos; floriijn	gulden; gouden muntstuk
Fluetum	Vleuten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

fluxu sanguinis	door een bloeding
fnuiken	kortwieken, verijdelen, ten onder brengen
focaria	keukenmeid, vrouw van een soldaat; concubine
focarius	keukenjongen
foderator	lakenarbeider, sergeant (belast met kleding en uitrusting), voorbode
foetus	kind, nageslacht, nakomelingschap
folio	in, op het blad van register
folium	blad, papier
fomacarius	ovenmetselaar, ovengieter
fonderen	stichten
fons; fontis	bron, water; (naam: de fonte = van den borne)
fons campi	veldbron; veldborn
Fons Tungrorum	Spa
foraneus	wonend buiten de wallen, buitenpoorter, vreemdeling in een stad
forbitor	zwaardveger
forestarius	vorster (opzichter over bossen, soms over weide en vee)
forma	rechtsregels, procedure, woordelijke inhoud van een vonnis; norm, model
forma pauperis	als armenzaak, voor armen gratis
formosa	mooi
fornicatio	vleselijke zonde, onkuisheid, zondige betrekkingen
fornix	gewelf, kelder
fortasse	misschien
fortis	de dappere
fortunae filius	zondagskind, gelukskind
forum	markt
forum alecum	haringmarkt
forum caseorum	kaasmarkt
forum obuli	hellingmarkt (hallinc)
forum ollarum	potmarkt
forum ouorum	lees: ovorum, eiermarkt
forum poculorum	potmarkt
forum pottorum	verlatijnse vertaling van potmarkt
forum pullorum	hennemarkt
forum testarum	potmarkt
fossa	gracht, kuil, graf
fossar(ius)	(dood)graver, mijnwerker, boerenknecht
foumeren	(Lat. fumire) inleveren, verschaffen (van alle stukken die tot ondersteuning van de eis of het verweer dienen aan de griffier)
foumissement	(Lat. fumimentum) lijst van ingeleverde stukken
francenum	oude naam van het oorspronkelijk uit Frankrijk ingevoerde perkament
francus	vrij (van zegelrecht), bevrijd, vrijgesteld

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

francus scabinus	vrijschepen, lid van het veemgericht (geheime rechtbank voor strafzaken, die buiten de openbare macht om vonnissen uitsprak en uitvoerde, ook wel geheime rechtsinstantie of genootschap met als taak het elimineren van tegenstanders)
Franechera(e)	(te) Franeker
frater	Predicator, predikheer, dominicaan
frater, -tris	broer
frater germanus	tweelingbroer
frater major	oudste broeder
fraternitas	broederschap
fratres consanguini	broers van dezelfde vader maar van een andere moeder
fratres gemelli	tweelingbroers
fratres germani	broers
fratres uterini	broers met dezelfde moeder maar van een andere vader
fratri(ss)a	zwagerin, broedersvrouw, schoonzuster
fratria	broederschap, gilde; schoonzus
fratria filia	nicht
fratris	aan, voor de broers
fratruelis	tanteszoon van moederszijde, volle neef); volle nicht, (soms oomskinderen van vaderszijde)
fratrum	van de broeders
frenarius	riemenmaker, gordelmaker
freule	titel van ongehuwde adellijke dame
frigidus	koud
Frisia	Friesland

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

gedh.	gedaaghte
gen.	genus
galgiator	Laarzenmaker
gallice	in het Frans
gallicus	Frans
Galopia	Gulpen
gama	dame
gandavensis	van Gent
Gandavum / Gantum	Gent (B)
ganea	hoer
gangredine consumptus	door kanker verteerd
gangredo, -dinis F	kanker
Ganipa	Gennep
Gannita	Gent (Gld NL)
Gantum / Gandavum	Gent (B)
garbae	schoven, graanschoven
garcifer	kok, keukenjongen, koksjongen, stalknecht, kamerheer
garcio, -nis	knecht
gasie	dienst verlenen
Gaudanum / Gouda / Golda / Tergum	Gouda
geaccuseerde	(Lat. accusare) de van contumacie (verstek) beschuldigde
geadmiteert	Aangesteld
geaffigeert	aangeplakt (geafficheert)
geammortiseerde goederen	in Oostenrijkse tijd werden goederen verkocht die behoorden tot kerkelijke instellingen
geappaehendeerde	(Lat. appraehendere) in hechtenis genomene
geaprobeerden staat	volwaardig zijn (bijv. geestelijk)
geattesteerd	Verklaring afgelegd
geboerlic	Behoorlijk
gebrekkelijck	in gebreke blijven
gecommiteerd	aangesteld
gecompreheendeert	inbegrepen
geconfineerde	(Lat. confinere) degene die in hechtenis zit
geconquesteerde goederen	aangekochte goederen tijdens huwelijk
geconstitueerde	Die aangesteld is
gecontumaceerde	(Lat. contumacia) degene tegen wie de beschuldiging van verstek is toegewezen
geconvenieert	passen; gelegen komen; overeengekomen
gedenomineerde	genoemde; aangewezen;
gederfde goederen	verkochte goederen voor het afsterven
gedepecheerd	ambtelijke brief officieel neergelegd bij de raad van ...
gederogeert	afstand gedaan
gedevolveert	afwentelen
gedivideert	gedeeld

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

gedogen	toelaten, aanvaarden
geegaleerd	gelijkgesteld
geexamineert	ondervraagd
geexprikueerde	vermelde
geextendeerde sententie	(Lat. <i>extensa sententia</i>) uitgebreid vonnis d.w.z. het vonnis met het libel (geschrift) van de eiser en het antwoord van de gedaagde
gegoed	Bemiddeld
geheimschrijver	secretaris
geimponeert	imponeren; sterke indruk maken; ontzag inboezemen
geinsereert	inlassen; tussenvoegen
geinsinnueert	te kennen geven
gelaude	oude naam voor Claude
Gel(d)ria	Gelderland
gelden	Betalen, voldoen
geleeg	huis en erf, uit middelnederlands "geliggen" d.i. gelegen zijn
gelijcke	iedereen
gelijcken	op dezelfde wijze
gelte	inhoudsmaat ca 4 pinten
geluy	dakstro
gemaal	gezanik, gezeur
gemaneert	doen voortgaan
gemaniseerde rente	van rechtswege gevorderde rente
gemblacum	Gembloux (abdij in Brabant)
gementioneerde	vermelde
gemelli	mannelijke tweelingen
gemellus -a	tweeling
gemeriteert	<i>zie meriteren</i>
gemeyne	gemeenschappelijk (bijv. van gronden); gewoon
geminæ	vrouwelijke tweelingen
gemini	mannelijke tweelingen
gemini, geminae	tweelingen, M & F
geminus -a	tweeling
gemmarius	steensnijder, juwelier
gemmellus,	zie gemellus
gemolesteerd	<i>zie molesteren</i>
geneculum,	zie geniculum
gener	schoonzoon
generaelijck	In het algemeen, over het geheel genomen
generali absolute	met algemene absolutie
generalis, (bijwoord) generaliter	algemeen, in het algemeen
generalis militiae praefectus	generaal
generatie	familie (in de ruimste zin), mensenleeftijd, generatie (tijdsperiode van ca. 30-35 jaar), geslacht
generi	van de schoonzoon
generis	van het geslacht
generis masculini, feminini	van het mannelijk, vrouwelijk geslacht
generosa	weledelgeboren dame

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

generosus	weledelgeboren heer
generosus	weledelgeboren
genetrix	moeder, zij die baart
geniculum	knie, graad van verwantschap
genimen	spruit, afstammeling, nakomeling
geniminis	van de nakomeling
genitalis	betreffend de geboorte
genitor	verwekker, oorsprong, vader
genitores	ouders
genitrix,	zie genetrix
genitum	verwekt, voortgebracht, geboren
genitura	oorsprong, afkomst, nageslacht, nakomelingschap,
genituro	geboorteuur
genitus	(vrw. -a) verwekt, in 't leven geroepen, voortgebracht, telg, afstammeling, zoon, dochter
genninis	van de twijg; afstammeling
genombrement	opgesomt
gens	familie (van manswege), geslacht, stam, volk
gentiles	verwanten, heidenen
gentilitas	verwantschap
gentilitius	(vrw. -a) tot het geslacht (familie) behorend
gentis	van het geslacht
genui	ik heb verwekt, in 't leven geroepen, gebaard
genus	geslacht (sekse/familie)
genus, generis N	geslacht, soort
geoppignoreerde	zie <i>oppignoreren</i>
geordonneert	verordoneerd; gelast
gepasseert	verleden (bijv. bij notaris)
geperpetreert	Begaan
geprojecteerde minuten	ontwerp van tevoren vastgesteld
geprovenieert	voortgekomen
geredreseert	opnieuw opgesteld of uitgeschreven
gerequireert	vereist
germana	volle eigen zus; lijfelijk, eigen
Germania	Duitsland
germanus	volle eigen broer; lijfelijk, eigen
germen	twijg, knop, spruit, afstammeling, nakomeling
geroert	besproken
Gertrudis: Sanctæ Gertrudis Mons	Geertruidenberg
gerulus	drager, bode
gerven	klaarmaken, gereedmaken
gespleten	gedeeld perceel
gestaetheyt	Staat, stand, vermogen
gestooten	fijngeklopt
getacheert	geschat (getaxeerd)
getone; getoente	omheind perceel

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

getransigneert	overeengekomen (mits beiderzijds toegevingen)
geusurpeert	onrechtmatig toegeëigend
gevinculeert	verbonden, geboeid
gewesenen	uitgesproken
gezworene	schakel tussen een kleine en een grote gemeente (bijv. Hombeek-Mechele n)
ghebode	Bevel, verordening
gheestland	Droge, onvruchtbare grond
ghelavie	lans
gheselnede	echtgenote
gheyoole	vogelkooi
gicht, gichte, gigt (soms ook jicht)	wettelijke overdracht, door de schepenen bekrachtigd; verklaren, bekennen, erkennen
gignere	verwekken, in 't leven roepen, voortbrengen
ginckbeer	gember (<i>zie WNT</i>)
gladius	messenmaker, wapensmid, degensmid, zwaardveger
glaudius	zwaard
gloor	gloed, glimp
gloria	roem; eerezucht
gloris	van de schoonzuster
glos	manszuster (schoonzuster)
gnanus	dwerg
Goderea	Goeree
godspenning	voor den arme
goeden	schenken; overdragen
goedenisse	overdracht van onroerend goed
gola	de geul
Gorichemium / Gorcomium	Gorinchem
Gouda / Golda / Gaudanum / Tergum	Gouda
gradus	graad van bloedverwantschap, stap
gradus collateralis	verwantschapsgraad in zijlijn
gradus mixtus	gemengde verwantschapsgraad
gral. absolute	generali absolute
granarium	graanzolder of magazijn

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

h.	hora
h.a.	hoc anno
h.l.	hoc loco; huius loco
h.t.	hoc tempore
haaken	verlangen
haam	leren of houten juk om de hals van een paard
haastige ziekte	pest
habere, habui, habitum	hebben, houden, verkrijgen
habita dispensatione	na verkregen dispensatie
habita dispensatione matrimonium contrahendi in tempore clauso	na dispensatie verkregen te hebben voor het luiten van een huwelijk in de gesloten tijd(in de Vasten- en Adventstijd)
habitans	inwoner, wonend
habitans in dicto pago	wonend in dit dorp, inwoner van gezegde streek
habitis dimissorialibus	met verkregen verlofbrieven
habito ... , habitis ..	na het verkrijgen van ..
hac	hier; aan deze kant
hactenus	tot nu toe, tot heden
haeffelijke (goederen)	Roerende goederen
haefve en erfve	roerend en onroerend goed
haemorrhagia	(Grieks) door een bloeding
haeres,	zie heres
haeresis	ketterij
haereticus	ketter
haerides eius fundaverunt anniversarium	zijn erfgenamen hebben een jaargetijde gesticht (een jaarlijkse herdenking voor de overledene ingesteld)
Haga Comitatus / Comitum	's-Gravenhage
hagensis	Haags
hagheghedinghe	kleingeding, mindere rechtspraak
halfhuwelijk	concupinaat
halfscheid	Helft, half
halfwinningen	De halfwinning was het recht te profiteren van de helft van de vruchten gewassen op zekere gronden.
hallinc; hellinc	halveling = obool of 1/2 penning
halm	de overgave of het wegwerpen van een strohalm was een der verschillende zinnebeelden der afstanddoening en overdracht van een eigendom
halmelinge vertijden	Door middel van de halm afstand doen
halsberghe	pantserhemd of maliënkolder
halsgerichte	halsgerecht, het hoge gerecht, de bevoegdheid om het doodvonnis uit te spreken, criminele rechtbank
halsheerlycheit	Halsheerlijkheid, een heerlijkheid met laag en hoog gerecht
halshouwer; halshuggen	beul
halslossinge	het afkopen van een rechtmatige doodstraf

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

halster	inhoudsmaat voor droge waren (vooral koren) 1/8 van een mudde of 29 l
hamei	traliehek
hamel	gesneden ram
hammerik	weide in een bocht
Han(n)onia / Han(n)ovia / Han(o)govia	Henegouwen
hancman	scherprechter
handbus	buks
hand ende mond putten (doen te)	het afleggen van een plechtige eed
hand en mond lenen	als pachter of tussenpersoon optreden
handmerk (-cq)	handtekening
handtvullinge	contante betaling
hannonia	Henegouwen (graafschap)
hanoniensis etc.	Henegouws
hanteringe	Omgang
Harderovicum	Harderwijk
Harlemum	Haarlem
harvard a. harward	krijgstocht; ook de bijdrage in geld of natura om de kosten van een krijgstocht te dekken
hasbania	haspengouw
Hasseletum	Hasselt (NL & B)
have en erfve	roerend en onroerend goed
havelick goed	roerend goed
hebdomadicus	een week oud
hebdomadum	van ... weken
hebdomalis	een week oud
hebdomas	week
hecatontarchus	(Grieks) kapitein, hopman, hoofdman
hecht	handvat
heerbijl	strijdbijl
heerlijkheid	deel van een territoriaal vorstendom met justitierechten
heervaart	krijgstocht waartoe men door de overheid werd opgeroepen
heimelijkheid	toilet
heingichte	huwelijksgeschenk
heirhamer	strijdwapen in vorm van hamer
heijsch	de vooruitgang der zaken
Helium zie Brida	Den Briel
hellebaard	een strijdbijl men een speerpunt aan een lange houten stok
hellicht	helft, half
helm; helmvlies	gelukskind; met den helm geboren
her	heer (als titel)
here	Gisteren
heredibus	erfgenamen
heredis	van de erfgenaam
hereditario iure	Met erfelijk recht
hereditarius	erfelijk
hereditas	erfenis, nalatenschap

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

hereditas iacens	na niet aanvaarde nalatenschap
hereditates	Erfgoederen
hereditatis petitio	opvoeding der nalatenschap
heredium	erfgoed
herenweg ('s-), sherenstraat	grote weg, straat; komt van heirweg
heres, heredis	erfgenaam
heretiquen	ongelovigen, ketteren
heri	gisteren
heritage	erfenis
Herpina	Herpen
herre	scharnier
hesternus	van gisteren
hetodoxus	(Grieks) ketter, behorende bij een ander geloof
heysh	voortgang (der zaken)
hibernalis	van de winter, winter-
hic	hier, deze
hic facta est	hier is gedaan
hic iacet	hier ligt (begraven)
hic inde	wederzijds, de ene en de andere
hiems, hiemis M	winter
hiems; hiemis	winter
hinc inde	van hier (en) van daar, wederzijds
hippokras	op suiker, kaneel en andere kruiden getrokken wijn (komt van "manica Hippocratis" of de mouw van Hippocrates, een mouwvormige filter van textiel)
Hlara	Laren (NH)
hoba	hoeve
hoc anno	in het huidig jaar
hoc die, hoc anno	op deze dag, dit jaar
hoc ipso	juist
hoc ipsum	precies
hoc loco	op deze plaats
hoc mense	in deze maand
hoc statu	in deze toestand
hoc tempore	in deze tijd
hodie	vandaag, heden
hodie dato	vandaag
hodie mane	heden morgen
hodierno	vandaag, in het heden
hodiernus	van deze tijd, actueel
hofmeester	voornaamste huisbediende bij een adelijk persoon
hoir	nakomeling in rechte lijn
hollandicus	Hollander; iemand van boven de grote rivieren
homo, hominis	mens; man
homo ligius	leenman, vazal
honestas, -tatis	eerbaarheid

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

honestus	eerzaam, eerlijk, eervol
honor	eer
honorarius	eershalve gegeven; eershalve opgericht; ter ere van
honoris	van de eer
hoofdsgewijs	Hoofdsgewijs: iedereen krijgt evenveel: elke neef of nicht krijgt hetzelfde Staaksgewijs: bijv iemand heeft 4 broers en zusters dat zijn vier staken. Elke staak krijgt evenveel al heeft 1 broer 2 kinderen en een ander 6.
hopman	kapitein (inzake landmacht); hoofdman
hoppekruid	tuin met hopplanten, speciaal aangelegd voor het brouwen van bier
hora	uur
hora matutina	morgenstond, ochtenduur
horarum	Uren
hora secunda a prando	(Lat. prandium middagmaal) twee uur 's middags
hora tertia matutina	om drie uur in de morgen
hora vespertina	avond, namiddaguur, avonduur
horinck	ook hornick: hoek
Horna (Westfrisorum)	Hoorn
hornick	ook horinck: hoek
horreum	schuur
horreum	schuur
hortulanus	tuinman, tuinier, groenteman, groenteboer
hortus - ortus	tuin
hortusgraminis	grashof
hortuslupuli	hoppekruidhof
hospes	gastheer, inwoner zonder burgerrecht, kleine boer, gast, iertapper, bierhuishouder, cafehouder, waard, herbergier, kastelein
hospitale	infirmorium, ziekgasthuis
hospitis; hospita	gastheer, gastvrouw
hospitum	gasthuis, ziekenhuis
houpelande	ruim, geplooid jasvormig gewaad voor mannen en vrouwen
houthuys	houtschuur
hovenierstiend	tiend op vlas, lijnzaad, rapenzaad, kemp
hoze	kous, broek
Hreni / Rhena	Rhemen
huiadem	Alhier

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

I zie ook J	
i.c.; i.c ^{tis}	juris consultis
ib.	ibidem ibid.
id,	idem
i.e.	id est
ill.	illustrissima
imp ^t	impetrant
i.u.b.	iuris utriusque bacealaureus, zie J
i.u.d.	iuris utriusque doctor, zie J
i.u.l.	iuris utriusque licentiatus, zie J
iacens in lecto	Bedlegerig
iacere, iacui	liggen
iam	al, reeds
Ianuarius, Ianuarii	januari, van januari
ibi	daar, toen
ibidem	aldaar op dezelfde plaats, op dezelfde bladzijde
ibique	en daar
ictus	slag
ictu sclopeti	door het schot van een donderbus
id	dat
idem (vrw. eadem)	dezelfde, hetzelfde
idemque	en dezelfde, hetzelfde
ideo	daarom
id est	dat is
idgo	= idge = Uge = Hugue = Hugo
idque	en dat, en wel
idus	de iden: 13 ^e of 15 ^e dag van de maand
iegen	ieder
igitur	derhalve, bijgevolg
ignarus	onwetend, niet kunnende
ignotus	onbekend, vreemd
iiii ^{re}	vierdere
illa	die vrouw daar, zij daar
ille	deze daar, bij daar, die man daar
illegitimus	onwettig
illi	aan hem/haar
illicitus	ongeoorloofd
illiteratus	ongeleerd, ongeletterd
illius	van hem/haar
illud	dat daar, het daar
illuminator	illustrator
illusoir	bedriegelijk
illustra nos	verlicht ons

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

illustris	verheven, aanzienlijk (predikaat van vorsten, hoge adel en niet vorstelijke edellieden)
illustrissimus -a	doorluchtige, zeer verhevene
illustrissimus dominus	(titel) zeer illustere heer
imbecillis	zwak
imbricator	dakpannenlegger, ticheldekker
immeubel	onroerend (goed)
impedimento	huwelijksbeletsels, hindernissen
impedimentibus dirimentibus	terwijl er vernietigende beletsels waren
impedimentum	huwelijksbeletsel, hindernis
impedimentum dirimens	vernietigend beletsel
impedire	verstrikken, belemmeren, verhinderen
impensis + gen.	op kosten van .. .
impensum	uitgave (geld)
imperator	keizer
imperatrix	keizerin
imperium	keizerrijk
Imperium Noviomagense	het Rijk van Nijmegen
impertire	toewijzen, toekennen, verlenen
impertiri	schenken
impertiri solitus	die gewoonlijk verleend wordt
impetio	Aanspraak
impetrant	(Lat. impetrare) eiser
implorato	onder inroeping (van de rechterlijke beslissing)
imploreren	(Lat. implorare) afsmeaken, inroepen
imponeren	opleggen
impositie	oplegging; verplichting
impost	Belasting, heffing
impregnatio	zwangerschap
impressor, -is	drukker
impressum est apud ..., imprimebat ...	is gedrukt bij ...
imprimere, impressi, impressum III	drukken
imprimus,	zie imprimitus
improles	zonder kinderen
improvisa morte	door een onvoorziene dood
improvisus	onvoorzien
impubes	niet volwassen, onmondig
in	in, op, aan, bij, naar
in aedibus + gen.	(bijv. gedrukt) bij
inaequali gradu	in ongelijke graad (van bloed- of aanverwantschap)
in aeternum	voor eeuwig, (tot) in eeuwigheid
in albis (sepultus)	in het wit (begraven)
in annum sequentem	in het volgend jaar
in armis	in het leger, onder de wapenen
in articulo mortis	op het ogenblik van 't sterven
in brevi	in korte tijd
in caelum abiit	is naar de hemel gegaan

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

incantator	tovenaar
in cas	in geval
in cas subject	(Lat. in casu subieeto) in het onderhavige geval
in causa	in zijn rechtzaak
incepi	(incepere) ik ben begonnen
incerti patris	van wie de vader onbekend is
incertus -a	onzeker
incestriosus	in bloedschande verwekt
incestum	bloedschande, incest
incipere	beginnen
incisor (pannorum)	snijder (van doeken, textielhandelaar)
inclusa	kluizenaarster
inclusus	kluizenaar
incognitus	onbekend
incola	inwoner, ingezetene
in comitatu	in het gezelschap van
in communi et ampliori fonna	in algemene en ruimere zin
in confesso	door beide partijen toegegeven
in continent	(Lat. continere) op staande voet, dadelijk
in contradictoria	in tegenspraak
in contumaciam	bij verstek
inconvenienten	ongevallen
in corpore	gezamenlijk
incursus	bestorming, aanval
in dato	daterende van, op datum van
inde	daarna, vervolgens, daar vandaan
indemnieren	vergoeden
indemnitas, -tatis F	schadeloosstelling
index	bladwijzer, klapper, lijst
indivies	onverdeeld
in Dno obiit	in Domino obiit
in doloribus partus	in hevige pijn, in barensweeen
in dominie	in eigendom
in Domino obiit	is gestorven in de Heer
in domo propria	in zijn eigen huis
in domo sua	in zijn huis
in dorso	aan de rugzijde
in effectu	in werkelijkheid
in eodem domo	in hetzelfde huis
inerunt,	zie inierunt
in extremis momentis	in de laatste ogenblikken
in extremis rebus	in de uiterste nood
in facie ecclesiae	Ten overstaan van de kerk
in factis	met betrekking tot de gebeurtenissen (waarover geprocedeerd wordt)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

in factis bewijzen	bepalen dat de partijen hun beweringen nader moeten bewijzen (door schriftelijke stukken of door getuigen)
in facto	door de daad zelf, inderdaad
infans	kind, kleinkind
infans dimidii anni	kind van 1/2 jaar
infans unius mensis	kind van een maand
infantes	de kinderen
infantia	kindertijd, kinderjaren
infantis	van het kind
infantium	van de kinderen
infantulus -a	baby, zuigeling, klein kind, kindje
infantulus	zuigeling
infector	(kunst)schilder
in feiten contrarie	(Lat. in factis contrarius) oneens ten aanzien van de gebeurtenissen
inferius; inferior	later, lager
in festo sancti N.	op het feest van de heilige N.
infeudatie	bezitneming van een leen door belofte
in fidem	ter waarmerking
infirmitas, -tatis F	ziekte
infirmitate	door een ziekte
infirmorum sacramenta	de sacramenten der zieken
infirmorum sacramentis	Met de sacramenten der zieken
infirmus,	ziek, gebrekkig
inflammatio, -nis F	ontsteking
inflammatione	door een ontsteking
in forma	in de (rechtens vereiste) vorm
informator, -is	huisleraar
in foro	openbaar
infra	onder, beneden
infra scripto	aan de ondergetekende
infra scriptus	ondergetekende, onderschreven
in have	in eigendom
in hoc statu	in deze toestand
inhumata est	zij is begraven
inhumatus est	hij is begraven
in hypothesi	(Grieks) in de veronderstelling
inierant	zij gingen aan
inierat	ging aan
iniere	ingaan, beginnen, ondernemen
inierunt	zij gingen aan
inierunt matrimonium	zij gingen een huwelijk aan
in ipso tennino	op de vastgestelde dag
inire	aangaan, binnengaan, aanvaarden
inire, ini(v)i, initum	ingaan, (huwelijk) aangaan
in itinere trajecti	op weg naar
initium	begin

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

initum	aangegaan, begonnen
initum matrimonium	het aangegane huwelijk
initus	aangegaan, begonnen
in iudicio	op de rechtszitting
iniungere	opleggen
iniustus	onrechtvaardig
iniverunt,	zie inierunt
iniverunt matrimonium	Gingen een huwelijk aan
inivit,	zie inierat
injurius	beledigend
in kas	in geval
in lecto decumbens	bedlegerig
in loco	in plaats van
in margine	in de kantlijn, op de rand van de bladzijde
in matrimonium iuncti	(zijn) in het huwelijk verbonden
in mea absentia	in mijn afwezigheid
in natura	naakt, in goederen
in necessitate baptizatus	in nood gedoopt
innocens	onschuldig, onnozel, van zijn verstand beroofd
innocentes	Onnozele Kinderen, 28 december
innocentis	van de onschuldige
in nomine	in de naam van
innominis	zonder naam
in nosocomio	in het ziekenhuis/gasthuis
innuptus (-ta)	Ongehuwd
inobedient	ongehoorzaam
inondatie	zie inundatie = overstroming
inopinatum	onverwachts
inops animi	zwak van geest
inops mentis	zwak van geest
in originali	in oorspronkelijke toestand
in pace	in vrede
in partu	tijdens de bevalling
in perpetuam rei memoriam	tot voortdurende gedachtenis aan de zaak
in perpetuis	voor eeuwig
in presentia	In aanwezigheid
in prima instantie	in eerste instantie (bijv. bij een beroep)
in primitus	eerst, voornamelijk
in promptis pecuniis	in baar geld
in propria persona	in eigen persoon
in puerperio	in het kraambed, bij de bevalling
in puerperis	Tijdens de bevalling
in qualitate	in zijn hoedanigheid
in quantum pro accipere	(de verklaring van de tegenpartij) aanvaarden voorzover afgelegd en voorzover de inhoud aangaat
inquilinus	bewoner
inquirere	ondervragen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

inquisitie	vraag, onderzoek
in saldo	nog schuldig, in gebreke
insanabilis	ongeneesbaar
insanae mentis	Krankzinnig
insania	waanzinnigheid
insanus	waanzinnig
inscribere, inscripti, inscriptum	inschrijven
in scriptis	in geschrifte
in secula seculorum	tot in alle eeuwigheid
insereren	invoegen; inlassen
insinuatie	(Lat. insinuatio) aanzegging, verslag, communicatie
insinueren	Aanzeggen; te kennen geven
insisteren	(Lat. insistere) aandringen, bij iets blijven
in situ	ter plaatse, in oorspronkelijke toestand
insolentia	onbeschaamdheid, ongepast gedrag
in solidum	ieder hoofdelijk aansprakelijk, elk aansprakelijk voor het geheel van de schuld
insolvent	(Lat. insolubilis) niet in staat om te betalen
instandichede	Teruggave of vergoeding
instantia	aandrang
instantie	(Lat. instantie) stap in de procedure
instar (adinstar)	gelijkheid van gewicht, grootte of waarde
in statu houden	(Lat. in statu tenere) (een proces) in het verloop der procedure stil doen staan
institor	winkelier, kramer, uitdragen, opkoper
institutor	comissaris
instructie	(Lat. instructie) taakomschrijving
instrumentum	akte; gereedschap, hulpmiddel
Insula - Insulae	Rijsel (stad in F)
insumatie	oproepen; verwittigen; sommeren
in summo gradu	in de hoogste graad
insuper	boven, bovendien
integer	(vrw. -gra) rein, maagdelijk
integralis	geheel, compleet
integrum	rein, maagdelijk
in tempore clauso	in de gesloten tijd (in de Vasten- en Adventstijd)
inter	tussen
inter adstantium preces	met de gebeden der omstanders
inter alias	onder anderen, onder meer
interdicere	verbieden
interdit	verboden
interdum	soms
interea	ondertussen
interest	het is van belang
interesten	Renten
interfuere; interfuerunt	zij waren aanwezig
interim	ondertussen, soms, tijdelijk

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

inter locutoriam sententiam,	zie ante interlocutoriam
inter missarum solemnia	Tijdens de mis
in territorio	in het stadsgebied
interscripto	aan de ondergetekende, voor het ondergeschrevene
interscriptus	ondergetekende, ondergeschrevene
interstitium	tijd tussen de huwelijksafkondigingen
intervenieren	tussenkomen
inter vivos	onder levenden
intestat	gestorven zonder biechtvader
intestatus	zonder de biecht te zijn afgenomen gestorven
intestus, ab intestato	Zonder testament gestorven
intimare	intimeren, dagvaarden, gerechtelijk dagen, aankondigen
intime	diep, zeer, dringend
intinctor	verver
intra	(binnen) in
intronisare	trouwen
intronisati sunt	Zij zijn getrouwd
inunctus	ongezalfd
inundatie	overstroming
inuptus -a	ongehuwd
in usu	gebruikelijk
invalidus	krachteloos, zwak

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

J.H.S.	Jesus Hominum Salvator
joa	joanna
joes	joannes
j.u.b.	juris utriusque bacealaureus
j.u.d.	juris utriusque doctor
j.u.l.	juris utriusque licentiatus
juv.	juvenis
jacens in lecto	bedlegerig
jaergetide	Het jaarlijks op iemands sterfdag lezen van een mis voor het zieleheil
jaerschaere	jaarpacht
jakeboenhomme	boerenkiel (<i>Jacque Bonhomme</i> scheldnaam voor een boer)
jam	reeds, nu, al
janitor	deurwaarder, portier
januarii	van januari
januarius	januari
Jicht <i>zie ook gicht</i>	ziekte; verklaren, bekennen, erkennen
joannis	van Jan
joc(ul)ator	grappenmaker, schalk, goochelaar, kunstenmaker
joes	Joannes
jois	Joannis
jouffvrouw	nog niet gehuwde dame of weduwe
judex	rechter
judicielijck	voor de rechtbank
judicis	van de rechter
jugalis	gemaal, echtgenoot, man
julii	van juli
julius	juli
juncti sunt (matrimonio)	zijn verbonden (in het huwelijk)
junctum	verbonden
junctus	verbonden
jungere	verbinden, verenigen
junii	van juni
junior	de jongere
juniores	de jongeren, de jongere manschappen
junioris	van de jongere
junius	van juni
junxi	ik heb verbonden (in het huwelijk)
juramentum	eed
jurare	zweren, eed afleggen
jurator	gezworene, jurylid
jure	volgens het recht
jure concilii Tridentini	volgens de rechtsregels van het concilie van Trente
jure devoluto	na het verstrijken van de periode van het (benoemings)recht
juribus	met de rechten, voor de rechten, volgens het recht
juris	van het recht

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

juris consultus	rechtsgeleerde
jurisdictie	rechtsgebied
juris utriusque baccalaureus	algemene (lagere) academische graad in de beide rechten (burgerlijk en kerkelijk) bezittend
juris utriusque doctor	doctor in de beide rechten (burgerlijk en kerkelijk)
juris utriusque licentiatus	academische graad in de beide rechten (burgerlijk en kerkelijk) bezittend
jus	recht, wet
jus canonicum	kerkelijk recht
jus civile	burgelijk recht
jus controversum	betwist rechtspunt
jus divinum	goddelijk recht
jus gentium	volkerenrecht
jus humanum	menselijk recht
jus presentationis	recht van een kandidaat ter benoeming voor te dragen
justiciarius	baljuw
justitia	rechtvaardigheid, vrouwe gerechtigheid
justitiae satellis	gerechtsbode
jus utehdi	gebruiksrecht
juvencula	jong meisje
juvenculus	jonge jongen
juvenis	jongeman, jongeling, vrijgezel
juvenis innuptus	ongetrouwde jongeman
juventus -a	jeugd
juventutis	van de jeugd
juxta	bij, behorende bij, naast
juxta formam concilii Tridentini	volgens de voorschriften van het Concilie van Trente

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

kaatsack; kazak	jas, boezeroen, in de uitdrukking "zijn kazak keren": van partij veranderen.
kachielen	winterhanden
kalendae	kalenden, eerste dag van de maand
kalengieren	aanklager
kamelot - camelot	stof van kameelshaar, vroeger waardevol
kamme	mouterij, brouwerij, (uit middeleeuws latijn camba)
kaper	vrouwenmuts
kapittel	Een college van geestelijken (kanunniken) dat gezamenlijk de zielszorg in een parochie uitoefent
kapoen, capuyn	gesneden haan
kaproen	vrouwenmuts
karolusgulden	munten geslagen door Karel de Stoute
karsaai	grove, gewoonlijk gekeperde, wollen stof
keersnutere	kaarsensnijder
kellenaer	keldermeester
kellenarij	wijnkeldeer
kemdoek	kamdoek: doek over de schouders gedrapeert tijdens het haarkammen of -snijden
kennesse doen	boodschap overbrengen
kerckgebod; kerkroep	openbare afkondiging of bekendmaking in de kerk
kerfstok	stok waarop door kerfjes of insnijdingen aangewezen wordt, hoeveel b.v. broden de houder van de kerfstok op krediet gehad had
kersberringe	het branden van een kaars bij verkoop
kersemis; kersemisse	kerstmis
kersruut	kaarsvet
keur(e)	verordening
kienhout	harsrijk fossiel hout, opgegraven uit het veen
kieteken	melkpotje
kinderbinten	bij samengestelde balklagen (met name balkenzolderingen) de kleinere balken die op geringe afstand rechthoekig in de „moerbalken” worden ingelaten.
kinderen van getrouden bedde	wettige kinderen
kinsfolk	familie
kit	Kitten zijn groote houten kannen, waar mede men wyn- of biervaten opvult.
klaringen	Verklaring, beslissing, vonnis, uitspraak
klovenier	schutter
kloverkruit	buskruit
knaap	kleerstaander, houten ezel
knechtken	Jongetje
knellinghe	kniebedekking
knijf	mes
kolder	hemd

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

kolfroer	vuurwapen met een breed uitlopend achtereind van de lade van het geweer
kolvenier	<i>zie</i> klovenier
koman	koopman
kondschap	verkenning; bericht
konkelleen	vrouwenleen, leengoed dat ook aan vrouwelijke erfgenamen kon overgaan
kornalijn	soort edelsteen
kortsheyd	in het kort
kramerij	vorwerpen van geringe waarde
kriebelziekte	ergotisme, vergiftiging met moederkoorn, een op vochtige gronden voorkomende uitwas bij graansoorten, vooral aan roggearen, die een vergiftige werking heeft; b.v. brood gebakken van graan dat moeder- koorn bevat kan de ziekte veroorzaken, het kriebelend gevoel in he lichaam kan verlamming, blindheid en zelfs de dood
kruyd	rapen
kulkte	sprei van goede kwaliteit
kweytbare rente	penninck 16

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

L	legitimus
lat.	latira
lb.	libra
leg.	legitimus
laatpriem	scherp voorwerp om het bloed van een patiënt met behulp van een punctie (<i>aderlating</i>) weg te laten lopen uit het lichaam.
labi, lapsus sum III	vallen, uitglijden
labor, -is M	arbeid
laborans	lijdend aan (een ziekte)
laborare	werken, lijden aan (een ziekte)
laborator	arbeider, werkman, dagwerker
labore suo vivens	die zijn brood verdient door zijn werk
lacticator -trix	melker -ster
lacus	meer (naam de lacu = vander meeren)
laedere, laesi, laesum	kwetsen
laet, laeten	pachter, cijnshouder (oorspronkelijk halfvrije)
lafelyck	rijkelijk
Laica / Lecca	Lek
laicus	leek
laminarius	blikslager
lanaefilitor	wolspinner
languor, -is M	zwakte, ziekte
languore	door ziekte
languoribus	door ziekten
lanio	vleeshouwer
laniatorium	slachthuis
laniatus	het verscheuren
lanifex	wolwever, lakenbereider, lakenwever, fabrikant van geweven stoffen, wolkaarder
lanificis	van de wolwever, kaarder
lanifilitor -trix	wolspinner -ster
lanio	slager
lanitonsor	wolscheerder
lanius; lanitus	beenhouwer, slager, vleeshouwer
lapgetuige	getuige bij geboorte, meestal voor fooi
lapticida	stenhouwer
lapidarius	steenwerker, stenhouwer, steenbreker
lapides	natuurstenen
lapidis	van de steen, van de grafzerk
lapis	(natuur)steen, grafzerk; (naam de lapide = van den steene)
lappe	schouder- of borstdoek (priesterkleding)
lappeter -meter	vertegenwoordiger van peter of meter
lapsator	wetter (slijper van wapens en gereedschap)
lapsus	gevallen, misstap, fout lapsus calami een schrijffout

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

lapsus van labi	gevallen, uitgegleden
largum	ruim, veel, overvloedig
largus -a	ruim, veel, overvloedig
laten ligghen	Opzeggen
later; lateres	baksteen; bakstenen
lateralis	tot een zijlinie behorend, tot de verwanten behorend
laterator	pannenbakker, steenbakker
later combustes	gebakken steen
lateris (summa)	(boekhouding) het totaal van de bladzijde
latifex, latrifex, -ficus	steen-, pannbakker
latira	over te dragen
latonius	steenkapper
latrina	toilet
latum	breed, wijds
latus, lateris N	zijde, bladzijde
latus -a	breed, wijds
latus van ferre	gebracht, gedragen
lauderen	loven, prijzen, naar waarde schatten
Laurum / Lerdanum	Leerdam (Laurum eig. Woerden)
Lecca / Laica	Lek
lectio	keuze, het voorlezen, lezing
lector, -is	lezer; leraar
lectori salutem	De lezer heil
lectus	bed
Ledi / Lyra / Nevesdum	Lier
leenen hand en mond (gheleende hand)	pachter of tussenpersoon
leenhof	gerechtshof dat de geschillen beslecht
leenroerig	van een leenheer
leeuw; leeuwendaalder	hollands zilveren muntstuk ter waarde van 2,5 gld (1871)
legare	legateren
legia; leodium	Luik
legis	wet, wetsvoorschrift
legitima	formaliteiten, wetten, bepalingen
legitima, legitimus	wettig
legitimare	wettigen, legitimeren
legitimus	gewettigd, wettig verklaard
legitimus est per subsequens matrimonium	is gewettigd door het daaropvolgend huwelijk
legitimaverunt	zij hebben wettig gemaakt
legitimavi	ik heb wettig gemaakt
legitime et hereditarie supportaverunt	Wettelijk en erfelijk overgedragen
legitimus	wettig
Leida / Lugdunum Batavorum	Leiden
lena	koppelaarster
leno	koppelaar
lenta tabe	door een langdurige tering
Leodia	Luik (stad in B)
leodiensis	Luiks, van Luik

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Leodium	Luik
Leopardia / Livardia	Leeuwarden
Lerdanum / Laurum	Leerdam (Laurum eig. Woerden)
l(a)esus	gewond
lesus,	zie laesus
letare; A28 feest van-	vierde zondag in de vasten
lethalis	dodelijk
lethargo	door slaapzucht
lethargus	slaapziekte
leuca	mijl
levans	doopheffer
levantes	doopheffers
levare	lichter maken, verminderen, opheffen, oprichten
levarunt de fonte	Zij verhieven (het kind) van de doopvont
levator	doopheffer
levi morbo	na een lichte ziekte
levir	zwager; soms ok huwelijk met kinderloze weduwe van broer
levis	licht
lex; legis	wet
libel	geschrift; aanschrift; pleitgeschrift
libella	klein pond
liber	vrij, ongebonden; ongetrouwd; boek, vrijgezel
liber, libri	boek
libera	ongehuwde vrouw
libera baronia	vrije rijksheerlijkheid, graafschap (niet onderhorig aan de graaf maar rechtstreeks aan de vorst)
liberarius	boekbinder
liber denuntiatio	boek van afkondigingen (transporten)
liberi, -orum	vrijen, kinderen
liberi comitatu	uit de vrije rijksheerlijkheid, graafschap
liber rationum	huishoudboekje, familiechroniek
libertus	soldaat eerste klasse
libra	pond; weegschaal; waag
librarium	waag; bibliotheek
librarius	schrijver; boekverkoper; waagmeester
libri,	zie liberi
libripens(ator)	waagmeester
licentia	vergunning
licentia	toestemming, vergunning; universitaire graad, recht gevend om les te geven
licentiatus	licentiaat, de "licentia" bezittend
licentiatus medicinae	dokter
lichten	in dienst nemen
licitor	gerechtsdienaar, rakker, beul(sknecht), politieagent, politiedienaar, deurwaarder, stokmeester, stokbewaarder, cipier

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

ligare	vastbinden, verenigen, omwinden
ligata -us	echtgenote -noot
ligator, -is	boekbinder
ligatus/a	echtgenoot
ligitimare	wettigen
ligius	door leeneed verbonden
lignarius, faber lignarius	timmerman
lignator	houthakker

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

M.	Magister
m.	mater
mag.	magister
ma.or Fest.	Majorus festibus = groot kerkelijk feest (o.a. Pasen Kerstmis ...)
m.c.	magna campana
mgr.	Magister
M.H.S.	mijn heere schepenen
m.p.; mria	manu propria; eigenhandig
mort.	mortuus
mre	meestere
m.ria	manu propria
maagtaal	lijst der bloed- en aanverwanten
macellarium	vleesmarkt
macellarius	slager
macello	Slager
Macellum	Halle
macellumcarnium	vleeshuis
macellumpanum	broodhuis
machinator, -is	ingenieur
Machlinium	Mechelen
macies	magerheid, schraalheid
maeg	verwant
maegschap	verwantschap
maenisse	bijeenroepen van de schepenen
magescheidinge	boedelscheidingma
magister	meerdere, aanvoerder, meester, onderwijzer, academische titel
magister, -stri	meester
magister burgensis	burgemeester
magister civium	burgemeester
magister coquinae	keukenmeester
magister equitum	ritmeester
magister generalis	grootmeester (van een ridderorde)
magister in artibus	meester in de "vrije kunsten"
magister in legibus	meester in de rechten
magistratus	de magistraat, overheid
magistri	van de aanvoerder, meester
magna archa	grote spui
magna campana	grote klok
magnus	groot
magnus magister	grootmeester
magtig maken	bevoegd maken
magtyaren	Hongaren

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

maii	van de maand mei
maintenier (meisenier)	vrije boer die meer rechten heeft (hereboer)
mainteren	in stand houden
maior, -is	groter
maiordomus	majordomus, opperhofmeester, hofmaarschalk
maiorennis	meerderjarig
maiores	voorouders, voorzaten, (voor)vaderen
maius	mei
Maius, Maii	mei, van mei
majordomus	zie maiordomus
majorennis	Meerderjarig
majorennis, -is	meerderjarig
majorus festibus	groot kerkelijk feest (o.a. Pasen Kerstmis ...)
makagien	hetgene dat gemaakt is
malie	ijzeren of koperen ringetje, gebruikt in beschermende kleding
maligna feбри	Door een kwaadaardige koorts
malignus	boosaardig, kwaadwillig, afgunstig
malleator	smid
malus	slacht, verderfelijk
malversare	slecht beheren, ambtsontrouw zijn, verduisteren van gelden
malvesij	zoete wijn
mamburnus	(verlatijnsing van het Germaanse momboor) voogd
mamburnus	voogd etc., zie mundiburdus
Manarmanis Portus	Zoutkamp
mane	vroeg in de morgen
maneren <i>gemaneeerd</i>	doen voortgaan
mango, -nis	paardenhandelaar
manipel	band aan linker arm in zelfde kleur als kazuifel (priesterkleding)
manipulus	(graan)schoof; troep, compagnie, handvol
manisse	het vorderen van een vonnis, van 's heerenwegen dagvaarden
mannenkraambed	bij sommige primitieve volkeren bestaat het gebruik dat de man enige tijd te bed blijft nadat zijn vrouw van een kind bevallen is
manschap	eed van leenman tot leenheer
mansio	oponthoud, verblijf, herberg
mansio, -nis	landgoed, hoeve
mansionarius	meisenier; houder en bewoner van een mansio, hoeve; ook concierge, huisbewaarder
mansionarius	horige
mansionile	hofstede
mansuarius	hoevenaar, kleine boer, keuter(boer), koster, kerkdienaar, tempeldienaar
mansus	hoeve (met ongeveer twaalf hectaren land)
manu propria	eigenhandig
manwyf	getrouwde vrouw, later tweeslachtig

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

marc(h)io, -nis	markgraaf, markies
marca	mark
marcenae	Marchienne (abdij)
marchisia	markiezin
marchisus	marchio
marechallus	maarschalk
margo, marginis	marge
mariage in extremis	huwelijk op het sterfbed
mariage trouver la nappe mise	een vrouw huwen die reeds haar eigen meubels heeft
marinarius	zeeman
maris	van de man, echtgenoot
marita	getrouwde vrouw, bruid
maritatus -a	gehuwd, getrouwd
mariti	echtpaar
mariti frater	broer van echtgenoot
maritus	echtgenoot, getrouwde man, bruidegom
maritus et tutor legitimus	Wettig man en voogd
mars	mand of bak met koopwaren, die op de rug of voor het lijf wordt gedragen
Mars(a)na	Meersen
martii	Maart
martyr	martelaar; bloedgetuige
mas	echtgenoot; mannelijk, van het mannelijk geslacht
mascul(in)us	mannelijk, krachtig
masculini generis / sexus	van het mannelijk geslacht
masculus	mannelijk, jongen
Maseca / Maslarium	Maaseyk
massarius	rentmeester, meier (
mater, matris	moeder
mater meretrix	ongehuwde moeder
materna	meter
materna maga	oudtante
maternitas	moederschap
maternus	moederlijk, van moederszijde
matertera	tante, moederszus
matertera magna	groottante, zuster van de grootmoeder, grootmoei, oudtante
matertera maior	zuster van overgrootouder aan moederskant
matertera maxima	zuster van de betovergrootmoeder, overoudgroottante
mathematicus	sterrenkundige, sterrenwichelaar
Matilo	Rijnsburg
matre	door, met, voor de moeder
matreulis	volle neef of nicht langs moederszijde
matricularius	koster
matrimonii vinculo copulati sunt	zijn verbonden door de band van het huwelijk
matrimonio (coni)uncti sunt	zijn in het huwelijk verbonden
matrimonio coniuncti	in de echt verbonden, getrouwd

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

matrimonio coniungere	in de echt verbinden
matrimonio coniunxi	ik heb in de echt verbonden
matrimonium	huwelijk
matrimonium (inire, contrahere)	huwelijk (sluiten)
matrimonium coniuncti	zijn in het huwelijk verbonden
matrimonium contrahunt	zij sluiten een huwelijk
matrimonium contraxerunt	zij hebben een huwelijk gesloten
matrimonium ini(v)erunt, contraxerunt	zij sloten een huwelijk
matrimonium iuncti sunt	zijn in het huwelijk verbonden
matrimus	iemand wiens moeder nog leeft
matrina	meter, peetmoeder, stiefmoeder
matris	van de moeder
matris soror	moederszuster
matrimonio ex primo	Uit het eerste huwelijk
matrona	gehuwde vrouw, eerzame dame, vrouw van stand (voornamen aanzienlijke dame), vrouw op gezette leeftijd
matruela	dochter van de zuster van de moeder
matruelis	zoon van de zuster van de moeder
mature	(vroeg)tijdig
maturus	vroeg
matutinus -a	in de morgen
maximus	grootst, zeer groot
me	mij (acc. of abl.)
mea	mijn
mea licentia	met mijn vergunning
mechanicus	handwerksman
mechtich maecken	Machtigen
mecum	met mij
Medemelacum	Medemblik
medemoeder	meter
mederi	genezen, verhelpen
media nocte	om middernacht
medietas	helpt
Medioburgum	Middelburg
medium; medius	midden, half
medius	midden
meergeldinge	hogere opbrengst dan vorige bieding
meester van den scherpe zwaarde	beul
me ficit	door mij gemaakt
meier	<i>zie meyer</i>
mei parochiani	mijn parochianen
meisenier	vrije boer die meer rechten heeft (hereboer)
melior	beter
melioration	verbeteringen
mellicida	imker, bijenteler
membrana	perkament. een op perkament geschreven stuk
membranaceum	in perkament, van perkament

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

membranaceus	in perkament, van perkament
membranarius	perkamentbereider, perkamentmaker, perkamentverkoper
membranarum commercium	handel in perkament
membranarum confectio	perkamentmakerij
memento mori	gedenk te sterven
memoria	herinnering, nagedachtenis
mendica	bedelares
mendicans	bedelend
mendicus	bedelaar
mens, mentis	geest
mensa	tafel (ook voor uitdeling aan armen); wisselbank
mensa pauperum	armentafel
mensa sancti spiritus	tafel H.Geest; armenhuis
mensator	paneelmaker, meubelmaker
mensis	maand
mensium	(van de) maanden
menstruus	een maand oud, maandelijks
mensura	het meten, maat, maateenheid, afmeting
mentionare	vermelden
mercator	koopman, handelaar, venter
mercator cerae	washandelaar
mercator granorum	graanhandelaar
mercenarius	dagloner, huurling
meredies	Middag
meretricis	van de hoer
meretrix	hoer, publieke vrouw, minnares, bijslaapster
mergendus	dopeling
meridianus	van de middag, 's middags
meridie	op het middaguur
meridies	middag; me-us (vrw. -a) mijn, van mij
meridional	van het Zuiden (midi)
meriteren	verdienen
Merivido	Merwede
mersman	rondtrekkende koopman, marskramer
messie	mesthoop
mesus	iemand die alleen begaan is met zichzelf, tot zijn eigen voldoening
met den halm	zie <i>halm</i>
metten eersten	Met de eerste gelegenheid die zich voordoet, zo spoedig mogelijk
meus M, mea F, meum N	mijn
meyer	lager rechterlijk ambtenaar (door de stad aangesteld)
micke	gaffelvormige paal gebruikt als galg
mihi	aan mij
mijt	muntstuk (0,5 penning) de waarde ervan hangt af van de streek
miles, -ites	Soldaat, soldaten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

miles aurei velleris	ridder van het Gulden Vlies
miles hollandicus	Nederlandse soldaat
miles in servitio	soldaat in dienst van
milies	duizendmaal
milites proles	soldatenkind
militis	van de soldaat
mitissa	dochter, echtgenote of weduwe van een ridder
mille(simus)	duizend(ste)
millesimo	duizend
millesimo	op het duizendste, met de duizendste
millesimus	duizendste
mingeldingen	lagere opbrengst dan bij vorig bod
minister, -tri	dienaar
ministerium	ambacht, dienst, ambt
ministerium	dienst (als predikant)
minor, -is	minder; minderjarig
minorennis	minderjarig
minorese	minderjarige
minute	oorspronkelijke akte door de notaris bewaard (<u>minuticus</u>)
minutor	heelmeester, aderlater
minutor, -is	aderlater
miritus sororis	echtgenoot van zuster
miser, -i	ongelukkig, ellendig
misere	jammerlijk, ellendig
misericordium	dolk die een ridder bij zich droeg om ontwapende vijanden te doden, die niet om genade vroegen.
misogamie	huwelijksverachting
missa	Heilige mis
missa angelica	de engelenmis (uitvaartmis voor kinderen)
missio	zending, loslating, vrijlating
missive	zendbrief
mitigeren	Verzachten, verlichten, matigen
mixi sunt	zijn gehuwd in een vreemde parochie
mixtus	gemengd (bij bloed- en aanverwantschap)
moderatie	matiging, gematigdheid
modice de suis vivens	bescheiden van zijn eigen geld levend
modicus	matig, bescheiden
modius	(graanmaat) mud, schepel,
modo	onlangs
modus	maat, grootte, omvang, wijze
moederszone	onecht kind
moyken - moye - moeye	tante (soms ook moeder)
moirbemdt	natte weide
mokenborch (hof van -)	in Fr. De Merodestraat, nu salons Van Dijk
mola	molensteen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

n.; nat.	natus
N.B.	notabene
N.D.	nobilis dominus/domina
N.N.	nomen nescio
naalis	naturalis
noe.; noie	nomine
not; nots	notaris
naederinge	terugkopen of -verkopen
naederlinck	naaste bloedverwant
naederschap	bloedverwantschap; recht van voorkeur; recht van naasting
naer advenant	navenant; naergelang
naerberoepe	nader vermelde
naer delige	nadelige
naerkinderen	nakommelingen (uit een tweede huwelijk)
naevus	moedervlek
nagelmagen	verwanten van de 7e graad
nakomeling supplevit	trad op in plaats van, verving
nalinc	<i>zie naederlinc</i>
nam	want
namptissement	handvulling
nanus	dwerg
nasci, natus sum	geboren worden
nata, natus	Geboren
nativitas	geboorte
nativitas Domini	Geboorte des Heren, 25 december
nativitas Mariae	Maria Geboorte, 8 september
nativitatis	van de geboorte
nativus	Geboortig
natum	geboren
natum media nocte	geboren te middernacht
natura,	zie in natura
naturalis	natuurlijk; onwettig (kind)
natus	geboren
natus anno	geboren in het jaar
natus minor	jonger
nauta	schipper
navector	veerman
navigator	schipper
navis	schip (ook van de kerk)
navium gubernator	(scheeps-)stuurman
nebulo	deugniet
nec	en niet
necare	doden
necessitas, -tatis	noodzaak; in necessitate: in nood

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

necessariis moribundorum sacramentis	met de benodigde sacramenten der stervenden
necessarius	nodig
necesse est	het is nodig
necessitas, -tatis	noodzaak, nood
necessitatis baptismum	nooddoop
nec non	en eveneens, en ook
negenmanneke	munt ter waarde van 9 mijten of een duit
negligente	onachtzame
negociator	handelaar, koopman
nemo	niemand
nempe	bevestigt het voorgaande, = toch, immers, ...
nemus, nemoris N	woud, bos
Neom... zie: Noviom...	
neonatus	pasgeborene
neosponsi	jonggehuwden
nepos	kleinzoon, neef
nepotisme	neefbegunstiging, familiebegunstiging, nepotisme in de zin van : familieregering, het verlenen van baantjes aan familieleden, begunstiging door hooggeplaatsten van bloedverwanten
nepta -is	kleindochter, nichtje
nesciens scribere	niet schrijven kunnende
nescius	onkundig, niet wetende, niet kunnende
neteldoek	losgeweven stof, vroeger vervaardigd uit de bastvezels van sommige soorten van netels, later van lijnwaadachtig katoen.
netor, -is	spinner
netrix, netricis	spinster
neuter	geen van beiden
Nevesdum / Ledi / Lyra	Lier
nex, necis	moord, geweldadige dood
nien	nu Ninde, deel van Tremelo
niger	zwart
nivosus	bedekt met sneeuw
nobilis	adel, edel
nobilis domina	weledele dame
nobilis dominus	weledele heer
nobilissimus	zeer edel
nobilitas	adel, adelstand
nobilus	Edel
noblesse d'agregation	aangenomen adel
noblesse de charge	ambtsadel
noblesse de finance	gekochte adel
noblesse de la cloche	adel gesproten uit burgemeester, schepen
noblesse de lettres	uit brieven van adeldom
noblesse d'epee	adel uit riddertijd
noblesse de race	geboorte adel
noblesse de robe	gesproten uit magistratuur

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

noblesse d'extraction	oorsprong niet meer te achterhalen
noblesse d'office	ambtsadel
noblesse dormante	tijdelijk geschorste adel (straf)
noblesse militaire	verleend aan militairen
noblesse presentee	aan het hof voorgesteld
noctu ; noctis	nacht; van de nacht
nocturnus	nachtelijk
Noda	Grebbe
nolle	niet willen, niet wensen
nomae	5 ^e of 7 ^e dag van maand
nomen, -inis	naam; nomine: in naam van
nomen nescio	naam onbekend
nomina	namen
nomina baptisorum	Naamlijst gedoopten
nomina defunctorum	naamlijst van overledenen
nomina matrimonio iunctorum	Naamlijst gehuwden
nominare	noemen
nominari	genoemd worden, heten
nomina sacro oleo unctorum	naamlijst van hen die het H/oliesel ontvingen
nominavit	heeft genoemd
nomine	in naam van, met als naam
nomine Dei	in de naam van God
nomine uxoris	in naam van de vrouw
nominus	Naam
nonagenarius	negentigjarige, negentiger
nonagesimo	negentig
nonagesimus	negentigste
nonagies	negentigmaal
nonaginta	negentig
nonam (horam)	negende (uur)
non amortisatione	niet in dode hand gesteld
non dum	nog niet
nongentesimo	negenhonderd
nongentesimus	negenhonderdste
nongenti	negenhonderd
nongenties	negenhonderdmaal
non numerata pecunia	niet betaald geld
nono	op de negende
non obstante impedimento	zonder dat er een beletsel is
non procula	niet ver van
non solvet	zal niet betalen
nonus	negende
nonus	negende
non valentis scribere	niet vermogen te schrijven
nootdruft	dringende behoefte
Nortga	Noordwijk

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

nosocomii -ium	hospitaal
noster	onze
notabene	let wel
notabilis	de aanzienlijkste, voornaamste burgers van een gemeente
notamine	bijzonderheden, notities
notaris nothus	(Grieks) onwettig, bastaard, onecht
notarius	notaris
notarius publicus	openbaar notaris
notarius regius	koninklijk notaris
nothus	Bastaard, onecht
notus	bekend
nourice	voedster
novale	braakland, akker die een jaar braak lag
novalis	nieuw
novalis (ager)	onontgonnen, braak(land)
novellus	beginneling
novem	negen
November, Novembris	november, van november
novemdecima	negentien
novennis	negenjarig
novennis	negen jaar oud
noverca, novercus	stiefmoeder, stiefvader
novercalis	stiefmoederlijk
novercari	stiefmoederlijk bejegenen
novies	negenmaal
Noviomagensis	Nijmeegs
Noviomagus / Neomagus etc.	Nijmegen
novisimi	laatstleden
novus	nieuw
nox	nacht, duisternis
nubere	trouwen
nubilis	huwbaar
nuda proprietas	bloot eigendom (bezit waar een ander dan de eigenaar het vruchtgebruik van benut, de oogst of andere opbrengst van het gebied mag behouden)
nudis pedibus	met blote voeten
nudius tertius	eergisteren
nudus	naakt, bloot
nulliteit	nietigheid, wesentlijk, verzuim
nullo(que) detecto impedimento	(en) wanneer er geen huwelijksbeletsel ontdekt is
nullo allato impedimento	wanneer er geen huwelijksbeletsel ontdekt is
nullo patre	vaderloos
nullus	geen enkele, niemand, niets, niet bestaande
numerata pecunia	contant geld
nummophylacis	van de muntmeester
nummophylax	muntmeester
nummularius	muntsnijder, wisselaar

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

nummus	munt; geldstuk
nunc	nu
nuncupatio	mondelijke aanwijzing van een erfgenaam

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

o. ob.	obiit
O.B., O.S.B.	ordo benedictorum
ob.s.p.	obiit sine prole
O.D.	ordo dominicarum
oes.	omnes
O.F.M.	ordo franciscorum minorum
ondt	ondertekend
O.P.	ordo fratrum praedicatorum
O.S.B.	ordo sancti benedicti
O.T.E.	ordinis teutonici eques
ob	wegens, tegen
ob defectum rationis et loquelae	vanwege het verlies van verstand en spraak
obdorinivit	is ontslapen
obel	1 obel of 1 hallinc = 1/2 denier
obierunt	zijn overleden
obiit	is gestorven
obiit sine prole	stierf zonder nageslacht
obiit subito	plotseling overleden
obire	overlijden, sterven, intreden, begaan, plegen, bedrijven
obire, obii, obitum	overlijden
obituarium	dodenboek
obitus -a	dood, overleden
objurare	bezweren
oblatio -onis	offerande, aanbieding
oblatus	aangeboden, vertoont, prijsgegeven
oblectamen, -minis	troostmiddel
oblectatio -onis	genot
obligatie	verbintenis; schuldbrief
obligatio	verplichting
oboediens, -netis	gehoorzaam, gewillig
obool	1/2 denier
ob periculum mortis	vanwege het stervensgevaar
obrutus -a	begraven
obsecrare	bezweren, bidden, smeken
obsequa	dienstmeid, dienstbode
obseques, obsequiae	plechtige uitvaartdienst
observandis observatis	met inachtneming van de voorschriften
observantie	inachtneming
observare	in acht nemen
obstante non impedimento	zonder dat er een beletsel is
obstare, obstiti, obstitum	in de weg staan
obstetricis	van de vroedvrouw
obstetrix (obstetricator)	vroedvrouw (-man)
obtenta dispensatione	na het verkrijgen van de vrijstelling
obtentus -a	verkregen
obtinere	(vonnis) verkrijgen, verwerven, bekomen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

obus	Weeskind (jongen)
occasie	gelegenheid
occidens	westen
occidentalis	westelijk
occidere, occidi, occisum	doden, vermoorden
occisus	gedood, vermoord
occisus ictu sclopeti	gedood door een geweerschot
occubuit	is gestorven, rust in het graf
octava	acht
octavus	achtste
octennis	Acht jaar oud
octies	achtmaal
octingentesimo	achthonderd
octingentesimus	achthonderdste
octingenti	achthonderd
octingenti, -tesimus	achthonderd(ste)
octingenties	achthonderdmaal
octo, octavus	acht, achtste
octobris	oktober
octogenarius	tachtiger, tachtigjarige
octogesimo	tachtig
octogesimus	tachtigste
octogies	bisschoppelijk rechter
octoginta	tachtig
octoginta, octogesimus	tachtig(ste)
oculus	oog
oeconomus	huismeester
offerre	aanbieden, aanbrenge(n), vertonen
officialis	kerkelijke rechter
officialis	een functie bekleedend, beampte
officina	werkplaats, fabriek, winkel, drukkerij
offinator	werkmans in een muntenmakerij
officium,	plicht taak, ambts, plichtsgevoel (ook ministerium)
ohem	oom
oir	nakomeling in rechte lijn
oirboire	eerbare
oiseldrop	<i>zie osendrop</i>
okshoofd	vat
oleum	olie, oliesel
olim	vroeger
olla	pot
ollografisch testament	door de erflater zelf geschreven
omissie	gebrek
omissus	weggelaten, vergeten
omittere	weglaten, verlaten, opgeven
ommeloper	grondboek

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

ommeslaan	naar een bepaalde maatstaf het aandeel bepalen in een belasting, omslaan
ommestellingen	omslaan, gelijkmatig over belastingschuldigen verdelen
omnes	allen
omnes Sancti	Allerheiligen, 1 november
omnibus	alle
omnibus ecclesiae romanae sacramentis	met alle sacramenten van de Rooms-Katholieke Kerk
omnibus exeuntium sacramentis	met alle sacramenten der stervenden
omnibus extremis sacramentis	met alle laatste sacramenten
omnibus sacrae romanae ecclesiae sacramentis (prae-) munitus	voorzien van alle sacramenten van de Heilige Rooms-Katholieke Kerk
omnibus sacramentis	met alle sacramenten
omnibus sensibus destitutus	berooft van al zijn zinnen
omni modo	op elke manier
omnis	geheel, alles
omnis, -is, plur. omnes, omnium, omnibus	al, geheel, alle(n)
omptdeckers	lieden die het dak afbreken, stro afnemen (en pannen ev.) en later ergens anders hergebruiken
onbedegen	zonder nakomelingen
onbemaagde	geen bloedverwanten meer hebbende
onbestorven weduwe	gescheiden door langdurige afwezigheid
onderschoven kind	een ander kind in de plaats stellen
onderschoven testament	een vals testament
onder verband als naar rechten	volgens de wettelijke bepalingen
ongecalangeert	zonder door iemand aangeklaagd te kunnen worden, onaangevochten, onbestreden
ongecanceleert	zonder uitschrapingen of insnijdingen, een akte niet door insnijdingen enz. ongeldig gemaakt
ongedaeght	iets in rechte opgeroepen
ongelden	Lasten, belasting
ongelder	ontvanger van het ongelt
ongespleten chijns	chijns voor een goed dat reeds gedeeld werd
onkwijtbare; onquitbare	chijzen meestal penninck 27
onreat	Accijns
onservandis observatis	Met inachtneming van de voorschriften
ontentus	Verkregen
ontgeven (zich)	laten varen, niet meer (aan iets) denken
ontgoeden; ontvesten	iemand eigendom in rechte ontnemen
ontwee	in twee; gebroken; in stukken; gebroken
onus, oneris	last
ooistal	hoefstal (<i>zie ook angarium</i>)
oorane	bet-over-grootvader
oorboies	gehoorzaamheid
oord	0,25 stuyver = 12 meytten
oorkonde	Openbare, uitgaande versie van een akte

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

oost	oogst, de maand augustus
opdragen	In eigendom overdragen
operarius	dagloner, (hand)arbeider, werkman, handwerksman, ambachtsman
operarius scriniarius	schrijnwerker (maker van fijne meubelen)
operatio caesarea	keizersnede
opgestaen	Ontstaan bijv; geschil
opidium; oppidium	opidium thenense = de stad Tienen
opifex	bouwmeester, handwerksman, beeldend kunstenaar, gezel, arbeider, dagloner
opificis	van de handwerksman, van de arbeider
opificium	beroep, werk
opificium	handwerk, beroep
opilio	schaapherder
opiniatre	stijfzinnig, kregel
opiniatrerem	onverzettelijk blijven
oplegsel	sierraad
oppidanus	poorter, burger
oppidum	stad
oppignoreren	verpanden
opsetene	noemde men de bedrijver die zijn land op de parochie bewerkte; gevestigde, inwoner
optimum	het best
opus, operis	werk
opus est	het is nodig
ora et labora	bid en werk
ora pro nobis	bid voor ons
orator	aanvrager
oratorie	gebedshuis
oratorium	kerk
oratrix	aanvraagster
orba	Weeskind (meisje)
orbanum	Aarlen
orbare	beroven van ouders of kinderen
orbatum	ouderloos, wees, beroofd (als lijdend voorwerp)
orbatus -a	ouderloos, wees, beroofd
orbatus ab	berooft van
orbitas	kinderloosheid
orbis -a	blind, ouderloos, wees
ordinare	opstellen
ordinariis ecclesiae sacramentis	met de gebruikelijke sacramenten van de Kerk
ordinariis morituriensium sacramentis	met de gebruikelijke sacramenten van de stervenden
ordinarius	gewone, gebruikelijk
ordinatus	aangesteld
ordinis teutonici eques	ridder van de Duitse Orde, kruisridder
ordo benedictorum	orde van de benedictijnen
ordo dominicarum	orde van de dominicanen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

ordo fratrum praedicatorum	orde van de predikheren, dominicanen
ordo fratrum minorum	orde van de minderbroeders, franciscanen
ordonantie	bevel; verordening
ordonantieboek	boek waarin alle wetten worden in opgetekend
ordoneren	gelasten, bevelen
ordo sancti benedicti	orde van de benedictijnen
organista	organist
organum	orgel
oriens	oosten

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

p.	pagina, parentes, pater, paterinus
pag.	pagina
par.	parentes
patr.	paterinus
pbr.	presbyter
p.c.	parva campana
pleb.	plebanus
p.m.	post meridiem, pro memoria, piae memoriae
p.p.	parentes
prae.	praeceptor
proc.	procurator
p.s.	post scriptum
p.t.	pro tempore
paal	grens
paalbrief	brief van landmeter, (kadaster) waarop de eigendommen vermeld staan.
paanhuis	brouwerij (oost-brabant)
paap	in de middeleeuwen de naam voor priester; scheldnaam voor een katholiek
pace	in vrede, met vrede, door vrede
pacht	huur
pactio, -ionis	pacht
pactus, -us	pacht
pade	Peet, doopvader
paedagogus	opvoeder, leraar
paeijsgeboden	publieke afkondigingen
paelex	bijvrouw
paelgenoten	aanpalende
paenitus	grondig; volledig
paenultimus (-a)	op een na laatste (dag van de maand)
pagamentum	Betaalmiddel
pagamentum	betaling
paganus	behorend tot het dorp, dorpsbewoner
pagare	betalen
pagimagister	burgemeester
pagus	dorp
pair	engels edelman; de naam is ontstaan, doordat volgens middeleeuws rechtsbegrip niemand geoordeeld kon worden dan door zijn "pairs" dus zijns gelijke
paisibelijck	in algehele overeenstemming
palimpsest	een perkament-handschrift, waarop veelal uit zuinigheid, over de onleesbaar gemaakte eerste tekst een andere geschreven is. Langs chemische weg gelukt het vaak de oorspronkelijke, soms waardevolle tekst, weer leesbaar te maken

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

pallidus	groengeel
palmslagh	handdruk ter bezegeling van een coop
paltrock	halflange mansjas(overkleed) tot halverwege het dijbeen komende
paluerken	versiering met insigne
palus, paludis F	moeras; broek; natte weide aan waterloop (ook in namen: de palude van denbroeke)
Palus Sancti Martini	Sint Maartenspolder
panchiser	ontvanger van de panchys
panchys = pancys	heerlijk recht op het brouwen van bier
panetarius	bakker
panifex, -ficus	bakker
panificis	van de bakker
panificium	bakkerij
pannarius	lakenbereider, lakenwever
pannicida	snijder, kleermaker
pannicida	manufacturier, lakenkoopman
pannifex	lakenwever
pannitonsor	droogscheerder, wolscheerden
pannorum domus	lakenhal
pannufex,	zie pannifex
pannus	stuk stof, doek, armoedig kleed, lompen
pantopola	(Grieks) groothandelaar, grossier
papa	priester, bisschop
papa	paus
papalis	pauselijk
papulis	door de mazelen
papyrifex	papierfabrikant, papiermaker, papierarbeider
papyrificis	van de papierfabrikant
paralysis	verlamming
paranimf	bruidsleider, die de bruid op de bruiloftsdag terzijde staat
parasceve	Goede Vrijdag
parate executie	onmiddellijke uitvoering
parens	ouder, vader
parens, -entis	ouder
parenteel	staat waarin alle mannelijke en vrouwelijke nazaten vermeld staan
parentela	familie (in de ruimste zin), verwantschap,
parentelae	van de familie
parentelus	ouderlijk
parentes	ouders
parentis	van de vader, van de ouder
pariter	tegelijk, op gelijke wijze, evenzeer
pariter et in solidum	te gelijkertijd en in volledigheid
parochia	parochie
parochianus	parochiaan
parochus	pastoor, parochiepriester

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

pars, partis	deel
partagie	verdeling
partim	gedeeltelijk
partu	tijdens de bevalling
partus	pas geboren kind, bevalling
parua archa (parva)	kleine spui
parva campana	kleien klok
parvijs; provys	voorhofje
parvulus -a	klein, jong; jong kind
parvus, parvulus	klein, heel klein
parvus -a	klein; kleine jongen, klein meisje
pascha	Pasen
pascuum	weide
passare	passeren (akte)
passatus (anno passato)	(in het) afgelopen (jaar)
passatus postea	Is later gepasseerd
pastellator	blikslager, pannensmeder
pastillarius	pasteibakker
pastor	pastoor, predikant, dominee, herder
pastoria	pastorie, parochie
pastor loci	pastoor van deze plaats
pastor ovinus	schaapherder
pastura	weide
pater, -tris	vader
pater denominatus	aangegeven of genoemde vader
pater ignoratus	onbekende vader
paterinus	peter, doopvader
pater nescitur	vader niet genoemd, onbekend
paternitas	vaderschap
paternus	vaderlijk; van vaderszijde
pater patris	grootvader langs vaderszijde, vader van de vader
pater praevignus sponsae	stiefvader van de bruid
pater sine nomine	ongenoemde vader
pater sponsae	vader van de bruid
pater sponsi	vader van de bruidegom
pater suppositus	vermoedelijke vader
patibulum	kruis, galg
patraster	stiefvader
patre absente	bij afwezigheid van de vader
patrem	vader (lijdend voorw.)
patrem designare recusavit	weigerde de vader te noemen (ook quae patrem designare recusat)
patrem nominavit	als vader noemde
patria	vaderland, land
patria caesarea	land behorend aan de keizer
patria imperialis	land behorend aan de keizer
patrimonieele goederen	erfgoederen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

patrimus	persoon waarvan de vader nog leeft
patrina	doophefster, doopmoeder
patrini	peter en meter, doopouders
patrinus	doopheffer, doopvader
patris	van de vader
patris soror	vaderszuster, tante
patritus	van vader geërfd
patrius	vaderlijk
patronus -a	beschermheer, verdediger
patronymicum	vadersnaam
patrueles	volle neven, volle nichten, waarvan de vaders broers zijn
patrueles magni	neven en nichten in de tweede graad, waarvan de beide grootvaders broeders zijn
patruelis	volle neef, volle nicht (van vaders broer of zuster)
patruelis magnus	kleinkind van de broer van grootvader
patrui	Oom, broer van vaderskant
patruus	oom, vadersbroer
patruus magnus	oudoom, broeder van grootvader
patruus major	overgrootoom, overoudoom, broeder van de overgrootvader
patruus maximus	betovergrootoom, betoveroudoom, broeder van de betovergrootvader
paulo minus	een beetje minder
paulo post	iets later
pauper	arm
paupercula	arm vrouwtje
pauperculus	arm mannetje
paupertas	armoede
pax	vrede
payen	Betalingstermijn
pecia	een stuk
pecora	vee, kalveren, koeien
pectoralis morbo	door een borstkwaal
pecuarius	veehandelaar, veefokker
pecunia	geld
pecus	vee
pedes	voetganger, voetknecht, infanterist
pedestante	onmiddellijk
pedisequa	dienstbode, kamermeisje
pedisequus	dienaar
peditis	van de voetganger
pelle	baarkleed, doodkleed, Kleed dat in eene processie als hemel boven het heiligdom of boven de hooge geestelijken gedragen wordt
pellex	bijvrouw
pelliceum	pelzen borstrok
pellifex	bontwerker, pelswerker, leerlooier
pellifex, -ficus	leerlooier

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

pellificis	van de bontwerker
pelliparius	leerbewerker, bontwerker
pelliparius,	zie pellifex
pelse	met bont gevoerd kledingstuk; bepaaldelijk: een onderkleed, ook gedragen over het blote lichaam
pelterij	pels, bont
pelvifex	metalen schalen- en schotelmaker
pendente hac evictione	hangende deze uitwinning
pene	boete
penes + acc.	bij
penesticus	uitdragen, (oude)kleerkoper
penitentie	berouw, biecht, boete
penninck	munstuk, idem als denier; eerst zilver later koper, 1/16 van een stuiver, het dubbel van hallinc of mite
penninck 20	op elke 20 penningen moet men 1 betalen als rente (belasting)
pensio, -nis F	betaling, belasting, pacht
pensionaris	rechtsgeleerd ambtenaar van een stad, vastbezoldigde rechtsgeleerde raadsman
pensionarius	pachter
pentarchus	onderbevelhebber, tweede in rang
pentecoste	Pinksteren
penultima	de voorlaatste dag (van de maand)
penus	kelder
per	door (... heen), gedurende, door middel van
pera	buidel, tas
per crucem ad lucem	door het kruis tot het licht
per duos dies aegrotavit	hij was twee dagen lang ziek
peregrinus	reiziger, trekker, pelgrim, vreemdeling
peremptus	afgestorvene
perhonestus	weledele
perickel	gevaar
periculosus	gevaarlijke
periculum	gevaar
periculum mortis	stervensgevaar
perillustris	edelachtbare, hooggeachte, zeer aanzienlijke
perimere	vernietigen, doden, afsterven
peripneumonia	longontsteking
per me	Door mij
permissie op requeste	toelating op het verzoekschrift
permutatio	ruil, omwisseling
perpetuus	onafgebroken, bestendig, eeuwig
perpetuus	eeuwig
per procurationem	bij volmacht
perquisitie	gerechterlijk onderzoek, nasporing, huiszoeking
persistere	op iets blijven staan, volharden, staanhouden

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

persona	de pastoor in titel (niet belast met de zielzorg (curia), maar die wel de inkomsten van het ambt genoot (beneficia). Zijn vaste vervanger was de 'vicarius', deze was wel belast met de zielzorg en heet ook wel curatus)
persona	persoon
persuadere	aanraden, overreden, overhalen, doen geloven
persuatie	overreding, op aanraden van
pertinentiae,-iarum of pertinentia N plur.	toebehoren, wat er bijhoort
pertinere, pertinui, pertentum II	behoren (tot)
perviciacum	Perwez (stad)
pes	voet
pestilentia, pestis	pest
Petripolis	Steenbergen (stad)
phala	Halle
pharmacopola	apotheker, koopman in zalf en reukwerk, kwakzalver
Philaeum / Groninga	Groningen
philippopolis	Philippeville (stad)
phonastus	zangmeester
phrenesis	krankzinnigheid
phrenesis	waanzin
phtisicus	teringlijder
phtisis	tering
piae memoriae	zaliger gedachtenis
pictaciarius	(schoen)lapper
pictor	schilder
piek	lans met platte ijzeren punt
piekenier	soldaat gewapend met een piek
pietas	vroomheid, gehoorzaamheid, pieteit
pietatis	van de vroomheid
pigmentarius	zalfmaker, zalfverkoper
pil; pille	geestelijke zoon of dochter, petekind, doopkind
pillegave	doopsgeschenk
pilleringe	plundering, roof, buit
pincerna	schenker
pingere	schilderen
pint	als inhoudsmaat ongeveer 0,5 l
piscator	visser
pistor, -is	bakker
pistrix	bakkerin
pitantie (-cie)	maaltijd voor kloosterzusters, uitgedeeld door pitanciere
pius -a	vroom, trouw
pixis	zie pyxis
plaaï	dikke plank waarop een lemen muur begint
placcaert	plakbrief of bevelschrift
placentarum	koekenbakker
placide	vreedzaam

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

placidus	rustig, vreedzaam
plada	verklaring is niet zeker ! Kan een vlonder zijn
plak; plecke	kleine koperen of zilveren munt
plate	stalen uitrustingsstukken die boven de halsberg werden gedragen
platea	straat, weg
plebanus	pastoor, priester, wereldgeestelijke, pastoor van kathedraal
plebs, plebis F	volk
plecke; plak	klein koperen of zilveren munt
plenipotens, -ntis	gevolmachtigd
plenipotentiaris	Afgevaardigde met volmacht; gevolmachtigd minister
plenus; pleni	vol, volledig, voltallig
plerique	de meeste, zeer vele, het grootste deel
plerumque	meestal, zeer dikwijls
pleuritide	wegens pleuritis, zijdeewe, borstvliesontsteking
plique	vouw; oorkonde werd gevouwen om er lakzegels op aan te brengen
plouch	ploeg
pluisinge	kleinoden, snuisterijen
plumarius	verehandelaar
plumbarius	tinnegieter
plures (alii)	veel (anderen)
plures alii	meer anderen
plurimi	zeer veel anderen
plurimum reverendus	zeer eerwaarde
plurimus	zeer veel
plurus ahi, plurimi ahi	veel anderen
pluvia	regen
poculum	pot
poculumstannei	tinnen pot
podesta podestessa	baljuw, vrouw van baljuw
poena	straf, pijn
poenitentia	berouw
poenitentiarius	biechtvader
pointen	punten
pointuelijk	punctueel: volgens de regels
pointer	zetter der belastingen
polentarius	mouter, graanmaler, brouwersknecht, brouwersgast
poliator	geneesheer, stadsdokter
pomarius	fruihandelaar, fruitverkoper
pomarius	appelkweker, appelverkoper
pomeridianam	na de middag
pomeridianus	namiddags
pomeridianus zie: postmeridianus	na de middag
pompa funebris	begrafenisstoet
pond, libra	munteenheid, oorspronkelijk 1/2 kg zilver = 20 schellingen = 240 penningen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

pondpenningen	rechten te betalen bij overdracht van onroerend goed (20e penning of 5%)
pons	brug
pontifex, -ficus	bisschop
pontifex maximus	paus
poortdinge	terechtzinging op vaste tijden, meest drie- of viermaal in het jaar
poorterbrief	Een door de overheid aan een poorter uitgereikte verklaring dat hij burger is
poortersneringe	nering die in de steden alleen aan burgers is vergund
popina	herberg, kroeg
popinarius	gaarkeukenhouder, verkoper van gekookt en gebraden vlees, levensmiddelenhandelaar
populus	volk, menigte
porcus	varken
porponte a. porpointe	wambuis dat de krijgslieden onder de halsberg droegen
portefaix	kruier, sjouwer
portitor, -is	drager
portus, -us	haven
posse	kunnen, vermogen
possidere, possedi, possessum II	in bezit hebben
possessie	bezit
post	na, nadien, nadat
post + acc.	na
post alium	na de andere, na het andere
post denuntiationem ternalem	na de drie huwelijksafkondingen
postea	naderhand
posterii; posten	nakomelingen
posteritas	nakomelingschap
posterne, posteerne	uit het Frans voor achterpoort of geheime doorgang; staat voor bomvrije verbindingsweg in een militair verdedigingswerk
post hominum memoriam	sinds mensengeheugenis
posthumus -a	kind geboren na de dood van de vader
post illa verba textus	na die woorden van de tekst
post interlocutoriam sententiam,	de fase van de procedure voor het tussenvonnis, waarbij aan beide partijen nader bewijs van hun stellingen wordt opgelegd. N.B. Door dit speciale tussenvonnis wordt de procesgang in tweeën verdeeld, waardoor men spreekt van het proces ante interlocutoriam en het proces post interlocutoriam
postmeridianus,	namiddags (ook pomeridianus)
post meridiem	na de middag
post partum	na de bevalling
post prandium	na het ontbijt
postquam	nadat
postridie	op de volgende dag, daags nadien

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

post scriptum	naschrift (in brieven)
post susceptum baptismum	na het ontvangen van het Heilig Doopsel
post tenebras lux	na de duisternis komt het licht
post trinam proclamationem	na de drie huwelijksafkondigingen
postulaatgulden	geld voor intreding in een klooster
postumus	(vrw.-a), zie posthumus
potens, -ntis (facere)	(handelings)bevoegd
potens ad	bevoegd tot
potens facere	machtigen
potent	krachtig
practicus	medicus
prae, pre	voor
praebere, praebui, praebitum	aanbieden, verlenen, verschaffen
praecedens	vooropgaand, voorafgaand, overtreffen
praeceptor	schoolmeester, onderwijzer
praeco	afkondigen van overheidsbekendmakingen, heraut, amman (ambachtsman), baljuw, drost, schout, gerechtsbode
praedicans, -ntis	predikant
praedicatio	openlijke bekendmaking, verkondiging
praedicere	voorzeggen, voorspellen
praedictum	voorspelling, afspraak, bevel
praedictus -a	voornoemd
praedio	gisteren; de vorige dag
praeditus	voorzien van, uitgerust met, begiftigd met
praefatus	vooraf gezegd, voorafgaand
praefectus	districtshoofd, amman (ambachtsman), voogd
praefectus	voorzitter, opzichter, verantwoordelijke
praefectus aerarius	penningmeester, thesaurier
praefica	klaagvrouw (bij begrafenissen ingehuurd)
praegnans	zwanger
praegnans, -ntis	zwanger
praehabere	van tevoren hebben
praesentimare	opzeggen, van te voren aankondigen
praelatus	prelaat (iemand met een belangrijke functie in de RK kerk)
praelum	(druk)pers
praemissa, -orum N	het voornoemde
praemissis proclamationibus	na de huwelijksafkondigingen
praemissis sponsalibus	voorafgegaan door de ondertrouw
praemissis tribus bannis	na de drie huwelijksafkondigingen
praemissus	vooruitgezonden, voorafgegaan (van praemittere)
praemittendis	nadat gezegd was, wat gezegd moest worden; nadat verzonden was wat verzonden moest worden
praemittere, praemisi, praemisum	vooraf laten gaan
praemunitus	voorzien van
praenobilis	edele
praenobilis domina	edele dame
praenobilis dominus	edele heer

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

praepositus	geestelijke in rang direct onder de abt (belast met kerkelijke rechtspraak), persoon met een leidende taak, proost, hoofd van een kapittel (capitulum)
praesens	aanwezig, tegenwoordig
praesens, -ntis	aanwezig, tegenwoordig, deze
praesentia	aanwezigheid
praesentia, -orum N plur.	ook: deze akte
praesentibus (ut)testibus	in de aanwezigheid van de getuigen
praesentibus ...	in aanwezigheid van ...
praesentinus	aanwezig
praesertim	vooral, inzonderheid
praesidiarius	Behorend tot het garnizoen
praesidium	garnizoen
praestante deo	met Gods hulp
praestare	borgstaan, bewijzen, vervullen
praestare, praestiti, praestitum	verlenen
praetendens	aanstaande (echtgenoot/echtgenote)
praetendentis	van de aanstaande (echtgenoot/echtgenoot)
praeter	wegens, behalve, voorbij, langs, benevens
praeter + acc.	behalve
praetor	burgemeester, schout, provoost (net als baljuw een gerechtsdienaar); veldwachter
praetorium	stadhuis
praevia dispensatione (in tribus proclamationibus)	na het verkrijgen van vrijstelling (van de drie huwelijksafkondigingen)
praevie	(Lat. praevius) tevoren
praevignus,	zie privignus
praeviis sponsalibus et tribus bannis	voorafgegaan door ondertrouw en door de drie huwelijksafkondigingen
praeviis tribus bannis	voorafgegaan door de drie huwelijksafkondigingen, na de drie huwelijksafkondigingen
praevius	voorafgaand
pre... zie ook: prae...	
pre-adverteren	vooraankondigen
prebere	aanbieden
precarium	belasting
precedens	voorafgaande
precedente	met het voorafgaande
precium zie: pretium	
preco	zie praeco
predio	zie praedio
prefigeren	voorbesteden
prefigna	zie privigna
prefignus	zie privignus
preintimare	Opzeggen, van te voren aankondigen
prejuditie - preiuditie	Nadeel; schade
premissis	zie praemissis

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

prepositus	geestelijke in rang direct onder de abt (belast met kerkelijke rechtspraak), persoon met een leidende taak, proost
pres... zie ook: praes...	
presbyter	priester, ouderling
presdicte	(Lat.praedicere) voornoemde
presens	in bijzijn
presentia	aanwezigheid
presentibus (ut) testibus	zie praesentibus (ut) testibus
presentibus testibus	in aanwezigheid van de getuigen
presentie	aanwezigheid
preserveren	behoeden voor
presumeren	veronderstellen
presumptie	vermoeden
pretacto	te voren vermeld (aangehaald)
pretenderen	vorderen
pretentie	aanspraak
pretexeren	voorwenden
pretium	prijs
pretor	zie praetor
preudiciabel	vooordeel
prex, precis F	gebed
pridie	de vorige dag, daags ervoor, gisteren
pridoe nata	De vorige dag geboren
prijckel	moeilijkheid, gevaar
prima	de eerste dag (van de maand), eerste kind
prima noctis	in het eerste uur van de nacht
primarius	eerste, opper-
primo	ten eerste, in het begin, aanvankelijk
primogenitura	eerstgeboorterecht
primogenitus	eerstgeborene
primogenitus fontis (lett. van de doopvont)	de eerste die na Pasen met het nieuw gewijde doopwater gedoopt werd
primus	eerste (kind), voorste
princeps	koning, graaf, abt
princeps, principis	prins
principael	origineel
principael sculder	hoofdelijk schuldenaar
prinipael ende solidum	voornaamste en alleen
prior	hoofd van een mannenklooster wanneer er geab abt als hoofd is
prior, prius	eerder, tevoren
priore anno	het jaar tevoren
priseren; prisen	taxeren, naar waarde schatten
priseringe	schatting; taxatie
priusquam	alvorens, vooraleer
privaat	toilet
privatus + abl.	berooft van

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

privignus -a	stiefzoon -dochter
pro	voor, ten behoeve van, in plaats van
proamita	zuster van een overgrootvader, overoudtante
pro animae suae refrigerio	tot verkwikking van zijn ziel
proactor	stamvader
pro avia	overgrootmoeder, voormoeder
pro avitus	van de voorouders geërfd
pro avitus	voorvaderlijk
pro avunculus	broer van een overgrootmoeder, overoudoom
pro avus	overgrootvader, voorvader
probaliter	op aannemelijke gronden
probandus	hij die het bewijs moet bijbrengen, de te ondervragen persoon
probare	aannemelijk maken, bewijzen
probatio	erkenning, goedkeuring, onderzoek, bewijs
probationis causa	terwille van het bewijs
probator	muncontroleur, muntkeurmeester
probatum est	het is proefondervindelijk goed gebleken
probus	goed, degelijk, echt, deugdzaam
prochiliarcha	luitenant-kolonel
proclamare	luid roepen, schreeuwen
proclamatie	afkondiging van het voorgenomen huwelijk, roep
proclamatio, -ionis	afkondiging
procreare, procreëren	verwekken, in 't leven roepen, voortbrengen
procreatores	ouders
procul(a)	ver (van)
procuratie ad lites	volmacht om een proces te vervolgen
procuratio, ionis	machtiging
procuratio at negotia	handelsvolmacht
procurator	woordvoerder, zaakwaarnemer, advocaat, gevolmachtigde
procureren	voortbrengen, telen
procutatorium	volmacht
pro deo	om goswil, gratis
prodigi	kwistgoederen (van iemand die wegens verkwisting onder curatele wordt gesteld)
prodigus	verkwisten (persoon aan wie het beheer van zijn goederen gerechtelijk ontnomen is)
proefmeester	ambtenaar door de gilden aangesteld tot het examineren van hen, die als lid willen worden opgenomen
professio	officieel beroep, verklaring, gelofte, belijdenis
profesto	daags voor een feest
profundus	bodemloos, diep, diepte
progener	man van de kleindochter
progenerare; progenero	verwekken, in 't leven roepen
progenies	afstamming, stam, geslacht, kind
progenitor	stamvader, voorvader
progenitrix	stammoeder
progenitus	zoon, kind, ras, afstamming, nageslacht

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

prognatus	geboren, afstammeling
-----------	-----------------------

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

q.q.	qualitate qua
quadragenarius	veertigjarige, veertiger
quadragesima	veertigdagentijd, vastentijd
quadragesima ook:	Vasten
quadragesimo	veertig
quadragesimus	(vrw.-a) veertigste
quadragies	veertigmaal
quadraginta	veertig
quadraginta, -gesimus	veertig(ste)
quadrans	kwart, vierde deel
quadrante	met een kwart, op een kwart
quadriarius	voerman
quadriennis	vierjarig
quadringentesimo	vierhonderd
quadringenti, -ntesimus	vierhonderd(ste)
quae declaravit ...	die verklaarde, en zij verklaarde ...
quae nominavit patrem	die als vader noemde
quae patrem declaravit	die als vader noemde
quae patrem designare recusavit	die weigerde de vader te noemen
quaert	spelstenen; pionnen
quaestio	ondervraging, onderzoek
quae zie: qui	
qualitate qua	in hoedanigheid van, gevolmachtigd als
qualiter	zoals, hoe
quam, quem	welk (bij kind) m, vr
quam cito	zodra
quamquam	ofschoon
quandam	eertijds, wijlen
quandiu	hoelang
quando	wanneer
quantum	hoe groot, hoeveel, zo
quantus -a	hoe groot, hoeveel, zo groot als, zo veel als
qua ragesima	Vasten
quarteleren	in de wapenkunde een kwartier, een der vier vakken van een gequarteleerd wapenschild, bepaaldelijk de rechterbovenhoek, het eerste kwartier van een schild
quartieren	in de geslchtkunde, kwartier van een stamtabel of kwartierstaat, ter aanwijzing van de afstamming van vaders- en moederszijde, vooral ten bewijze dat iemands kwartieren adellijk zijn
quarto	vier; op de vierde, met een vierde, door een vierde
quartus	vierde
quartus decimus	veertiende

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

quartus gradus	vierde graad (bloedverwantschap)
quarum zie: qui	van wie, van welke (F)
quasimodo	eerste zondag na Pasen
Quasimodo	eerste zondag na Pasen, als de mis begint met "Quasimodo geniti infantes" Als pasgeboren baby's
quater	viermaal
quaterdecies	veertienmaal
quattuor	vier
quattuordecennis	veertienjarig
quattuordecim	veertien
-que	(achter een woord geplaatst) en
queesterne	1) speurhond; 2) inzamelaar van geld
quem, quam	welk (bij kind) m, vr
quem M, quam F, quod N	die (acc.)
quene	een vrouw op leeftijd, een vrouw met ervaring en levenswijsheid, oud wijf
quereleren (queruleren)	zich beklagen over
questus	kostwinning, verdienste, winst
qui	die
quia	omdat
quibus zie: qui	aan, voor, door wie/welke
quidam	de een of andere
quidem	inderdaad, zeker
quietum	Beschutting
quietus	kalm, rustig
quietus	rustig
qui fuit ... annis	die ... jaar oud was
qui M, quae F, quod N	die (betrekkelijk voornaamwoord)
qui mecum	die met mij
quindecennis	vijftienjarig
quindecies	vijftienmaal
quindecim	vijftien
quindecimus	vijftiende
quingentesimus	vijfhonderdste
quingenti	vijfhonderd
quingenti, quingesimus	vijfhonderd(sten)
quingenties	vijfhonderdmaal
quinguagenarius	vijftiger, vijftigjarige
quingagesimus	vijftigste
quinguagies	vijftigmaal
quinguaginta, -gesimus	vijftig(sten)
quinque	vijf
quinquennis	vijfjarig
quinquies	vijfmaal
quintam matutinam	vijf uur in de morgen
quinterne	5 samengevouwen boekbladeren (denk aan katern)
quinto	op de vijfde

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

quintus	vijfde
quintus decimus	vijftiende

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

r.	recto
R.D.; r.do.: r.dmo.	reverendus Dominus
rel.	relictus
ren.	renatus
reqte	requeste
r.fl.	relicta filia, relictus filius
R.I.P.	requiescat in pace
rammeien	met een dik en lang stuk hout kapot maken; rammen
rasor pannorum	lakenscheerder
ratam (ob)servare	Van waarde houden
ratihabitio, -nis F	ratificatie, goedkeuring, bekrachtiging (van handelingen verricht door een zaakwaarnemer zonder volmacht)
ratio, -nis F	reden, rede, verstand
ratiocinator	boekhouder, rentmeester, advocaat
ratione dubii	om reden van de twijfel
ratione privatus	berooft van zinnen
ratum habere, (ob)servare	geldig verklaren, bekrachtigen, ratificeren
ratus	geldig
reale	werkelijk (bijv. naamw.)
realis	werkelijk (bijv. naamw.)
realiter	werkelijk (bijwoord)
reatus	schuld
rebaptizatus	herdoopt
rebeeke	driesnarige viool
receptor	ontvanger (van bijv. belastingen)
rechtzweer	volle neef of nicht
recipisse; recipisse	Kwitantie, ontvangstbewijs
recitereren	heraanleggen
reconventie,	zie conventie
recours	toevlucht
recto (folio)	op de voorzijde van het blad
rector	leider, bestuurder, graaf, burgemeester, pastoor
rectum	recht, rechtvaardig (lijd.voorw.)
rectus	recht, rechtvaardig
recusare	weigeren
red(d)itus, -us	opbrengst, inkomen
reddituarius	van de pacht; rentmeester
redditus	Opbrengst
redemptio - redemptie	Terugkoop, lossing
redemptor	handelaar, koopman, Verlosser, Heiland, Zaligmaker
reden	in de uitdrukking: reden en kleden = van kleren voorzien
redimere	Terugkopen, lossen
reditibus pauperum vivens	levend van de uitkeringen aan de armen
reditus	terugkeer, rente, opbrengst

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

redoute	schrans, hoekige verschansing in de stadswallen (in dialect: rondut)
redresseren	herstellen; goed maken
reetrecker	landmeter, erfscheider, rooimeester
reeuroof = reeroof	lijkroof, ook lijkberoving
reeuwech	weg waarlangs lijken naar het kerkhof werden gebracht, lijkweg
reeuwen	een lijk afleggen, het reinigen en voor de begrafenis in gereedheid brengen
reeuwer, reeuwige	lijkenaflegger, oppasser van besmettelijke zieken en ontsmetter hunner lijken
refectus (sacramentis)	gesterkt (door de sacramenten), bediend
referendus dominus	eerwaarde heer
refisa	teruggegeven, teruggestort, terugbetaald
regeneratie	wederopwekking, wedergeboorte, vernieuwing, doop
regeneratus	(vrw-a) wedergeboren, gedoopt
regenoten	aanpalen, grenzende, aangelanden
regina	koningin
registrum	register
registrum baptizatorum	doopboek
registrum defunctorum	overlijdensregister
registrum iunctorium	trouwboek
registrum matrimonio	trouwboek
registrum matrimonio coniunctorum	trouwregister
registrum mortuorum	overlijdensregister
regnum	koninkrijk
reguarderende	betreffende
reijchel	balk, horizontaal geplaatst in houtbouw
reijzen	keren
reiteren	herhalen; hervatten
rekenkamer	instantie die zich bezig hield met het beheer van vorstelijke financiën
relaxatio, -nis F	vrijstelling
relicta; vidua	weduwe, achtergelaten vrouw
relicta filia	nagelaten dochter
relictis ...	met achterlating van ...
relictis binis filiis majorennis	met nalating van twee meerderjarige zonen
relictis duabus filiabus	met nalating van twee dochters
relictis tribus prolibus	met nalating van drie kinderen
relictus	weduwenaar, achtergelaten, achtergebleven
relictus viduus	weduwenaar
relievement	hersteling in verloren rechten
relieuen	leenverhef; recht welk de leenman betaalt
relinquens	achterlatend, overblijvend
relinquens post se uxorem cum prolibus	een vrouw met ... kinderen achterlatend
relinquere, reliqui, relictum	achterlaten
reliqua, reliquiae, reliquus	al de rest, overgebleven

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

reliquaire	relikschrijn
remigie; remise	koetshuis; loods
remissis (omnibus) bannis	met nalating van (alle) huwelijksafkondigingen
remissis ...	met achterwegelating van ...
remissis proclamationibus	met nalating van de huwelijksafkondigingen
remittere	terugzenden, verwijzen
remittere, remisi, remissum	achterwege laten; kwijtschelden, vergeven
remitteren	Kwijtschelden
remonstrant	betoog; bezwaarschrift
renatus -a	wedergeboren = gedoopt
rendant	rekening heeft gemaakt en overdraagt
rentgelder, rentgever	wie intrest moet betalen voor geleend kapitaal
rentlichter	opnemer van een rente
renuntiatio	Afstand doen van, opzegging
repartitie	verdeling
reportare	Van zijn kant overdragen
reprimeren	verdrukken, bedwingen
repromittere	Van zijn kant beloven
repudiatio	(vrw.-a) gescheiden, verstoten; verwerping van een erfenis
repudium	chtscheiding, beëindiging van de verloving, scheidsbrief (van de man aan zijn vrouw)
requeste	verzoek
requiem	dodenmis (letterlijk: rust)
requiem aeternam dona ei domine	heer schenk hem de eeuwige rust
requies	rust, ontspanning
requiescat in pace	hij/zij moge rusten in vrede
requievit in Domino	hij/zij rustte in de Heer
requirere, requisivi, requisitum III	vragen, vereisen
requireren	Verzoeken
requisitis denunciationibus	met de vereiste huwelijksafkondigingen
requisitus ad hunc actum	gevraagd voor het opmaken van deze akte
reris; res	zaak, ding, voorwerp, feit
resbalk	duidt het hoogst toegestane waterpeil aan van een molen
rescribent	verweerder
rescriptie	schriftelijk antwoord
rese	reis; krijgstoet
resen	rijshout om wanden te maken (van schuur)
resepelibilis	herbegraven+B29
res familiaris	vermogen, bezit
residere	blijven zitten, overblijven, zich neerzetten, zich vestigen
residere	wonen
residet	woont, verblijft
residet apud	woont, verblijft bij
residet continuo in oppido	woont steeds in de stad
residet extra	woont buiten
resignare	Opzeggen
resignare de	afstand doen van

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

resolutie	beslissing die op de vergaderingen van de schepenkamers genomen wordt
respecte	opzichte
responderen	verantwoorden
restitutie	teruggave; vergoeding; in de oude toestand brengen van iets
restrictie	beperking
retentus	teruggehouden, teruggetrokken, bewaard
reticentie	verzwijging
retulit	heeft aan het licht gebracht
reus	aangeklaagde
revalidare	achteraf wettigen
revalidatus	achteraf gewettigd
revenueen	opbrengsten, inkomsten
reverendissimus	hoogerwaarde
reverendo	aan de eerwaarde
reverendus	eerwaarde
reverendus dominus	eerwaarde heer
revereri	schromen, vrezen, eerbiedingen, hoogachten
reverti, reversus sum	terugkeren (ook: in iemands bezit)
revoceren	herroepen
revoco	is herroepen
rex	koning
Rhena / Hreni	Rhemen
rhenanus	van, aan de Rijn
Rhenus	Rijn
rheuma, tis N	reumatiek
rheumate	door reumatiek
Rhotnacensis	Ronse
ribaldus	landloper, vlegel, deugniet
ribaude	vrouw van lichte zeden

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sacel.
sc.
scolas.
sct.
sen.
S.P.Q.
S.R.E.
S.(S.)
s.s.
ss
st.
st.
S.T.D.
susc.
saardoek
Sabaudia
sabaudus
sabbati dies
sabbatum
Sablones
sacellani
sacellum
sacer
sacerdos
sacra
sacra baptismatis unda ablutus
sacra communio
sacramentaliter
sacramentis munitus
sacramento sacri olei munitus
sacramentum
sacramentum extremae unctionis
sacramentum matrimonii
sacramentum poenitentiae
sacrista
sacrista(nus); sacrificista
sacro oleo
sacro oleo provisus
sacrum Romanum Imperium
saecularis
saeculum
saepe
saepes
saepius
saga

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sainteurs
saiseren
salarium
salarius
saldus
Salia Vetus
saltem restaret
salus, -utis F
salvo
salvo justo
samaris
samiator
sammēt
sancta, -us
sanctae theologiae doctor
sanctimonialis
sanctis sacramentis
Sanctum / Sancti / Ad Sanctos
sanctum sanctorum
sanctus -a
sandicator
sanguin
sanguinem spuens
sanguinis fluxum
sanguis, -guinis M
sapiens
sapientiea
saponarius
sarcire
sargie
sarneken
sarrator lignorum
sartor
satrix
saserdos
satelles
satelles
satisfacere
satisfacere + dat.
satrapa
satrix
sauoir = savoor
scabelleken
scabini
scabinus
scala
Scaldia

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Scaldis, -is
scandularius
scaren
schabbèl
schabinale
schaerbosch
schaloetsenmaker schaloot-
schansloper
schapraai
schelling
schepenen
scherprechter
scholaris
scholasticus
schorsewoensdag
schoth ende loth
schuerbaer
schutgevaarte houden
scildye
scilicet
scindere
scissum
sclatorius
sclopetus
sclopetus
Slusa / Slusa
scoer
scolaris
scolasticus
scoparius
Scorla
scorpionarius
scorta
scortator
scortum
scribe; scribe
scribere
scriniarius
scriniarius
scrinifex
scripsit
scriptor
scrutarius
scuffelrogge

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sculptor imaginum
scultetia
scultetus
scutterie
scutum
se
se affinare
secluderen
secoureren
secretet
secretarius
secta
secta luteranorum
sectio, -nis F (Caesaria)
secula seculorum
secundo
secundus
secundus gradus
sed
sedecennis
sedecim
seel
sella
selle, sel
sellarius; sellator
semel
semen
semiennis
semijt
seminis
semistultus
semita
semper
senator,
senator, -is
senatus populusque ...
sendicq
senechaussee
senectus
senectus, -tutis F
senectute confectus
senectutis
senescalcus
senescalissa
senex
senexadolescens

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

senii
senilicus
senilis
senio confectus
senio consumptus
senior
senis
senium
sententia
sententiam inter missarum solemnna
sententiare
sententia - sententie
sepelire, sepelivi, sepultus
sepelivi, sepelibilis
septem
septembris
septemdecies
septemdecim
septem dies
septemvir
septennis
septentrio
septentrional (Brabant -)
septentrionalis
septies
septimana
septimanarum
septimo
septimo
septimontanus
septimus
septimus decimus
septingentesimo
septingentesimus
septingenti
septuagenarius
septuagenties
septuagesimo
septuagesimus
septuagies
septuaginta
septuaginta, -gesimus
septuennis
sepulc(h)rum
sepultor mortuorum
sepultura
sepultura (dies sepulturæ)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sepultus -a
sepultus in choro
sepultus in coemeterio
sepultus in ecclesia
sepultus in ecclesiae navi
sepultus in templo
sepultus zie sepelire
sequi, secutus sum
sericarius
servatis servandis
servire
servitium
servitus; servituden
servitutes rerum
servus
sescentesimo
sescentesimus
sescenti
sescenties
se scribere ignaros declaraverunt
se scribere ignarum declaravit
sesquiennis
sester; sister
setboeck
seu
sevus
sex
sexagenarius
sexagesimo
sexagesimus
sexagies
sexaginta
sexaginta, sexagesimus
sexdecim
sexennis
sexies
sexto
sextus
sextus decimus
sextus
sheerenstraet
sibbe
sibi
sic
sic fuit emptor contentus
Sichemium

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sickele
sicut
sicut et
sigillum
signa
signatum erat
signatura
signifer
signum
siligo, -iginis F
sille, sil
silva
Silvadicensis
silva ducis
similarius
similis
simul
simulatie
sincklyck
sindaal
sine
sine die
singularis
singulus
sinistram
sint Catharina-avond
sint stevens dag
sinxen
situ
situs
sit venia verbo
sive
sixe(ne); tgixene
slang(stuk)
sloof
Slusa / Sclusa
smaldeeling
smeerkaars
snuiten
soboles
sobrina
sobrinus
sobrius
socer
soceri
socer magnus
socer major

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

socius
socrinus
socrus
socrus magna
socrus major
Sogniacum
soldanus; soldenier
solebat
solemnicatio
solemnitatio
solemniter
solemnizatum, solemnizatus
solemnis; sollennitas, -tatis F (ook -mn-)
solemnizare (ook -mn-)
solere, solui
solet fieri
solicessatio
solidum
solidus
solidus
solitis proclamationibus
solitus
sollemnia (missarum)
sollers
solum
solus
solus; solum (adv.)
soluta
solutum
solutus
solvere
solvere, solvi, solutum
solvit
sommier
sonderlinghe
soror
sororcula
sorores
sororis
sororius
sororpatris
sororum
Spandanae Aquae / Fons Tungrorum
specialis, specialiter
spectare ad
spek en werk
spelivi
spica

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

spicarium
spiker; spijker
spina
spinden
spiritualis
spiritum Deo reddivit
spiritum exhalavit
spiritus, -us (sanctus)
spissus
spoliationes
spondere
sponsa
sponsa avunculo
sponsalia
sponsalia (contrahere)
sponsalis
sponsalium
sponsari
sponsi
sponsi
sponsi avunculo
sponsio
sponsor
sponsoris
sponsus
sportifex
sportularius
spoulleren
springaal
sprintifex
spurcus
spurius
spurius -a
sputo sanguinis
staaksgewijs
stagnifusor
stallagium
stannarius
stanneus
stare ad
stare ad iura patrie et vicinorum
staterarius
statim
statuere

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

status, -us
status animarum
Stauria
stave
St Denys
steken
sterculinum
sterfman
sterilitas
sterquilinum
stiklijf
stille - stillecamere
stilleganger
stilo (brabantia)
stilo novo
stipis, stips
stirpis
stirps
stitor
St Jansmisse
St Jorisdach
St Lambrecht
St Margriet
stokbewaarder
stokslag
stond
stormhoed
stoter
stramen
strata
St Remeysmisse
St Stevensdag
studiosus
studiosus
studium
stuferus
stuiver
stultus -a
stylen
suae coniugis (legitimae)
suae uxoris (legitimae)
sub
subalterm
subcenturio
subcommendator

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sub conditione
subdere
sub dimissorialibus Reverendus Dominus pastoris sponsi
subditus
sub hac condicione
sub hac parochia
subhastatie
subitanea morte
subitancee

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sacellanus
scilicet
scolasticus
sanctus
senior
senatus populusque ...
Sancta Romana Ecclesia
susceptores
sancti
subscripsi
stupherus
sunt; sanctus
sanctae theologiae doctor
susceperunt
saerckdoeck: zekere halfwollen of katoenen stof, fustein; saerck, Trijp, Bombazijn,
Savoie
Savoois
zaterdag
zaterdag
Venlo
kapelanen, onderpastoors, geestelijken die de
kapel
heilig, gewijd
priester, kapelaan
Heilig
gezuiverd door het Heilig Water van het doopsel
de Heilige Communie
sacramenteel
voorzien van de sacramenten
voorzien van het Heilig Oliesel
sacrament
het sacrament van het Laatste Oliesel
het sacrament van het huwelijk
het sacrament van de Biecht
koster
misdienaar, koster
met het H. Oliesel
voorzien van het Heilig Oliesel
het Heilige Roomse Rijk
wereldlijk
eeuw
dikwijls, herhaaldelijk
omheinig, haag
vaak, meerdere malen
waarzegster, tovenares

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

vrije boeren die zich, in de vroege middeleeuwen, onder de hoede stelden van kerk of klooster
vatten; vasthouden
zoutziederij; salaris
zoutzieder, zouthandelaar
waardeloos, ongebruikt, schuldig
Oldenzaal
er zou overblijven
heil
met voorbehoud
ongeveer, min of meer
lang open kleding (priesterkleding)
slijper, polijster (van wapens en gereedschap)
soort fluweel
Heilige
doctor in de godgeleerdheid
religieus, devoot, heilig persoon
met de Heilige sacramenten
Xanten
het Heilige der Heiligen
heilig
stoffenverver (sandyx = rode verfstof)
bloedrood
bloed spuwend
bloedvloeijing, bloedstroom
bloed
wijs, verstandig
wijsheid
zeepzieder
verstellen, herstellen
deken (stoffen lap)
!?! waarschijnlijk een klein straatje
houtzager
kleermaker, snijder
kleermaakster
Priester
Gerechtsbode
vazal, leenman, gewapend bediende
Deugdelijk houden
bevredigen
stadhouder, leenman
kleermaakster
vijver voor kweek van vis
zitbankje
schepenen, wethouders
schepen, wethouder
ladder
Schouwen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Schelde
dakdekker
Oogst
voetbankje
verklaring van de schepenen
bos dat na een bepaalde tijd, 5 jaar of meer, gekapt wordt
klompschoenen (schoenen met houten zolen) ofwel schaatsen
een lange sluitende jas van grove stof die door soldaten gefragen wordt die op wacht staan
provisiekast
rekenmunt, 1/20 van een pond
door het volk gekozen raadsleden
beul
scholier
scholaster, hoofd van kapittelschool
woensdag voor Pasen
aandeel in belasting = is eene verouderde uitdrukking voor belasting betalen, aan zijne verplichtingen als burger voldoen; nl. scot ende lot ghelden, belastingplichtig zijn, zijne belastingen betalen, syn. van te scote ende te lote staan. Het znw. scot wordt afgeleid van het ww. scieten, in den zin van geld schieten, tot iets bijdragen, terwijl men onder lot moet verstaan 'door het lot bepaald aandeel'
gewassen die rijp zijn om opgeslagen te worden (in de schuur)
de kanonnen laten afschieten
waarschijnlijk afleiding van schild, afdak
namelijk, te weten
uit-, weghalen (bij een bevalling)
eruitgerukt
dakdekker, leidekker
buks, geweer, geweerschot
haakbus, handbus
Sluis
schor, buitendijkse grond
Scholier
scholaster, hoofdschoolmeester (vaak een geestelijke)
straatveger, bezembinder
Schoorl
(kruis)boogschutter
lichtekooi; ongehuwde moeder
hoerenloper, verwekker van onecht kind
hoer
secretaris, klerk, schrijver
schrijven
schrijnwerker, meubelmaker; secretaris
notarisassistent; kastenmaker
zie scriniarius
heeft geschreven
schrijver, klerk, secretaris, opsteller (van testamenten)
uitdragen, opkoper, oudeklarenkoper

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

beeldhouwer
schoutenambacht
schout (vertegenwoordiger van de landsheer bij de lage gerechten), hoofd van gerecht en politie, politiebeambte
jacht
schild
zich
door huwelijk verwant worden, verzwageren
afzonderen, uitsluiten
helpen, bijstaan
toilet
secretaris, stadsschrijver
secte
de secte der lutheranen
(keizer)snede
tot alle eeuwigheid
ten tweede, op de tweede
tweede
tweede graad (verwantschap)
maar
zestienjarig
zestien
zegel
stoel, draagstoel, zetel, zadel
dachwant (Hageland)
zadelmaker
eenmaal
zaad, kroost, spruit, geslacht
een half jaar oud
zijde
van het zaad, van het nageslacht
halfdwaas
wegje, voetpad
altijd
zie sellarius
lid van het stadsbestuur, raadslid, schepen
de senaat en het volk van ...
syndic, huismeester
rechtsgebied van een seneschalk, rechtbank van een senechalk
ouderdom, hoge leeftijd
ouderdom
zwak van ouderdom
van de ouderdom
hofmaarschalk, oudste dienaar
vrouw van een hofmaarschalk
oud, bejaard, grijsaard, oudeman/vrouw (meestal boven de zestig jaar)
oude vrijer

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

van de ouderdomszwakte, van het verval van krachten
oud mannetje
afgeleefd, vervallen door ouderdom
door ouderdom uitgeput
door ouderdom uitgeput
de oudere, de oudste
van de oude, van de grijsaard
ouderdomszwakte, verval van krachten
vonnis
tijdens de mis
vonissen
vonnis
begraven
begraven, verbergen
zeven
september
zeventienmaal
zeventien
zeven dagen
lid van een college van zeven
zeven jaar oud
noorden
Noord Brabant
noordelijk
zevenmaal
week
Weken
zeven
op de zevende
uit Zevenbergen
zevende
zeventiende
zevenhonder
zevenhonderdste
zevenhonderd
zeventiger, zeventigjarige
zevenhonderdmaal
zeventig
zeventigste
zeventigmaal
zeventig
zeventig(ste)
zevenjarige
graf, grafmonument
Doodgraver
begrafenis, graf, het verbranden van een lijk
begrafenis (dag van ~)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

begraven
in het koor begraven
op het kerkhof begraven
in de kerk begraven
in het schip van de kerk begraven
In de kerk begraven
begraven
volgend
zijdehandelaar, zijdewerker, zijdeweaver
met in achtneming van de voorschriften
ijverig dienen
diens
erfdienstbaarheid (op een huis of een stuk grond), dienstbaarheid
erfdienstbaarheden (op een huis of een stuk grond), lasten waarmee een erf is bezwaard ten dienste van een ander erf
knecht, dienaar, bediende, lakei, gezelschap, ook beambte
zeshonderd
zeshonderdste
zeshonderd
zeshonderdmaal
verklaarden niet te kunnen schrijven
verklaarde niet te kunnen schrijven
van anderhalfjaar
inhoudsmaat van droge waren, gewoonlijk 156 l
alle belastingplichtigen met wat ze moeten afdragen
of zes zes
knecht
zes
zestigjarige, zestiger
zestig
zestigste
zestigmaal
zestig
zestig(st)e
zestien
zes jaar oud
zesmaal
zes
zesde
zestiende
geslacht
= des heerenstraat = heerstraat: grote weg, grote straat (komt van heirweg)
de familie; verwanten of familieleden
aan zich, aan hem, aan haar, aan hen
zo, op deze wijze
Zo was de koper tevreden
Zichem

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

sikkel
zoals, alsof
zoals ook
zegel, zegelring, beeldje
teken
was getekend
handtekening
vaandeldrager, aanvoerder
teken
rogge
dachwant (Hageland)
bos, woud
van Den Bosch
sHertogenbosch
bakker van wittebrood
gelijk
tegelijk, tezamen
het verrichten van schijnhandelingen, meestal door het opmaken van een akte met onware inhoud
lijk dat moet bijgezet worden
linnen, zijde, taft; fijne geweven stof
zonder
zonder bepaalde dag van behandeling (bij een rechtszaak)
afzonderlijk, uitzonderlijk, buitengewoon
afzonderlijk, een enkel
ter linker zijde
24 november
26 december
Pinsteren
ter plaatse
plaats, de situatie, oorspronkelijke toestand
vergeef me het woord; men veroorlove de uitdrukking
ofwel
putzwengel
lang kanon van klein kaliber
afgeleefde werkster
Sluis
verdere verdeling van een goed
een van vet gemaakte kaars (deze waren goedkoper dan waskaarsen)
afknijpen, wegnemen van de lont van een kaars
kind, afstammeling, nakomeling (ook suboles)
nicht
neef
nuchter, matig, bezadigd
schoonvader
van de schoonvader
grootvader van de huwelijkspartner
overgrootvader van de huwelijkspartner

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

verbondene, partner
vrouwsbroeder, zwager
schoonmoeder
grootmoeder van de huwelijkspartner
overgrootmoeder van de huwelijkspartner
Soignies
huurling, soldaat
hij placht
huwelijksvoltrekking
plechtigheid, formaliteit
plechtig
ingezegend
plechtig(heid)
inzegenen, (akte) opmaken
plegen
gewoonlijk gebeurt, gebruikelijk is
braakligging
muntstuk, schelling
massief, dicht, vast, hard, duurzaam
(als deel van een pond:) schelling, (als deel van een gulden:) stuiver
na de gebruikelijke huwelijksafkondigingen
gewoon
de plechtigheid (van de mis)
bekwaam
alleen (lijd. voorw.)
alleen
alleen
ongehuwde vrouw, alleenstaande vrouw
voor de hele som
ongehuwde man, alleenstaande man
Betalen, voldoen
betalen
heeft betaald
lastpaard van een edelman
bijzondere
zus - kloosterzuster
zustertje
de zusters
zus
zwager, zustersman, zusterlijk
zuster van de vader
van de zusters
Spa
bijzonder, in het bijzonder
toebehoren aan
grove verwarde draden van vlas of hennep
Ik heb begraven
korenaar

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

graanzolder
korenschuur; zolderschuur (latijn: spicarium)
haagdoren
klein broodje werd uitgedeeld bij begrafenis
geestelijk
gaf zijn/haar geest aan God terug
blies de laatste adem uit
(Heilige) Geest
opeengedrongen, dicht
vernielingen, brandstichtingen, plunderingen
plechtig beloven, verbinden
bruid
oom langs de zijde van de bruid
verloving, trouwbeloften, ondertrouw, verlovingfeest, huwelijksonderricht, bruidschat, huwelijksgift
verloving, ondertrouw (trouwbelofte afleggen)
betreffend de verloving
van de verloving
huwen, met iemand trouwen
bruidegom
het bruidspaar
oom langs de zijde van de bruidegom
plechtige belofte, verbintenis
borg, doopgetuige
van de borg, van de doopgetuige
aanstaande bruidegom, verloofde
mandenmaker
mandenmaker, mandenvlechter, biezenvlechter
plunderen (Frans: spolier)
werptuig voor metalen en stenen kogels
speldenmaker
vuil, gemeen, verachterlijk, lelijk
buitenechtelijk
bastaard, (onwettig) kind
door een bloedspuwing
bijv iemand heeft 4 broers en zusters dat zijn vier staken. Elke staak krijgt evenveel al heeft 1 broer 2 kinderen en een ander 6. Hoofdsgewijs: iedereen krijgt evenveel: elke neef of nicht krijgt hetzelfde
Tinnegieter
uitstalrecht op een marktplaats
tinnegieter
tin
vallen onder
Vallen onder het land- en buurrecht
wagenmaker, rijtuigmaker
terstond
plaatsen, bouwen, aannemen, vaststellen, uitspraak doen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

toestand, stand, lijst
(lett. staat van de zielen) lijst van de parochianen
Stavoren
knots, het wapen van de strijders te voet, goedendag
9 oktober
er op gaan blazen
mesthoop, beerput
leenman van een leengoed bij wiens dood een bedrag moet betaald worden aan de leenheer ; fictief leenman bij een kerkelijke instantie
onvruchtbaarheid
mesthoop, beerput
doorgestikt stijf keurslijf, vaak van fijne stof, door vrouwen gedragen
toilet
bordeelsluiper
stijl (brabantse) (gebuikt in jaartelling, begon met paastijd)
nieuwe stijl (ingevoerd 1582 door Gregorius XIII, 4 okt oude stijl werd 14 okt nieuwe stijl)
aalmoes, geldelijke bijdrage
van de stam, van de familie, van de afstammeling, van de nakomeling
stam, familie, afstammeling, nakomeling
kramer
24 juni
23 april
17 september
20 juli
bewaker, cipier
toewijzing van de verkoop
uur; tijdstip
eenvoudige helm zonder vizier, kin- of nekstuk, meestal met een rand
munt ter waarde van 2½ stuiver
stro
straat
1 oktober (Str Remigius)
26 december
studerend, student
ijverig, student
ijver, studie
stuiver
= 12 penningen of 12 denieren of 4 oorden
gek, zot, beroofd van zijn/haar zinnen
rechte stukken hout (voor bouw)
van zijn (wettige) echtgenote
van zijn (wettige) echtgenote
onder, omstreeks, tegen
ondergeschikt, van lagere rang
tweede- of onderluitenant
officier

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

onder voorwaarde (een doop 'onder voorwaarde' betekent dat de dopeling nog niet of niet geldig was gedoopt, zoals het herdopen van bekeerlingen uit het protestantisme of van babies die uit nood alvast door de vroedvrouw waren gedoopt)
onderwerpen, onderplaatsen
met de verlofbrieven van de eerwaarde heer pastoor van de bruidegom
onderdaan, leenman, ingezetene, inwoner
onder deze voorwaarde
onder deze parochie
verkoop bij opbod, openbare verkoop
door een plotselinge dood
(Lat. subitaneus) plotseling

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

t.; test.	testes
tabaert	lang overkleed voor mannen en vrouwen
tabe	wegens tering
tabellarius	(post)bode, looper, brievenbesteller
tabellio	zie tabellarius
tabemarius	winkelier, herbergier
tabemator	zie tabernarius
taberna	houten gebouw, winkel, herberg, werkplaats
tabes	tering
tabulatum	houten gewelf, zoldering, verdiep
tachtecheyt	ten achteren, achterstel, achterstallig
tactu apoplexico	door een beroerte, door een aanval getroffen
tactus	getroffen, gewond, gebroken
tactus fulmine	getroffen door de bliksem
taerningen	teerlingen, dobbelstenen
taf	zijden stof
taille	belasting aangetekend op de kerfstok
taille personelle	hoofdgeld
tailler	omslag, ommeslaan, verdelen belasting leggen op het volk
taille reelle	grondbelasting
talemetarius	bakker
talentum	talent = ongeveer 26 kg zilver
talge	omslag, aandeel in geldelijke lasten
talis pater, qualis filius	zo vader, zo zoon
tamen	toch
tamquam	alsof, als
tandem	eindelijk, tenslotte
tangere; tetigi; tactum	aanraken, beroeren, treffen, bereiken
tanquam	als, zoals
tantum	alleen, slechts
tantus	zoveel, zo groot, zo zeer
tapetium artifex	tapijtwerker
tasite	stilzwijgend
taux	Belasting
taxandria	Kempen; Turnhout
taxandrum	Tessengerlo (Stad)
taxe de main morte	belasting op goederen in de dode hand, (belasting die de overgangsrechten vervangt)
Tectensis pagus	Valkenburg
tector	Stucadoor, frescoschilder
tector diomorum	dakdekker, dakmaker
tector laterum	ticheldekker, dakpannenlegger
tector stramineus	strodaklegger, rietdekker
tectum	dak, bedekte ruimte
tegere	bedeen, beschermen, verbergen
tegula	dakpan

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

tegularia	steenbakkerij
tegularius	pannenbakker, steenbakker, dakpannenlegger
te iudice	naar uw oordeel
telonei receptor	ontvanger der belastingen
teloneum	tol, belasting
temerair	onversaagd, roekeloos
tempestas	periode, tijd, ruimte, weersgesteldheid, storm
tempest ive	tijdig, op de juiste tijd
templum	kerk
temporalis	tijdelijk, wereldlijk
tempore clauso	besloten tijd (vastentijd: tijd waarin niet mocht gehuwd worden, advent en vastentijd)
tempore necessitatis	in tijd van nood
tempus, tempore	tijd
tempus clausum	besloten tijd (vastentijd: tijd waarin niet mocht gehuwd worden, advent en vastentijd)
Tenæ Mons / Tillæ Mons	Tienen (Tirlemont)
tenebras	duisternis
Tenera	Dender
teneramunda	dendermonde (stad in B)
tenere, tenui, tentum II	hebben, houden, innemen
ten fine	ten einde
tenneur	inhoud
ten regarde	ten aanzien
ter	driemaal
ter decies	dertienmaal
ter dendel	het derde deel
Tergum / Gaudanum / Gouda / Golda	Gouda
ter milesimus	drieduizendste
ter milies	drieduizendmaal
terminus	termijn, eind; grenspaal
terminus vitae	de dood (letterlijk: einde van het leven)
ternplarius	ridder van de Orde der Tempeliers,
terra decimalis	tiendenland (land waarvan men een tiende deel van de oogst aan de eigenaar moet afstaan, soort pachtstelsel, zie ook decima)
territorium	land
tertiam	derde
tertio	drie, op de derde, met de derde
tertius -a	derde
tertius gradus	derde graad (bloedverwantschap)
testa	pot
testament obtenu par captation	testament bekomen door vleierij en arglist
testari	getuigen, verzekeren, bewijzen
testes	getuigen, doopgetuigen, huwelijksgetuigen
testes -iierunt	getuigen zijn geweest
testibus	met als getuigen
testimonium	getuigenis

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

testis	getuige, doopgetuige, huwelijksgetuige
teutonice	in het Duits, in het Nederlands
teutonicus	Duits, Nederlands
Texla	Texel
textor	wever
textores	wevers
textor laneorum	wolwever
textor lineorum	linnenwever
textor tapitorum	linnenwever
textrix, textricis	weefster
tgixene; sixe(ne)	putzwengel
thenae	Tienen (stad)
thenis; thenensis	Tienen (stad)
theolonium	marktgeld (Frans: tonlieu)
thesaurarius	schatbewaarder
T(h)iela / Tillium	Tiel
thinorennis	minderjarige
tholus	koepeldak
thoro ex illegitimo	uit onecht gesproten
thorum -us	bed (huwelijks-)
Threnta / Thrianta / Trenta	Drente
thus; thurus	wierook
thysicus	teringlijder
thysis	tering
tiend	gedeelte van de oogst die moet afgedragen worden aan kerk of heer
timore ipso	alleen
tinc(t)io	doop
tinctor	textielverver
tinne	het hoogste gedeelte, top, bovenrand van een gebouw
tiro, -nis	leerling
tocht; toechte	Vruchtgebruik
tochtersse	vruchtgebruikster
toemaat	het laatste maaisel
tomber en déshérence	erfenis aan de staat of de landsheer vervallen
tome	deel (boekdeel)
tomeator	draaier, beeldhouwer
tonsor	barbier, schapenscheerder
toogen	gat (houtbewerking)
toot	muts, kap, mantel, priestersteek
tootschoen	schoen met een lange puntige neus
toparchus	heer van een erfgoed
torcular	(wijn)pers
tornacum - tornaci (Tornacensis)	Doornik (stad) (van Doornik)
tornator	Pottenbakker
tornator, -is	pottenbakker
torus	kussen, matras, bed

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

totalis, (bijwoord) totaliter	totaal
totus , gen. totius	geheel
tournooys	Franse zilveren munt, oude groten geslagen in Tours, = 17 penning
toxandria	Visé (stad)
tradantur hee littere	Deze schepenakten moeten overhandigd worden
tradatur	Moet overhandigd worden aan degene die wijkt
tradere, tradidi, traditum III	overhandigen
Traiectensis	van Utrecht
Traiectum, Traiecti	Utrecht, te Utrecht
trans	doorheen, over
transeat	overgedragen; gaat over
transferre	overdragen
transiens	reiziger
transigeren	overeenkomen; een compromis sluiten
transire, transi(v)i, transitum	overgaan
Transisalana Provincia	Overijssel
translaet	overdracht; overbrengen
translatus	overgebracht
transportante	overdrager
trapezita	geldwisselaar, bankier
trecentesimo	driehonderd
trecentesimus	driehonderdste
trecenti	driehonderd
trecenti, trecentesimus	driehonderd(ste)
trecenties	driehonderdmaal
tredecennis	dertienjarig
tredecim	dertien
tredecimus	dertiende
treen	Gebruiksvoorwerpen gedraaid uit diverse houtsoorten worden verzameld onder de term 'treen'
tregemini	zie trigemini
Trenta / Threnta / Thrianta	Drente
tres, trium, tribus	drie
trezieschalken	schaal voor suikergoed
tria	drie
tria milia	drieduizend
tribunus	overste, bevelhebber, gildemeester
tribus	gilde, vereniging, geslacht, familie, stam
tribus habitis proclamationibus	na de drie huwelijksafkondigingen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

u.a.	ut ante
u.i.	ut infra
u.s.	ut supra
ux.	uxor
ux noe	uxoris nomine = in naam van zijn vrouw
ubi	waar
ubique	op alle plaatsen
uithof	de boerderij bij een klooster behorende maar buiten op het platteland
uitstellen	kleeden, uitdossen; uitzet geven
uitwinninge	schulden doen delven door verkoop van onroerend goed
ulcer, -is	zweer
ulcere	door een zweer
ulich	opzettelijk
ultimo die; ultima die	op de laatste dag (van de maand)
ultimum diem vitae clausit	sloot zijn laatste levensdag af
ultimus	laatste
ultra	verder, over de grens
ultrajectum	Utrecht (stad)
umbra	schaduw
un(i)genitus; -gena	eniggeboren
unanymis	unaniem, eenstemmig
unctio extrema	laatste oliesel, zalving (van een stervende)
unctus	gezalfd, vet
unda	golf, water
unde	van waar, waar van daan
undecennis	elfjarig
undecies	elfmaal
undecim	elf
undecimus	elfde
unde obligavit se et sua	dientengevolge verbond hij/zij zich zelve en zijn/haar bezit
undetricesimus	negenentwintigste
undetricies	negenentwintigmaal
undetriginta	negenentwintig
undevicesimus	negentiende
undevicies	negentienmaal
undeviginti	negentien
undique	van alle kanten
unetvicesimus	eenentwintigste
unetvicies	eenentwintigmaal
unicus	De enige
unius	van een
universus	geheel
unum et idem	een en het zelfde

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

unus; unius	een
unus er viginti	eenentwintig
up ende affars, up ende af ward	in eigen gebruik
urbe	in de stad
urbs, urbis	stad
usantie (<i>usage</i>)	gebruik
usque ad + acc.	tot aan
usu	gebruikelijk
usufructum sibi	Heeft het vruchtgebruik
usufructus, -us	vruchtgebruik
usu rationis carens	berooft van het gebruik van zijn/haar verstand
usu rationis privatus	berooft van het gebruik van zijn/haar verstand
usurperen	onrechtmatig toeëigenen
usus, -us	gebruik
usus fructus	vruchtgebruik, zakelijk recht om andermans oogst te gebruiken
ut	zoals, evenals, als
ut aiebant	zoals ze verklaarden
ut ante	als tevoren, zoals vroeger
ut asserunt	naar hun zeggen, naar hun beweren
ut dicitur	zoals gezegd wordt
ut dicunt	zoals ze zeggen
ut dicunt, ut dicitur	zoals ze zeggen, zoals men zegt
uter	wie van beiden
uterinae sorores	halfzusters met dezelfde moeder
uterini	Van dezelfde moeder maar niet van dezelfde vader
uterinifratres	halfbroers met dezelfde moeder
uterinus	van dezelfde moeder
uterque	beiden
uterus	buik (van de moeder), baarmoeder
utfertur	naar men zegt
ut ferunt, ut fertur	zoals ze zeggen, zoals men zegt
uti, usus sum	gebruiken
uti dicitur	zoals gezegd wordt
uti mater in partus doloribus coram obstetrice declaravit	zoals de moeder in barenswween aan de vroedvrouw verklaarde
ut infra	zoals beneden (staat beschreven)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

v.	verso; vidimus
vacat	Ontbreekt (niet gepasseerd voor schepenen)
vacatio	vrijstelling, ontslag
vacca	koe
vaceren	beledigen; verledigen; onledigen
Vaconna / Vechta / Vidrus	Vecht
vadius	borg
vadum prepositum	doorwaadbare plaats
vagabundus -a	zwerfend, zwerver
Vagenum	Wageningen
vaginarum confector	wapenschedenmaker
vagus	zwerfend, zwerver
Valac(h)r(i)a / Walac(h)r(i)a	Walcheren
valde	zeer
valent	zijn waard
valentia bona annuatim circa	goederen die jaarlijks ongeveer opbrengen ...
valere, valui	waard zijn
valet	is waard
vallis	dal
Vallis Rosarum	Roosendaal
valuis	
valvarius	portier, deurwachter, huisbewaarder
van God in omnibus	op alle punten
varachterde chijnsen	onbetaalde chijns
varii	diverse
varioli (plur.)	pokken
various	wegens pokken
vascularius	kuiper, maker van vaten en tonnen
vast ende stade	Blijvend, definitief rechtsgeldig, onaanvechtbaar.
vavasserie	achterleen
vector	voerman, koetsier, bevrachter, schipper
vedastus	= Vaast = Gaston
vedova	weduwe
vedovus	weduwenaar
veerdere	gemakkelijk aan te passen
vees	veesch, windsel, zwachtel, bussel, bunsel,
vegesimo,	zie vicesimus
vehemens, -ntis	hevig
vel	of, ofwel
veldslang	lang kanon van klein kaliber
Velisena	Velsen
velle	willen, verlangen
vellen	horizontaal richten
Vellepo	Velp
Velsatum / Visetum	Visé

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Velua / Felua	Veluwe
venalis (prostat ~)	(is) te koop
venator	jager
vendere, vendidi, venditum	verkopen
venditor	verkoper, slijter, handelaar, koopman
venefica	gifmengster, tovernares
venerabel	eerwaardig
veneris dies	vrijdag
venia	toestemming, verlof
venia aetatis	meerderjarigheidsverklaring
venit	komt, kwam
venter, ventris	buik
ventris curator	curator over een ongeboren vrucht
ver	vrouw (als titel); lente
ver, veris	lente
verbant	verbond; overeenstemming; pact; verplichting
verbatim et litteratim	woord voor woord en letter voor letter, woordelijk en letterlijk
verbi Divini Minister	predikant, dienaar van het goddelijke woord
verbum	woord, uitdrukking
verbum ad	woordelijk
verdieren	de prijs opdrijven bij opbod
verdingen	prijs overeenkomen
vergelden	betalen, belonen
verhaelen	het verlorene terugwinnen
verheergewaden	het hem laten besturen
verheffen	1) in leen nemen 2) herbouwen, herstellen
Veria / Campoveria / Vurnia	Veere
veridicus	waarheid sprekend, waarheidlievend
veritas	waarheid
verlijden	Het laten passeren van een akte door partijen
verloopen	zijn plichtsbefef verliezen
vermene	Van oordeel zijn.
vermeijnen	mene, geloven, hopen, verwachten
vernaderinge	recht van bloedverwant van verkoper om in plaats van de koper te komen.
vernalis	van de lente, lente-
vero	waarachtig, echter, wettig, waar, waarlijk
verobligeren	zich verplichten
verrechte	verbeterde, aangepaste
verso (folio)	op de achterkant van het blad
versterven	door overlijden toekomen
versus	naar, tegen; achterkant; in de richting van
vertieren	overgaan in andere handen
vertijdenisse; vertijen ww	opgeven van; afstand doen van
verus	waar, echt, authentiek
verus matricularius	titelvoerende koster
Vervia / Ververiae	Verviers

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

vervoorderen	durven
vervue	recht op een deel van het schaarhout(a rato aantal jaren perceelgebruik)
verweerder -verwerderesse	Gedaagde (in proces)
verweren van	ontslaan van
verzwageren	door huwelijk zwager worden
vesper	avond
vespera	avond
vesperi	's avonds
vespertinus	van de avond, tot de avond behorend
vespillo	lijkdruager, doodgraver, lijkbidder
vester	uw, van jullie
vestiarium	kleding, kledingstukken
vestiarius	kleermaker
vestifex	kleermaker
vestis	kleed, kleding
veteramentarius aerarius	ketellapper
veteraquensis	uit Oudewater
Veteraquinium, Veteres Aquae	Oudewater
vetula	oude, bejaarde vrouw
vetulus	oude, bejaarde man
vetus; veteris	oud, bejaard
vetustas	ouderdom, lange duur
vexillarius	vaandeldruager, komet (aspirant officier)
vexillifer	vaandrig
vexillum	vaandel, vlag, vendel
vi	krachtens, met kracht
via	straat, weg
viaticum	reisgeld, laatste Oliesel, Avondmaal
vibrellator	kanonnier, artillerist
vicarius (perpetuus)	plaatsvervangende pastoor, vervanger van de persona; iemand die in naam van
vice	in plaats van
vicecomes	burggraaf, edelman
vicecomitissa	burggravin, edelvrouw
vicecommendator	plaatsvervangend officier
vicedecurio	onderkorporaal
vicem alicuius supplere/agere	iemand's plaats innemen, iemand vervangen
vicenarius	twintigjarige, twintiger
vice pastore	als plaatsvervanger van de pastoor
vicesimo	op de twintigste, met de twintigste
vicesimus	twintigste
vicies	twintigmaal
vicinus	naburig, aangrenzend, buurman
vicinus	buurman, naburig, (mede)bewoner
vico	in de wijk, in de buurt, in het gehucht, op straat
vicus	wijk, buurt, gehucht, straat

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

vicuscurvus	keutelstraat
vide	zie
videatur	men kan zien, men ziet
videbatur	hij scheen, hij leek
videlicet	te weten, namelijk
videre, vidi, visum	zien
vidi	ik heb gezien (zoals wij een paraaf zetten)
vidimus	(lett. wij hebben het gezien) akte, waarbij degene die haar uitvaardigt, verklaart een zekere akte te hebben gezien en in zijn verklaring de tekst van die akte opneemt; gelegaliseerd afschrift van een oorkonde
vidit	gezien
Vidrus / Vaconna / Vechta	Vecht
vidua	weduwe
viduam relinquens	als weduwe achterlatende
vidua relicta	nagelaten weduwe
viduatum	tot weduwe/weduwenaar gemaakt
viduatus -a	tot weduwe/weduwenaar gemaakt
viduitas	weduw(naar)schap, weduw(naar)staat
viduitatis	van het weduw(naar)schap, van de weduw(naar)staat
viduum relinquens	als weduwenaar achterlatende
viduus	weduwenaar
Vienna	Vianen
vierde schoof	recht op 1/4 van de opbrengst van bepaalde goederen
vierteel, viertel	inhoudsmaat (o.a. voor graan)
victor	kuiper, maker van tonnen en vaten
vigesimus	twintigste
vigilia	(nacht)wake
viginti	twintig
vigore rubri sigilli	krachtens het rode zegel (tegen betaling kon vrijstelling van de huwelijksafkondigingen worden verkregen, zie ook rubro sigillo)
vilicus	villicus
villa	dorp, boerderij
villacus	dorpeling, beheerder van landgoed
villa -m	pachtgoed, boerderij, gehucht, dorp
villica	pachteres
villicus (maior)	pachter, meier, opzichter
villula	klein landhuis, optrekje
vimen	vlechtwerk, tak voor vlechtwerk
viminarus	mandenmaker
vinculum	band, riem, boeien
vingerling	1) waterbouw: een -tijdelijke- afdamming achter aan te leggen sluis of achter een dijk 2) in Antwerpen is er een Vingerlingstraat genoemd naar een vesting in 1410 aangelegd, vestingwerk in de vorm van vingerhoed of vingerovertrek
vinitor	Wijnkoper, wijnhandelaar
vinum	wijn
vir (mv vis)	echtgenoot, man

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

vir, viri	man, echtgenoot
vires, virium, viribus	krachten
virga(ta)	roede (opp. maat)
virgarius	roededrager
virgator	roededrager
virgifer	kerkwachter
virgina	maagd, ongehuwde vrouw
virgineus	(vrw.-a) maagdelijk
virginis	van de maagd, van de ongehuwde vrouw, van de non
virginitas	maagdelijkheid
virginitatis	van de maagdelijkheid
virgo; virginis	maagd, ongetrouwde vrouw, non
virgo devota	geestelijke maagd, kwezel, klopje
virgulator	bezembinder
virguncula	juffertje, meisje
viri	van de man, van de echtgenoot
viribus exhaustus	uitgeput van krachten
viridis	groen
virilis	mannelijk
viripotens	huwbaar
virtuosus	deugdvol
virtus	dapperheid, kracht, voortreffelijkheid, deugd
vi rubris sigilli	door de kracht van het rode zegel, zie ook rubro sigillo
vis, vim, vi	kracht, sterkte, macht, invloed
viscount	burggraaf
Visetum / Velsatum	Visé
visis litteris	gezien de brieven
visitatio, -nis F	bezoek, inspectie
viso ..., visa ..., visis ...	na het zien van ...
vistelator	fluitspeler, speelman
visum repertum	schriftelijk verslag van een onderzoek (vooral van een lijkschouw)
visus van videre	gezien
viswouwer	visvijver
vita	leven

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Waderlo(i)	Waalre
waerder	bewaarder, bewaker, wachter; steenwaarder van gevangenis
waerheitslieden	de mannen aan wie het instellen van een enquête of gerechtelijk onderzoek is opgedragen
waerscap	Vrijwaring, borgstelling, garrant, belofte van ontheffing
Wahalis / Wala	Waal
Walac(h)r(i)a / Valac(h)r(i)a	Walcheren
wambuis	bovenkledingstuk van de man dat het lijf van de hals tot het middel bedekt
wandelcoop	een heerlijk recht, te betalen wanneer een eigendom bij contract op een ander overgaat
warande	jachtterrein
waranderen; waranteren	waarborgen
warandia (~m praestare)	waarborg, garantie, vrijwaring (bieden)
warandiam servare	Vrijwaren
wardin	wachtpost
waria	plein, open ruimte
wariscapium	vertaling van waerschap
waseveld	modderland dat gemakkelijk onder water komt
watriscapum	waterschap, gracht
weche	weduwe (noordhollands)
weddingknot	huwelijksband
wedeme	is een aan de kerk geschonken goed of heem, een dotatie aan klooster of kerk. Zou de oude naam van pastorie zijn
wedembrief	brief of acte waarin aan een vrouw een bruidschat wordt toegekend
wederstoc	de tweede van een paar overeenkomstige kerfstokken
wedlock	huwelijk
weduwestoel	bezit waarop de inkomsten van een weduwe stoelen, gegrondvest zijn
weegd	wand, muur, houten of lemen wand
weemoes	droesem van de wede, =verfplant
weergelt	geld als zoengeld betaald tot boete voor een manslag aan de magen van een verslagene
weescamere	weesmeesterskamer waar alle stukken en bescheiden betreffende de weeskinderen bewaard worden, en waar de weesmeesters vergaderen, zij vormen een college van gedelegeerden of gemachtige rechters, die in de plaats van de gewone rechter, kennis nemen van de zaken betreffende de wezen.
weldogend maken	Deugdelijk houden
Welensis	van 's Gravenwezel
wermender hand	onder levende (schenking)
wetering	gegraven water, groter als een sloot
wijkmeesters	de pointers of zettters (ook genaamd wijkmeesters) verdeelden de gemeente in wijken voor het zetten der belasting
wijm	soort hout: zoals wissenhout
willich pant	pand door de schuldenaar vrijwillig aan de schuldeiser gegeven
windasboog	kruisboog waarbij de pees met behulp van een slinger wordt gespannen

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

windgat	stuwsluis van een watermolen
Winsewida	Winschoten
Wirona	Wieringen
wiser	rechter, wijzer
wisselgeld	officiële munt (= 1 gld + 1/6) (tegengesteld aan courant geld)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

Xantae / Xantum / Ad Sanctos	Xanten
Xenodori...	Gasthuis
xoenodochium	Gasthuis
Xpian	Christianis
XP	christiaan (chi + ro)

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

yisere	een ijzeren; mogelijk wordt een halsberg bedoeld

Woordenlijst Latijn en oud-Nederlands

zauchierken	sauspan
zelle, zel	dachwant (Hageland)
zenodochii	gasthuis
zetschipper	een schipper die vaart voor rekening van de eigenaar van het schip
zielboek	Boek waarin die namen van overledenen zijn geschreven voor wie jaarlijks nog een H. Mis (een jaargetijde) wordt opgedragen.
zielen	personen
zille, zil	dachwant (Hageland)
zondagskind	gelukskind, kind dat op zondag geboren is en volgens het bijgeloof geesten kon zien